

ጉ ጉ ጉ ጉ

ለሰለጸ

ከጌል ለሰጥ ማሳ

Handwritten note

ከጌል ለሰጥ ማሳ

ገጽ ፩

ኩራዝ አሳታሚ ድርጅት
Kuraz Publishing Agency

ስልክ /
Tel. } 11 27 19

ፖስታ ቁጥር } 10911
P. O. Box }

አዲስ አበባ
ኢትዮጵያ

ADDIS ABABA
Ethiopia

መብት በሕግ የተጠበቀ ነው ።
All Rights Reserved

የሕግ ሥልጣን — መከፈት ማርያም ገብሩ

በዓለ ግብርና ቤት ታተመ

ለአሁኑ

ለበለጠ ስሜንህ ዓለሙ

እና

ለወንድሞቹ

ለደም-መላሽ ስሜንህ ዓለሙ

ለአፈ-ወርቁ መዋዕል መሐሪ

ጥዕና እንደ

ካታ እንገዳው ሁሉ እንደ ተሸገገ፣ ተኛዝግቶ በላይኛው ወይም አልፎ ይከገላል አልፎ ወሰን ራት ይበላሉ። ቤተሰብ ሁሉ ሆነ ባለው ያሳረፋት ይመስላል ከሁለቱ በቀር ግንም አልነበረም። ሌላው ደግሞ ያህል ቀረብ እያደረጉ የሚገባሉት ካንጀታቸው ወብ አላ ሰም። አላቸው አሁን እያላመወ ሆኖቸው ነገር ይሰልታል። ባለፉት ጥናት የሰጠው ቅሬታ ገብቷቸዋል። ሁለቱም የክብር እባብ ናቸው። ይተያያሉ። “ይህ ሴትኖ ዛሬ አላገረገችኝ፣ እንዲህ ያበጠቸው ለነገር ነው” አሉ ቀኛዝግቶ ካንገት በላይ እየሙ። የናቅት ሥጋት ገን ከገቱ ሆኖ አልቀረም። ነፍስ ዘርፍና አካል አበጅቶ ከሬት ለሬታ ጥፋት ተገተረ። የሴትኖ ጠይም መጣጣ ራት ጓግሮ ታሪፍ መሰሉ ሁለመናቸው ነደደ። በአደስ ለውሰው ጸጉራቸው ወሰን የወሸቁት ቅቤ እየቀለጠና አሁንም አሁንም በሻሻቸው ሥር፣ በገራ — ቀኝ ቅንጥና ግጅራታቸው በኩል እየወረደ አስቸገሯቸዋል። ትክክቸው ላይ ጣ—A ባደረጉት አንገት ልብስ የኩልልታውን ረላግ እየተከተሉ ያብላሉ። አላሰጥላ አላቸው። የተባላላው ሐላብና ስለ ጣውገታ ጥፋት የሰሙት ነገር ገንፍሎ ሊወጣ ደረሰ። አቅነጠነጣቸው። እንደት ብለው እንደሚጀምሩ ገራ ቢገባቸውም፣ “አንቀስ ይኸው በዚህም በዚያም ብለሁ ቁርጥሁን ልታቁ ነው፣ የኔስ ነገር እንደት ነው” አሉ ትኩር ብለው እያዩ።

“ምን?” አሉ ባለፉው ያልገባቸው መሰለው።

“እንደት ምን ትሉኝለሁ? አሁን ግ ይሙት አጥተሁት ነው ምን እምትሉኝ?”

“ታዲያ ምን ለበል? ገልጥ አርገሽ አለተናገርሽ?”

“አዩዩዩ ምንው በንተዋወለ! እኔ እኮ ያምናና የካቶ ለምና አይደለሁም?”

“እኔም አልወጣኝ፣ ይኸን አያቀውም ብለሽ ናራል እንደሽ?”

“ቢሆን ነውዳ! ብታውቁግ ናር መቼ እንዲህ! ስለ እሱ ገድ የለም ይቆየን፣ ያደርሰናል፣ የት ይሔድብናል? አሁን እኔ እምልሁ የናው ነገር፣ እኔም አብሬሁ ሔያጅ ነኝ — ወይስ?”

“እዩ! ‘ያህያ ሥጋ አልጋ ሲሉት ዐመድ’ አሉ = እንቺ ደግሞ ወዴት ትሔጅ አግረሽ?”

“ልላው ወዴት እየሔደ ነው ለጂ፣ የግልሰግው ጉዳይ ያለ አይ ያለሁ! ይልቅዬ እንደሚሆን እንደሚሆን እናውጋ፣ የቀልደው ቀልድ ነው።”

“እንዴት፣ እንዴት ነው ይኸ ነገር፣ ፍር—ፍር በዛሳ፣ ቤት —ንብረትን ለግን ጥለሽው ትሔጅ አግረሽ? እኔስ ከተሳካልኝ የገ ጉሥ ትእዛዝ ሆኖብኝ ነው—”

“ደንቄም እቲ! ይኸን ያህል ሞኝ አረኩኝ? አውራ ጣቲን እኮ አልጠባም! ጩወና በርበራ መብላቲ ለምኑ ነው?”

“እንዲህ ነችና በላይነህ! በያ፣ በይ ስለፋብት የኖርኩትን ንብረ ቲን የትም በትኚው!”

“እኔ ይበተን አላልኩም! ለዚያውስ ቢሆን እኔን ግ ከሰው ቆጥ ሮኝ፣ ከጉዳይ ብጣፍ አደል! ባለቤትግ ብሆን መቸ የግጂቲ ጋለሞታ የግንም...!”

“በይ በቃሽ! አፍ ሲያመልጥ ብዙ ያናገራል፣ እንቺ ተናገር ሽና..”

“እሱስ እውነትን ነው = ከመናገር አልፎ ምን እንዳላረግ?”

“አገር በመረጠኝና፣ የንጉሥ ትዕዛዝ ልፈጥም ባልኩ፣ ይኸ ሁሉ” አሉ ነገር ለግዘር።

“ታዲያ ንጉሡ ሚስቶቻችሁን ትታችሁ ኑ ብለዋል እንዴ?”

“የቅዱስ ሚካኤል ያለህ! ይኸው ነበር የቀረሽ! ደሞ ብለሽ ብለሽ ንጉሡን እንዲህ ካለው እንቶ ፈንቶ ተራ ዝ እንቺ ምን ቸገረሽ ባንቺ ጥፋት እምጠየቀው እኔ! ባቅም ነው መንጠራራት!”

“እኔ አልወጣኝም እንቱ ሰውዬ! እያ—ሀይ ድረስ አታነካኩኝ = እኛ እምናወጋው እየሁ = እኔ እምለው፣ እኔም አብራሁ ብሔድ የሚከ ለክል ነገር አለወይ ነው? እስቲ በምን ምክኛት ዝም እባላለሁ = ልጆ ችም ቢሆኑ ካራ ቆሪ ካክስታቸው ጋ ተማሪ ቤት ናቸው = እዚህ አለ ለሚባለው ንብረትም አላፊና ወኪል ተደርጎለታል = ሁሉም ሥርፋ —ሥርፋውን ይዟል = ያልገባኝ አይምሰላሁ = ልቅም አርጌ ዐውቄዋ ለሁ = ‘ወንድና ቢላ ሮማይ ይወዳል’ አሉ እቲዋ አበራሽ = እንቱማ ምን ታረገ፣ ባሕሪ አይገፈፍ፣ ከጧት የወረደ ነው” ብለው ራሳቸውን ነቀነቁ።

“እሆህይይይ! ይኸስ የጤናም አይመስለኝ = ያዲሳባ ኑሮ እንዲህ እንደ ግር አምባ ይቀና መሰሎሻል! አለማወቅሽ ነው = እስኪ አን ቺው ራስሽ አስቢው = ከዚህ እንደ ተሔዶ ሰተት ተብሎ እሚገባበት ቤት የለንም = ሔጂ እስተምረጋጋ እዚህ ብትቆዩስ ምን ቅር ያሰኝሻል! ደግሞም እኩ—”

“ገበርኩ ጌታዬ! ቤቱ እሚታጣው ለኔ— ለኔ ሲሆን ነው = አሁን እኮ የሚያለፋፋን ነገር የለም = እኔ እንደሁ እምጠረው አባት፣ እም መራው አያት የለኝ! ለምኔ ብዬ ነው!”

“እለ! ይኸው ነበር የቀረሽ! እንዴት ነው እምጠረው የለኝ! እምመራው ብሎ ነገር!”

“አዩዩዩ! እስቲ ተወኝ ወንድሚ! አንቱም አዲሳባሁ ሒዱ፣ እኔም ላንድ ራሴ መሆን አያቅተኝ = እንኳን እኔና የግንም አንዛራጭ ኅተራ አክላበታለች—በገዛ አገሪ” አሉ ጣውንታቸው ወይዘሮ ደጅ ይጥኑ በዐይነ—ሕሊና እየታዩዋቸው።

“ገባኝ እኮ” አሉ ሰውዬው ነገር ለማብረድ።

“ከገባሁማ ደግ! እኔስ እንዲገባሁ ብዬ አደል መናገሪ እንቱ ግን መቸ እሚ—”

“በቃሽ! ለበዛሽው! እኔ ካገር የተለየ ምን በደየሻለሁ? እንዲህ ስንከሳሬን እምታበገርው! እኔ ዐውቄ ይሁን ካላልኩ— እስቲ ግ አባቱ እንደሚያስገድደኝ አያለሁ?” ብለው ብድግ ሲሉ፣ አረጋሽ መዓዱን ልታነጣ፣ ሸዋርካብሽ የጣት ውሃ ልታቀርብ ድንገት ተከታ ትለው ሲገቡ “እንዲህ ፍርጥ አርጎ መናገር ጥፋ ነው = እዝጌሐናም ቢሆን አይሰማ— እውነት ሠሪ ምን ዘመድ አለው?” አሉ ሴትዮዋ።

ቀኝዝማችና ወ/ሮ አልፍ ይከንዱ ከመጋባታቸው በፊት አንዳ ንድ አግብተው ፈተዋል = ከመጀመሪያው ጋብቻቸው አልወለዱም።

አረጋሽና ሸዋርካብሽ፣ ገበታና ቆሪውን አስቀምጠው አዳራሽ ውስጥ ሲያወሩ “አላልኩሽም! እኔ እኮ ቆይቻለሁ ከሰማኋቸው፣ ደን ገት ብቅ ያለችብኝ እንደሁ ምን ታረገ ነበር ብላ ታስፈጥጠኛለች ብዬ ፈርቼ ነውዬ” አለች ሸዋርካብሽ = አጠር ያለች ምንዳላ ነች = ደመ—ግቡ ንቅሳታም = ጸጉሯ ጥቁር ዞማ፣ ዐይኖቿ ጎላ—ጎላ ያሉ = ሁለቱ የላይ ፊት ጥርሶቿ ከሌሎቹ ቀጠን—ረዘም ብለው በመካከላ ቸው ስንደደ የሚያሳልፍ ፍንጭት አለ = ወደ ቅላቱ የሚያመዝነው ፊቷ አጠር—ጠቡብ ብሎ አፍና አፍንሚዋ፣ ጥርስና ከፍፍሯ፣ ዐይንና ግንባሯ ተጣበው የተቀመጡ ይመስላሉ = ቢሆንም የደስ ደስ አላት።

የወ/ር አልፎ ይከፈሉ የቅርብ ዘመድ ነች = አንዳንድ ቀን ሲያደዱ
“ቆይ አንቺ ጥብቆ ረት” ይሏታል = አትተየም = ሴትየም እዚያ
የሚነካባቸው ሰው አይወደም = ደህና ወረ ያመጣችና ደስ ያላቸው
ዕለት “አይ የኒ ኮረራ” ሲሏት ደስ ይሏታል =

“አንቺ ለጂ ያዳል ጠጠር ጣይ ይመስል ተሉ ታውቂባቸዋለሽ፤
እኔ ገና ሴትየም ቆጣ - ቆጣ ሲሉ፣ ጠርጥራ ነበር” አለች አረጋሽ
እኛቱ የተካካላችን በላይነህ ታላቅ ወንድም ልጅ =

“አረ እዚያው እንደ ፍጥርጥራቸው፣ እኛ ምን ያለን እቲ እንሱ
ይተዋወክሱ፣ እኛ ምን ቤት ነን ስ?” አለች “ከጥርክጠሽ ካንቺ ጋር
ወረ አይበጅም” በሚል በሚት =

“እንዲያው ነገሩን አልኩሁ፣ እኔና አንቺን አዳር ቀሪ ነን =”

ሁለቱም ሰገን እንደሚያደሉ ይተዋወቃሉ = ባልና ሚስትን
በሚመስኩት የሚያወሩት ላይ-ላዩን ነው =

ምዕራፍ ሁለት

ሌሎችና ምንጭ እንደሚባሉ ሰበሰብ ተተምጦ በሌ ገር-
አምባ ነርአቸው ሲያወሩ አላቸው = የሌሎች ተለብ አላረፈም =
ጥናው ጥያቄዎ አልተሰለፈም = ትልቁ ቤት ወስጥ ትናትና ጥርጣራ፣
ጥላቻና ደባ ሲረቱ፣ ትንጂ ነጂ ወስጥ ሁለት የሚያደዱ ልቦች
የተደቀነባቸውን ችግር እያውጠነጠኑ ነበር =

“አንገላም ወይ ልኪ? ተባረደ እኮ” አላት ሲገከራተት ከቆ
የው ሐሳብ አንድ ተመሰሰ =

“እውነትን ነው፣ አንገላም፣ እኔን ሲገኘልን ብቁ ነበር = ጋደም
በሌ ትገቱ እያስተካኝም = ወምረዬ በባህን ዶር ይመኛል = ትገቱ
ያስረገግላል” አለችው ጣተጋን ትከሻው ላይ አጥቶራ =

“እይቸሽ አትፍሪ ከረፈጥ ሁሉም ነገር ያስረገገላል = አንቺ ለምን
በግድረባባው ሁሉ ትወገኑኋል?” አላት እጅግን እየደባበሰ =

“ይኸን ታላክ ታላቅ ለምን ጥላኸኝ ትፈገገህ? ተዚህ ወዲያ
እንሆንላለን ምን አለኝ?”

“እይ ያንቺ ነገር! ምን ላርን ባለሽ ነው ልኪ? ጠራት ታጋ
ደለባች እኮ ቆይ፣ ባለላንግ ፍር መቼ ካገራችን እንወጣ ነበር፣
ባይላልን ነውሩ” ባሉ ትክክ አለና፣ “ታዲው የሌ ልኪ? አንቺ እግ
ታላው ምን ነገር አለ? ሳሪም ባሆን ያንገባገባሃል = አጥሩን አለ
ነቀነኩብት፣ ወሰን አላረ አላረሰኩብት፣ የጥጋባና የትባቱ ቆሃት
አገር ምድሩ የሚያወቀውን የርስታችንን ወሰን አላር ካላረሰኩ አለ =
ትላለሽ ሰዎች ልኪ ተው፣ ተወኝ አንተ ሰውቶ አልኩት = እንደፍረ
ያት ቆጠረብኝ = “ጋላጥን የተገመገኝ በግ ላጋን እንደ አላረገኝ”
አሚሉት ባጠ፡ በሙኛሉ ደግ ዘመዶ ቴኾም ጊዜ ይኸ ወገን የሌሽ
ምናባቱ ያረገኛል ባሉ፣ ወለግ ለባሰ የጠፍ ከጥራገ አታወለው =
አንቺቱ እያረገ፣ ተው፣ ተወኝ ሆደ ባይ ለጊዜውም ዝግ ባለ፣ የረራው
መስለው መስለ፣ ይገዢ ይተነክሩትን ገባ = እስኪ ታገ፣ ባለ ባይ
ቢጠራባችን ወርሳ አጥባቻ ጽኑ ከሰሰኩት = ጻኾችም ያው ያገጣ-
ውላድ ፍኖው = ወዲያ ባለ፣ ወዲህ ባለ ስሚ አላው = እሱ እንደሁ
ቆጠ-ከባን ወገን አለው = ታላቅ ወይም ባህያም ጥያቄታችን፣
ምንው እይከፋችን - እይከረፋችን ስ ሴት ተረትተ፣ ገባረቱ ተደርቆት

ቀርቶም አልነበር! ጥይት ነው የገላገለኝ ። አለም እንዲሁ ጥራ—
አሩን እንዳራብኝ ይኖር ነበር ። አልሄን ተወጥቻለሁ፣ ያፈቀደው
ይሁን” ብሎ ዝም አለና። “ታዲያ ያሁሉ ተሆነ በኋላ ያነዩ መምራ
ተሀለገርጊስ ይዘውኝ እንደመጡ ግድ የለም ይምጣ፣ እኔ ጋ ተሆነ
ማ አባቱ ይነካዋል፤ በውል ለሆነ ነገር መጨነክ አያስፈልግም’ ብለ
ዋል ብለው በነገሩኝ በሳምንቱ ባያስጠጉኝ ኖሮ፣ እኔም እንዲህ ተሉ
ሰው አልሆን ነበር ። ሚስቴ የዋም ቢሆን በጣውንታቸው ሰበብ ጠም
ደውኝ ያው የኋላ—ኋላ ፈታቸው አልፈታም አለዩ ባለውለታዩ
ናቸው ። አንቺንም ከዞን—አምባ ያመጣሁሽ የቀኛማችን ፊት አይቼና
በሳቸው አይዘህ ባይነት ነው ። ታዲያ ይኸን ሁሉ አወጣ አወርድና ውላ
ታቸው ይከብደኛል ። ሽማግሌ ልከውስ የለፋልኝ ልፋት ቀላል መሰ
ለሽ? አላት የመሐዱ ነገር በይበልጥ እንዲገባት ።

ፍርሃት ልቧን በረቦረው ። መጨው ጊዜ እንደ ቤቷ ጥቀርቫ
ጠቁሮ ታያት ። ዝም እንደ ተባባሉ ገቡ ። እጅግም የማትገጥመዋንና
ሰንጥቅጥቋ በእበት የተደፈነውን የዋንዛ በር በመሸገሪያና በተዋጋ
ዘጋቻት ። ኩራዚ እክሯ አናት ላይ ጥላሽቷን ተሸክማ ትጨናበሳለች ።
ልኬለሽ ገላገላት አልጋ ላይ ወጣች ። አካላቸው ተጋድሞ አእምሯ
ቸው ይባዛናል ።

ልጆቹ እርጌ ቀሚሲን ደርበውና ከቀኛዝማች ቤት የመጣ እርጌ
ቁርበት ተነጥፎላቸው መደቡ ላይ ተኝተዋል ። ቁርበቱ እየታጠፈ
ቀን—ቀን መቀመጫ ይሆናል ። ትልቁ ልጅ አሻጋሪ የቀኛዝማችን
ጥጆችና ግልገሎች፣ እንዲሁም የቤተ ሰቡን ፍየሎች ሲያግድ ውሎ
ከወንድሙ ጋ ተቃቅፎ ተኝቷል ።

“ምንዳ?” አለችው ቀጠን ባለች ድምፅ ። “ፈጠን ብሎ አቀፋት ።
“የመሐድህ ነገር ቁርጥ ተሆነ፣ ማሳችን እንዴት ይሆናል? መል
ሰው ይወስዱታል— ወይስ እንዴት ነው ነገሩ?” አለች ኑሮ እያ
ሰጨነቃት ።

“የለም፣ አይነሁብንም፣ ለዚህ ለዚህም ምን አለፋፋኝ ። አንቺን
ተዘኝ ተጎጆሽ እሚነቀን እሽ የለም” ብሎ ቀስ እያለ ደባበሳት ።
አካላቸው እንደ ተሟሟቀም የጠፍሮ አልጋቸው ተንጫጫች ።

ልኬለሽ በማለዳ ተነሥታ ጠላዋን እንደ ሞላች ፀሐይ ፈነጠ
ቀች ። ሦስተኛውን እንሰራ ቀድታ ስትመለስ ምንዳዩ ለባብሶ እደጅ
ቆሟል ። አየሩ ገና ቀዝቃዛ ነበር ።

“ቆይ አፍህ— አርገህ ነው እምኬደው ። ና ግባ ልብህ አይ
ቁም ።”

ጥቂት ከጎራረሰ በኋላ፣ ቀኛዝማች ትምጣቸው ዘንድ ልከውት
ሰለነበር ብረቱን ይዞ መንገድ ገባ ። ከፈቷ እስኪበወር ድረስ
ካጥር ውጪ ቆማ ባይኗ ሸገችው ። ጎራውን ከዞረ በኋላም በሐላባ
ተከተለችው ። ሆኗ ባብቶ ዐይኗ እንባ ደጠረ ። “ክፉ አላቢ
ህን ትያዝላህ፣ እጅ አግሩን ቂጠግ ታርገላህ” ብላ ዱር ዞን አምባ
ላለች አሻግራ ስታያት ለናረችው ለጅብ— አስራ ኪዳነ— ምሕረት
ተሳለችለት ። ክፉ ጂኒ አነጋጋሪ ደብተራ አላቸው እየተባለ ሲወራ
በለምትሰማ፣ በቀኛዝማች ላይ ያሰበችውን እየገደዳት የጠችው ።
አብሶ ሚካኤልን አታምነውም ። “እንዲያው ይሽ ፈጣሪ አምላህ እነ
ሱን ብቻ ይሆን እንዴ እሚሰማው? እሱ እንኳ ባያላላ ምን ቸገ
ረው? አበሰ ገበርኩ!” ብላ ወደ ቤት ስትገባ ልጆቿ ምድጃው ዳር
ራቁታቸውን ተቀምጠው አላት ይሞቃሉ ።

ወ/ር ደጅ ይጥኑ፣ ግጆቱ አቦ ጠበል ተነክረው እንደወጡ ፣
በውሃ ፍንጥቅጣቂ የራሰ ውስጥ ልብሳቸውን ለብሰው ጠበሉ
መውረጃ ላይ ካሉት ጥቋቁር ድንጋዮች አንዱ ላይ ዐረፍ አሉ ።
እግራቸውን ዝግ እያለ እሚወርደው ውሃ ውስጥ ነክረው ተረከዘና
ባታቸውን ሲታጠቡ፣ ገሳቸው ከንጹሐ ጥቁር ጠጠርና ድንጋይ ጋር
ሲነጻጸር ያልተሟሸ የሸክላ ዕቃ ይመስላል ። የአቦ ጠበል በሙዝና
በብረት አሸንፎ እየወረደ የሚፈጥረው የደደታ ድምፅና ፍንጥቅጥቅ
አረፋ የተለያየ መልክ ካላቸው ጠጠሮች ጋር እጅግ ያስደስታል ።
ጠበሉን እያመለኩ ይወዳታል ። ችግርና ምኞታቸውን እየታጠቡ
ይነግሩታል ። ከትልቁ ተራራ ከርስ ፈልቆ በሰፊ የብረት አሸንፎና
በየአለቱ ሥር የሚንደለደለውን ውሃ ይመለከቱና፣ “አይ የሱ ሥራ፣
ከቶ ለሱ ምን ይሳነዋል ። አንደዩ ለብ— አንደዩ ቀዝቀዝ ያደርገዋል ።
ከጥራቱ የጥፍጥናው” ይላሉ ።

ከጠበሉ ራስጌ የተንሠራፋውን የሸላ ዛፍ እንጋጠው ሲያዩ ፣
ራሳቸው አቡዩ ገብረ መንፈስ ቅዱስ ረገርም ጢማቸውን እንዘር
ፈው ፣ በሰውር የሚያዩ ስለሚመስላቸው ፣ ወፋፍራም ቅርንጫፎችን
እየተመለከቱ የልባቸውን ያዋዩታል ።

ከአቦ ጠበል በስተቀኝ አፋፍ ላይ ቆሞ ወደ ምሥራቅ ሲታይ ፣
ከጃራ ወንዝ ዳርቻ የበቀለው የሙዝና የቡና ፣ የዋንዛና የብሳና ዛፍ
ሸምበቆና ሰንሰል ውሃውን እያጠቀሰ ደፋ— ቀና ሲል እንቅስቃሴው
ይማርካል ።

የጃራ ወንዝ ከወደ ደጋው የሚያግበሰብሰውን አሸዋና ድንጋይ ፣
ግንድና ጉቶ እያጎረ የሚያስጣጣው ከአቦ ጠበል በታች ባለው ሰፊ

...እኛው ነው። በግራም የሚቀረጸውን የደንጋጅ ስህተት ሲያሰክቱት ትልቅ ከተማ ለመቀየር የተጋዘ ደመሳሳይ።

እኔ የሌለኝ... ነብሴ ደንጋጋውን እያቸ ኩረት ተሰግጦና አባይን አባይን ግንባር እንጠግ ቢለው አሉ ነብሴ፣ “እኛህ አግ ገንዘብ መስከረም ይቀጥና የትምት ላይ እንወያያን” ብሎ መለሰ ለት ይባላል። የእኔ ጉልበት ከሆሰት ወረት አያልፍም።

ከዚህ ጠባላ አገሩ ተቀምጦ ዙሪያውን ለተመለከተ የክብርይ ግርግር ተራራ አረጋግጧል። ከእዚያ ለጠቀ ግዙፍ መሰብ — ወርቅ ተመለሰች። ከሰበተቷ ያለው ገደብ ከረብታ ላይ ለሰራጭ ያህኒኦች ጽንጋይ ይመስላል። ግደቱ ገንጠታቱ ተራራ ገርጌ በዐሳት ወገንቶ መካከል የግንባራ ለግለሰብ ደሴት ትመሰላለች።

ወ/ር ደጅ ይተኑ እንራቸውን አደራርቀው ተሟላቸውን አጠ ለት። ግንባራ ተቀምጦ ሲነሡ ተሟላቸውን አስተካክለው ተጠግ ገባውን መደባበስ ይወዳሉ። ረጋ ባለው ሲረመዱ እንደ ባሪ ሻፍ አየተገቀጠቀጠ። ረጠግ ሲሉ ደግሞ በየተራ ሲርገራገፍ ረታቸው ረገግ ይላል። የባታቸው ቅርፅ ከወርግ ግንባራቸው ይኖር እየጥ ላይ አየተጠገጠጠ የቀጥታ ረታ ለታቸት መሰላል።

ከዚህ ጠባላ መረጃ — ዓለም ቤተክርስቲያን ገርጌ ሲደርሱ “አዎ! ያላገተ ግን አለኝ። ርዕዮና ወገኔ እንኩው ነህ። አሁን ስለሆነ ይለኛል። ሆኖ ሲቀጥጥና ያዎኝ አላዎኝ ወዳጆቻቸው እጅ ሲያጥር የሚያገዙትና “ግንገጥ” የሚሉት እሴት ነው። የጠባቂ ገን ረተና ያለገደው ስለት ዕጣገና ጠፍ ይዘው ደጋግመው ያመሰገን ነቃል። አገረ — መገንገላቸውን በሆህ መለመድ ተብር በኩል ስለሚ ያሉት። ሆህ ወርገና መጠራጠራቸውን ይዘው ያለ ሲያደረጉ በዐይን — ስለሆነ ይታዩባቸዋል። የመታባቸውን አካባቢ ጠሻ ሲመለከቱ “ነይ አንድም ገራ ለይ” ይባሉ ይመስላል ከአገራቸው ነጠቅ ነጠቅ ይደሉ” “ባንኮ ከራግ፣ ባንኮው መጀን አባቱ፣ የኔ አድባር፣ የለት ገርሴን፣ ያመት ለሰባሊ አትገራት” ይሉና ቅጥጥ ወፍራም የገመል አን ገት የሚመለሰውን ግዙፍ የርካ ‘አደራህን’ በግራ በግት ይግፁ ነቃል። እያሉታቸው የሚረዱትንና ሽቅብ የሚወጡትን ለግት ‘ደህ ናን’ አላደራቸው? እያሉ ግደቱ መካከል ትልቅ ጥርካራ አለፈው ወደ ቀን በመሄጠፍ ከግቢያቸው ሲገቡ፣ ግንገዳ ግንባራን አዎኑ ላይ አይደሉም በሰበሰቡ ላይ ተቀምጦ ገበር። ሰደግ ስሎ ተቀበላቸው። አላቸውን እንደ ቀኝተኛት ይወዳታል።

“እንደሆነ ደህና ስንበክ ወይም ገንገል ደህና ናችሁ ወይ ገግነው ደግሞትሁ ጠፋ ለጅ?”

“ደህና ነን፣ አንቲስ ባሳ ሰንበትኩ ወይ?”

“ሆኖ የሰንን ደህና ነን፣ አንቲስ ደህና ስንብተሃል ገሰጠኝ ደህና ናቸው ገበን ስንብተሃል?”

“ደህና ናቸው። እንገዳው መላውን አሳጥቷል።”

“ምን የለቸው ነገር፣ ገና ታህት ይህን ለርጉልን፣ ይህን ረገጥላች የሚላቸው በህቷል አሉ። እሳግ ደግሞ ገና ታህት ሆኖ ገን ሰው ያለብህ አሰቢ ነህ። ገንገል ደህና ገንገል ለጅ? ስህተት ለንዴ ስህተት?”

“እሁ ጣይ ለሙክ ብዬ ነው።”

አላቸው ቀደም፣ እሱ ከተላ ባለው ግደ ለግደ ደንክ አልጋና መደብ ላይ ተቀመጡ።

ቤቱ ባሞራ ከገና ቅርፅ የተሠራ መጠነኛ ቀርቀር ቤት ነው። የመንታው ክፍል በቂ ብርሃን ስለግደገው፣ ከወደ እዚያው እንጂ ከወደ ውጪ ግደት ያስተገራል። ግንገዳ ስት ብሎት እንኳ ደን ኮቹ ላይ ተቀምጦ ለያውትም፣ እሳቸውም ለደወዱ፣ እሱም ለሱ አይዳዳ።

ላቀች ለሳቸውና ለግንገዳ በተለያየ ገበታ ቁርስ አቀረበችላ ቸው።

“ምነው፣ ባንድ ላይ ብታቀርቧልን ኖር ለጅ?”

“ይቸኩል እንደው ብዬ ነው” አለች “ወጣ ሲል ያቺን ገበን ገበን ለታመው” አያለች በልቧ።

“ያው እኮ ነው። ግን ለይነት አለው ብለህ ነው? እሁም መባ ያውም አንድ ነው።”

“ቢሆንም — ቢሆንስ? ይቺ ሰላ — ገደደ የት ታቃለች። አጠይክኝ ኖሯል? ይህን ለየትርኩሰኩሱ ቢሆን ዐሥረዬ ለባን ታወልቄው ነበር። አሁን እሱ ባዳ መሆኑ ነው? በይ አስኪ ደግ ከዚያ ከቅራራ ለየት አርጌለት። እሁል — እሁል ባይልም ተባዶ ወግ ይሻለቀል” አሉ በዘገታ እያላመጡ።

“እሳቸውስ ደህና ስንብተሃል?”

“ደህና ናቸው።”

“ታዲያ ግንው ብት ያለግለታቸው ለጅ?”

“የሰው ጣጣስ፣ ምን መተናረኛ አለ። ይኸን በየሀ አርጉት፣ ይኸን በየሀ አርጉት ቲሉ” ብሎ የተነሳ አባቱም ዘግቶ አሰና።

“ደግሞ የምን ጭንቀት ልጄ!”

“ነገር ይጠፋል ስለሁ ነው፣ ይነገረኛል ይዘዋል።”

“...” አሉ የጥርጣሬአቸው ቀስት ወደ ወ/ር አላፍ ይከንዱ እየተወዘዘ።

“ሌላ ግን ከሚሰጡት ይህ ነው።”

“ደግሞ ምን ለሁን አለች? አይ የሰጠው ነገር፣ ሰውየው እኮ ናቸው።”

“ሰውየው ምን ያርጉ? አይቀረድ ነው።”

“ከተም ልጄ! ከተም — ከተም! አንተም እንደሌላው ወጣቶች ምን ያርጉ ትላለህ? ፊት እያሳዩ፣ ፊት እየሰጡ ነዋ! ደግሞ ይኸን ያክል! አይ ጉድ እቲ! — ሴት ተገኘና! አበስ ገበርኩ!”

“ተዋለደ፣ ሰው መቼስ ከተዋለደ ወዲያ” አለ ሳያሰበው።

“አዩ! ለካ አንተም ከሰጠው አትሻልና፣ ለያውስ ምን ታረግ፣ የሚሉትን እየሰግህ” ብለው በመጠኑ ፈታቸውን ነቱ።

“ምንው ባላወረደቸው አለ በሐሳቡ። ሴትየዋ ከቀኛዝማች ለመውለድ ያልተሳሉት ስለትና ያልሰመኑት ታቦት፣ ያልተጋቱት እመትና ያላነገቱት ክታብ፣ አደራሁን ያላሉት የአካባቢ ሸህ አልነበረም። “ይኸው ይቀምሰው፣ ይልሰው ላጣው ለጣም አዳሪው ሁሉ ባመት — ባመቱ ይሰጠዋል። እኔስ ለሌላ ሰው ነው፣ ይበሉኛል” ይላሉ ገዴቱ እየሰረረቸው። ከቀድሞ ባለቤታቸው የወለደቸው ሁለት ሴቶች ለጆቻቸው ተደረገዋል።”

“ነገር ወዲያ — ወዲህ ሆኖብኝ ነው፣ እኔስ መቼ አጣሁት” አለ ምንጻዩ።

“እኔም ታጣቀሁ አልላም። አፍ ያለመደ እንደሁ ብለህ ይሆናል።”

“አሁን ገና አገኘሁኝ፣ እውጪ የለመደ አፍ፣ አንድ ቀን ቢያደግ —” አለ፣ የተዋለዱ ሰዎች መፋታት የሰጣቸውም ያለ እንዳይመስልበት።

ላቀች ቅራሪውን ለሁለቱም ቀድታ ራቅ ብላ ተቀመጠች። “አሁን እንግዲህ ለመቼ እያሰቡ ነው?”

“ቀኑን በውል ለይቼ አላወኩትም፣ ንዛቸው ሁላ ተሰነዳድቷል። የቀረ ነገር የለም።”

“ያንተስ ነገር እንዴት ነው?”

“እኔን ግን ትሔዳለህ ብለውኛል።”

“ጎሽ! ጎሽ! ደግ አርገዋል። አንዳንዶቹ ነገር ያበላሻሉ፣ ሰው እኮ ያአሉ፣ የዋዛ ሰው አይምሰሉህ ወይንም እምጣላቸው ያዘ ለቀቃቸውን ብቻ ነው። ሌላስ ልጄ?” አሉ ስለ ራሳቸው ለመስማት ችኩ ለው።

“እንግዲህ አንቱም ተዘገጃኝ፣ የዛሬው አመጣጤ ይኸንኑ ልንግርሁ ነው።”

“እኔ ምን ችግር አለብኝ። እሚያለእስ ማቲ፣ እሚሰበሰብ አዝመራ የለኝ። ለቤቱም እንደሁ እንዴት ያለ ጠባሊ ዘመድ አግኝቻለሁ። ተነሚስቀ፣ ተነልጃቹ፣ ተነሽ ያሉ ለት ብድግ ነው። ይልቅዬ እንኳን አንተ ያልቀረህ —”

“እኔ ምን እንዴት ሰጠሁ እቀራለሁ፣ እንኳን እንሁድ ብለውኝ ባይሉኝስ” ብሎ ሽከናውን እንደሆኑ አንድዬ ሸመጠጣትና በሁለተኛ ትንፋሹ ጨለጣት። የሽከናይቱ የቅል ማቶት አብሮ ተሰናቷል። ከሆዱ ሰፋ፣ ካፏ ጠብብ ያለችው ሽልም ሽከና የወይራ ፍልጥ ትመሰላለች። የሴትየዋ ስም ወልገድገድ ብሎ ተጽፎባታል።

“ውይ! ምንድነው እቲ! እስቲ ተነሽ ቅጂለት፣ ምንድነው አፍን ከፍቶ ወሬ ማዳመጥ። ነይ ደግ ለጣቴ ወሃ ስጪኝና — — — አሁን እንዲህ ኮነሽ ነው አዲሳባ እምከጃው። እነሱ ለራሳቸው በሆነ — ባልሆነው ሰው ማሸሚጣጥ ይወዳሉ። አበስ ገበርኩ እቲ!”

ወዲያው ጥላችለት። “በይ ደግ ከወጡም አርጊለት” አሉና፣ “ለመሆኑ ሴትየዋ ምን — ምን እያለይ ነው?”

“ውስጥ ውስጡን መቋሰል ይዘዋል። ቀኛማይ ቤት ንብረቱን ለማ ጥለሽው ቲሉ፣ ሴትየዋ ደግ አብሬ ታልሔድኩ ነዋ!”

“ድንቄም እቲ! አሁን የሷ ቢጤው ነው አዲሳባ እሚገባው? እዚህም አልሆነላት —”

“ቀኛማችም እኮ” ብሎ ሊቀጥል ሲል፣

"ገባቸውን ነገር ተወካ ማረጃ አገራቸው ይህናል ። በስ ግም ወልደ አቲ አደረጉት። ለሷን ይዘው ስትገ ተገቡ መሆን ገቡ ።

"ወይ ዘንድር! እንዲያው ተደ አይቺ ብቻ ። እንደሆነም ልሁድ ፣ እናቸውም ልሁድ ፣ የእሱ ይሁን በጂ እጻው ገብሰ ነው ። እሳቸው ሁለት ስት ይዘው እሱው አገር እንዲት ይህንኛል" ለሰ በሐሳቡ የሁለቱም መሥሪያ የሚያስከትለውን መዘዝ አየውት ። እጁን ገብታው እገርና ጠርዝ ላይ ጥዘቶች — ጥዘቶች አድርጎ ጠራረገና ጠላውን ጨለባት ። ላቶች ገብታውን እንሥታ እጁን ካስታጠባቸው በኋላ ሸክራውን ጥላቸዋል ።

ወ/ር ደጅ ይጥጉ ፣ አዲስ አበባ ልባዎ ልደው ወሽግና ቅምጥ እንዲ ባሉ አይረዱትም ። ለመሥሪያ የገንብትም ከተኛዎች ጋር አብሮ ለመ ማር እንጂ ፣ እንደ ግጂቱው አኗኗራቸው ባመቻ — ባመቻ ጊዜ ብቻ 'እንዲነሱ' እንዲረቡ አይደሉም ። በራሳቸው ግምት ለተኛዎች እጅ የሚሆኑና እሱም ፈተ ሲቀርቡ የሚያስቡ እሳቸው ብቻ ናቸው ። እንደሌላቸውን ጥቶውና እንራቸውን በጥቁር ግዜ አሰረው ላመል ታህላ ሸቶ ብን ያረጉ ዕለት ልባሱም ፣ አልባውም ፣ እምባሩም እንደሳቸው የሚያምርባት ስት ያለች አይመስላቸውም ። በተለይ ወይዘሮ አልፎ ይከንታን። "እምነም አይርሱ ፣ ይቺ ሲቀበሯት ያምላጠች እምትመሳል" በግልት ራሳቸውን ያከራፈሉ ።

ወይናቸው ገላ — ገላ ብሉ ትላና ወጥው ደስ ይላል ። በሌላኛው አናገራቸው ተጻፈው ጠባብ ብሉ ከወደ ጭቶ ወልቀል ደፋ ወደ ግለት ይታገባሉ ። ከገንባራቸው ወደ እንግዳቸው ለገጠባቸው የሚወር ደው ደግሞ ገደታቸው ፣ ተሰ ብሉ ልብን ከሚሠረገረው አስተያየታ ቸው ጋር ተገኝተውን ያገለግላሉ ። ከሸርባ ይልቅ ጎረጌ ያዘወት ራሉ ። ሁለት ጅርአቸውን እያጣቀሰ ባገግባቸው ወርዶ እስከ ደረታ ቸው መኻል ባገት ባገት የወረደው ገታሳታቸው ፣ በተለይ ተና ብሉው ፈተ ለፈተ ሲቀመጡ መልክ—መልካምነታቸውን ከቼ ያደርገዋል ። የወተት አረፋ የሚመስል ክርክጥ ጥርሳቸውን ፣ በልክ ጥቅ ብሉው ረላቶች ሲያደርጉት እንኳን የሚወጻቸውን ለላውንጥ ይግርካል ።

ሁለት ያላው ለሳላቸውና ወላላ ግር እንደገን ስልቻ የሚገደቡ ለው ተልቶ መቶመጫቸው አጭር ሲያስመስላቸውም ፣ ቅመታቸው መክከለኛ ነው ። ተኛዎችን የሚያስረድባቸውና ለሌሎችም ለደ ባት ሸሚያ የሚያረጋግጡ የሰትጥ የሌላ ላይ ችሉትና ባዘቶ ገላቸው የሚሰጠው እርካታ ነው ። እሳቸውም ይኸን ሁሉ አሳምረው

ያውቃሉ ። ከተኛዎች በቀር ሌላው በቼልክታ ገቢ ይሉ ። በገንጠት ተነ—ተጠር መጥቶ በተባለው ሰጥት ይወጣል ።

"ይቺ ስትቶ ወንጌን ይሉ ያላል በግ አረገቸው አይላ ፣ ዐመጠኛው ሁሉ እሷን ተደርስ ደግሞ ጥፍት ያላል ፣ አንዳይ ታክ ምሳቸዋለች መሳል" ይላሉ ተተናቃቃቸው ።

ወ/ር ደጅ ይጥጉ ከገንባ ለመሰለ ምንጭ "ናር" ብሉ ተቀባ ላቸው ። ተልባቸው ግር እምባ ተኛግር ከወ/ር አልፎ ይከንታ ጋር ገትርክ በመያዙ በአገርያ ሳይሉት ፣

"እባዎ አይቶው ከሳንጥረት ፣ ደጁ ተረግመደ አይቺው ልመት" ተብሎ በተገጠመለት ቂጣቸው ዘርፈጥ አሉ ።

ምንጭ መልዕክቱን አጠቃሎ እንዳልገነባቸው ያውቃሉ ። አንዳንድ ቀን 'በሉ ደህና ጥሉ' ብሎ ይወጣና አጥሩ ጥገ ቅም ብሎ ይገባራቸዋል ። ይኸን ዐመሱን በጣም ይወዷታል ።

ወደ ላቶች እያደ አንገታቸውን ጠምዘዘ ፣ አጥጫቸውን ወደ ቀኝ መታ አደረጉና 'ገወግ' በይ ምልክት ለሳይጥት ፣ ተሰ ብላ መስላ ስለች ፣ እሱም ነገሩ ገባውና ፣ "ታንግንደሱን ያስቀታል ፣ አሁን እሷ የግታሽው ምን ነገር አለና ነው ደባት—ደባት ፣ ምስር ፣ ባሌላን ልደብትህ አለችው አሉ' ብሎ አደራጎታቸውን ናቸው ። እንዲያው ደስ ይወጻቸው በግልት ፣ "እኔን ቆይት ባቼ እንግርጌለሁ ብቼ ነበር ። የወራና የገርና መሥሪያው አይታወቅም" ።

"እውነትን ነው ። የሰውን ነገር መቼ አጣክውና"

"ቅድም እንዳግደውክህ ፣ ባለና ግብቁ ይቸገሩክ ይዘዋል ፣ በውደው ታዲያ እንደ ጻረቸውም አይሉ ። ትግሥተኛ ሆነዋል ። እላ ያግ ጉድ ያረሉ ነበር ። አሁን እሳቸው የረፍተ ስትጥን ታይህን የሰዉን አፍ ነው ። አብረው ልጁ ተሚባል ፣ አንቺ ቀደም ፣ እኔ ከተል ብል ይሻላል ፣ ከወይሆም ገዜ በገደታል ። እዚያው አላላባ እንገናኝ ። እኔም እንደሚሆን እንደሚሆን አይረረጌን እመጣሁ ባለዋል" አላና ትፋራውን ጨለላ ።

"ምንድን ነው ደግ ፣ እንደሚሆን—እንደሚሆን ብሉ ነገር ።"

"ምንው ስትጥጥ የመጣው ይመጣል ፣ መሥሪያ ለይተርያ ባለው ጉድ አፍተዋል ባሉ— "ባሉ ለተገል ስላ ።

"ትሁረና እንደ ገሰፍ ደገጋይ ትገልት ስትላቸው" አሉ ። ሁለት—ጥስተቶ "ወይ ነጻ" ባለው ካጠባጠቡ በኋላ "ያው

እንደ፡ ተባባላነው ይሁን፡ እስተዛሬም የቆየሁት ያንቲን አፍ ስጠባ በእ ነው ብላለች በላቸው” አሉ ራሳቸውን እየነቀነቁ ።

ጥቂት ካወራሩ በኋላ፡ “በሉ እንግዲህ ጣዩ ታይጠበርርብኝ ልሻ ገር” ብሎ ተነሣ ።

ያለልማዳቸው ካጥር ውጪ ሸኝተውት ተመለሱ ።

ምንዳዩ ወደ ማጀቱ ሲመጣና ሲመለስ አጥብቆ ይጠነቀቃል ። የደቡብ ድንበሩ የጃራ ወንዝ ነው ወንዙን ከተሻገረ ደሙ ደሙ— ከልብ ይሆናልና!

* * *

ሁሉም ጋ ነበር። በሸዋ ጠቅላይ ግዛት በይፋትና ጥሙጋ አው ራጃ፡ በተለይም በማጀቱ ከተማ አካባቢና በንምዛ ውስጥ በየገበሬና በየመሸታው ቤት፡ በየደጀ— ሰላሙና በማንኛውም አመቺ ቦታ ሁሉ ተለጥፏል ። ሕዝቡ የተቋጥሮ ዝምድናና ያለፈ ውለታውን እያሰላ ሰለ፡ ሽልሙን ጌጠኛ ወረቀት፡ በአጋምና በግራር፡ በአጣጥና በኮ ሽም እሾህ በየቤቱ ግድግዳ ላይ ለጥርታል ። ከተለጠፉት ባለ ልዩ ልዩ ዓርማ ወረቀቶች መካከል፡ የበሬ፡ የማሽላ እሸትና የሰንዴ ዘለላ የመወዳደሪያ ምልክት ያለበት ወረቀት በብዛት ይታያል ።

በወረዳው ከሚገኙት አብያተ ክርስቲያናት መካከል የሣር አምባ ጊዮርጊስና ደብረ — ወርቅ ማርያም፡ ካብ ሥላሴና ማጀቱ መድኃኔ— ዓለም በቀላውስቱ ሲላክላቸው፡ የአንቃሩ ውቢት ሚካኤል ግን በተ ለይ የጉዳዩ ዋና አጋፋሪና ባለአደራ በመሆኑ፡ ከገዛ ዐፀዱ የአጋም እሾህ ቆርጠው የመወዳደሪያቸውን ወረቀት የለጠፉት ራሳቸው ቀኛዝ ማች በላይነህ ታፈሰ ናቸው ።

* * *

የገጠር ከተሞች ልብ በፍጥነት የሚንደቀደቀውና ዐይናቸው ቦግ ብሎ ፈታቸው የሚያወለውለው በይራ የገበያ ቀን ነው ። የቀናው ተንቀባሮ፡ የከሰረ አንጀቱ አርሮ የሚለያዩት ያን ዕለት ነው ። የትም እንደዚያ ሲሆን፡ ማጀቱም እንዲሁ ነው ። ማጀቱ በየሳምንቱ ቅዳሜ እንደ እሳት ሞቃና እንደ ብርሃን ደምቃ በልዩ ልዩ ሲሳይ ትንበሸበ ሻለች ። እህል በያይነቱ፡ ጊሾና በርበሬ፡ ማርና ቅቤ፡ ሙከትና ወጠጤ የጋማና የዳልጋ ከብት፡ ሙዝና ትርንጎ፡ ልዩ ልዩ ሸቀጣ ሸቀጥ፡ ቅመማ — ቅመምና ቡና — — — እየተሟነና እየተነጻ ከያቅጣ ጫው ወደ ማጀቱ ይጎርፋል ። ከደጋ እነ አዝብጤና ጎንጤ፡ ከቆላ

እነአርገጤና ዳምጤ፡ እነዘበደርና ሺምልጃሽ፡ እነ ሲራጅና የሱፍ፡ እነ ዘይነባና ጠይባ የሚገናኙት ግጆቱ ገበያ ነው ። ቅዳሜ ቅዳሜ ገበያዋ የላነር ቆዳ ትመስላለች—ከያቅጣጫው በሚመጣው የገበያተኛ የልብስ ዓይነት ።

ከየመንደሩ የሚመጡ እንስሳት በያጥሩ ጥግ ታሰረውና በየተራ ጥው ቆመው ሲሻተቱ፡ ምስጢር የሚካፈሉና አፍ—ላፍ ገጥመው “ስለ ኑርእቸው” የሚወያዩ የሚመስሉት ያን ዕለት ነው ። የወዳ ጅና የተዋሻሚዎች መገናኛና መገናኛው፡ የሸቶ፡ የአምባርና የአለቦ፡ የድምብልና የቁርበት — ሃሊም ማስገዣው፡ የጠላ፡ የብርዝና የጠጅ መገባበዣው፡ በዱላ የመናረቻው፡ በጥይት የመቋጥያውና፡ ሽር ብሎ የመታያው ቀን በተለይ ማጀቱና ቅዳሜ ናቸው ። ሁለቱ ነፍስና ሥጋ ናቸው ።

‘የሣር አምባው’ ምንዳዩ ቦጋለና የቀኛዝማች አጨብጫቢዎች፡ አንድ እንግት ወረቀት ተሸክመው በእሾህ እየለጠፉ የማጀቱን ከተማ ቤቶች ካዳረሱ በኋላ፡ ወ/ር ብርቅነሽ ጀማነህ ጠጅ ቤት ተቀምጠው ጠጃቸውን ይጠጣሉ ።

ከፊት ለፊቱ ተቀምጦ የሚዘፍነውን አዝማሪ ካለፉት ሦስት ዓመታት ጀምሮ በያሙቱ ገዳር ሚካኤል ቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ ቤት ስለሚመጣ ምንዳዩ ያውቀዋል ።

ግጥም ለመስጠት ተራ ሲጠብቅ ቆየና፡ “እንዲህ በል አንተ” አለ ሁለተኛዋን ብርሌ ጠጅ ጨልጦ ሦስተኛዋን ለማስቀዳት ብርሌ ዋን ዋንዛው አግዳሚ እንጨት ላይ እየገጨ ። አዝማሪው የምንዳዬን ግጥም ለመቀበል ወደ እሱ ሲመለከት፡

“ማንም ይለጥፋል መለጠፋንማ

በላይነህ ታፈሰ ይገባል ባርላማ” በል አለው ።

አሳምሮ አለለት ።

“ለካ! እንዴታ!” አሉ አሜፋሪዎቹ ። የምንዳዬ ልብ በደስታ ስትለጠጥ ያዝማሪው መስንቆም ወገቧን ሰበቀች ። አንድ ብር ግንባሩ ላይ ለጠፈለትና እንደገና በመቅኒ የተወለወለች አጭር ምንሽሩን እያየ፡

“ምልክቱ በሬ ማሽላና ሰንዴ

በላይነህ ታፈሰ የሰላ ጎራዴ ።

ሁሉም በያለበት ምነው መርበትበቱ

ካሁኑ ለይቶ የበላይ ሹሙቱ” በል አለው ።

ትለእ፡ እንዲህ አፋን ቀድብኝ አይቀር። ጃርት የበላው ዲባ ባላሰመ ስለው እኔ ምንጻ አደለሁም። አገር ተቀረረልኝ፤ ወንድነቱ አልተቆረረ። እያለ ቀኛዝማችና ደጋፊዎቻቸው ወደሚመሰጠሩበት ወ/ር ደጅ ይጥኑ ግቢ ገባ።

የወይዘሮ ደጅ ይጥኑ ግቢ ዙሪያውን ሥር ሥፍን በጃራ ደን ጋይ ካብ፡ ላይ ላዩን በጨው የንዛና በአባሉ እንጨት ተገርገር፤ በሮሮና በቀጨዋ እንጨት የተሸመጠጠ ሲሆን፤ ከግቢው ውስጥ አምስት እግር የብርቀካን ስለሰር እግር የቡና፤ ሳጥሩ ዙሪያ እያሉ የሙዝ ተክል ያለበት ግቡብኝ — ግቡብኝ የሚል ነው። ምንጻዩ የአጥሩን የዋንዛ በር ከፍቶ ሲገባ፤ ቀኛዝማችና ሰዎቻቸው ስበሰቡ መደብ ላይ አጉዛ ተነጥረዋቸው ተቀምጠው ሲያወሩ ደረሰ።

ለምስተኛው የሕግ መምሪያ ምክር ቤት አማካሪዎች ምርጫ ውድ ድር ከጀመሩ እንሥቶ ዘመድ ግንኙናና ውለታ መዋል አብዝተዋል።

“ያ አቶ እከሌ ደህና ነው፤ ያኛ ወይዘሮ እከሊት ደህና ነች፤ የኔና የሷ፤ የኔና የሱ አያትና ቅድም — አያት እኮ ካንድ እናትና አባት ይወለዳሉ” በማለት ዘር መቁጠር ከጀመሩ ውለው አድረዋል። ዱር በንቀት ዐይን ሲመለከቱት የነበረውን፤ “ምነው ይኸን ወራት አይቼህ አላት? ደህናም አይደለህ ወይ?” እያሉ በሰብከት ይጠልፋታል።

ቀኛዝማች ምንጻዩንና አብረውት የገቡትን በፈገገታ እየተመለከቱ፤

“እህ ምንጻ! ዛሬ ማጀቱን አዳረሳችኋት አደል? እናንተ ብቻ ትበቃላችሁ ያልኩህ እኮ ሆን ብዬ ነው። ኮራ ማለት ጥሩ ነው። ይኸ እንደ ወፍ ዘራሽ ከየትም መጥቶ የበቀለ ሁሉ ቀኛማች ባርላማ ለመግባት ጓጉቷል እንዳይል ብዬ ነው። እኔ እጃንሆይ ግቢ መግባት አላቃተኝም። አሁንም ለወግ ለማረጉ ያህል ብዬ ነው። መሾም መሸለሙን አጥቼበት አይደለም። ጌታዬን እንዳላሳማ በማለት ነው” አሉ በሞቀ ጉራ ሁሉንም እያዩ።

“እንዲትም ወረኤት አልቀረችን፤ ሰጧ ከየጃችን ላይ ተናጠ ሸው፤ ደሞ እየቤቱ በር ላይ የማግሩ ነገር — ሰጧ እንደ ጃራ ውሃ ይጉርፍ ይዟል።

“አሁንም እንደምሰማው የምርጫው ሣጥን ስለማይበቃ፤ ሌላ እንጨምራለን ብለዋል አሉ” አሉ እየፈገጉ።

“እረ ንሱ ሰዎች! ደሞ ሣጥን ቸገራ እንዴ? ያ ሁሉ ስርፋ ያስ ለቀቀ ሣጥን የት ሔደና ነው ሣጥን መቸገራችን? እናመጣውም ወይ? ሲል ሁሉም ሣቁ።

* * *

የግድምና የገምዛው ባላባት ቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ እጃቢና ጭፍርቻቸውን አስከትለው በግልጽ ወጣ — ገባ በማለታቸው፤ ወ/ር ደጅ ይጥኑ በተስፋና በእሸናፊነት ተቅበጥብጠዋል።

“ቀኛዝማች ባድላማ ከተመረጡ አዲሳባ ይዘውኝ ይሔዳሉ። ምንም ቢሆን ያኛን ጥፍራም ባላገር አስከትለው አይሔዱ። እሷም እንዳ ቅሚ ሚስት ነኝ ትላለች። እሷ እዚህ አሳባዋን እያዛቀች እልፍኝ አዳራሽን ታቅፋ ትጃጃል” እያሉ ሐሳባቸው እንዲሳካ ለማጀቱው መድኃኒ — ዓለም በተደጋጋሚ ጃንጥላ ተሰለዋል።

ቀኛዝማች ሚካኤልን፤ ባለቤታቸው ጊዮርጊስን፤ እኝህኛዋ መድ ኃኒ — ዓለምን እየተማፀኑ ሁሉም ለየኑሯቸው መሳካት አቤት አቤት ይላሉ።

ወይዘሮ ደጅ ይጥኑ የቀኛዝማች በላይነህ ቅምጥ ናቸው። ሰው ዬው ማጀቱ በሔዱ ቁጥር ሰተት ሸለው ገብተው የግብረ — ሥጋ አምሮታቸውን የሚያበርዱት እርሳቸው ዘንድ ነው።

ከገበያ ቅቤና መክት፤ ጎድን ከዳቢቱ፤ ከሣር አምባ እህል በያይ ነቱ ይጫንላቸዋል። ይኸ አገር — ምድሩ ያወቀው ተራ ነገር ሲሆን ከእንግዲህ ደግሞ፤ ሚስትየዋ ቀርተው ቅምጧ ወደ አዲስ አበባ መሔድ ይፈልጋሉ።

ጥዕና ጥበቃ

የተካሄዱት በላይኛ ታሪክ የመዳደሪያ ግርግ፣ በሬ፣ ግራ
እሸትና የሰንደ ዘለላ ሲሆን፣ እሳቸውም አዲስ አበባ ልደው እውቅ
ልብስ ሲረገግ ገርገር ይሆን ቤት ያሰተትን ኮት ለብሰውና በነጭ
ሸግዝ ላይ ረዘም ያለ ወርዳም ከራሳት አሰረው በተነሡት ገርጽ ፎቶ
ገራፍ ያገራቸውን የኮምፖዛ ጉራን ቁልልታ መሰለው ተኮሩለዋል ።

ከፊት ለፊታቸው ተንዶቹ ለጠር ያሉ ሻኛም በሬ፣ በግሽላና
በሰንደው መኻል ቆገላ ። ከፎቶግራፋቸው ገርጌ በቁንጠኛ ሐረግ
ተከቦ የሕይወት ታሪክና ግላግቸው ተገጥጧል ። ያንን ሲያነቡና ሲያ
ሰነቡ ሁለሙናቸው በደስታ ይፍነክካሉ ።

አሽከርና አጃቢዎቻቸውን አስከትለው እየተዘዋወሩ በየቦታው
የተሰጠረውን ፎቶግራፋቸውን ሲመለከቱ፣ እሳቸውም እንደ ወረቀቱ
የባዙ ይመስላቸዋል ።

ስለ እርሳቸው የሚወራወሩና የሚሰሉት ሁሉ ከግንጥ ይበ
ልጥ ከምንዳዩ አፍ ሲሰሙት ደስ ይላቸዋል ። የሳቸውና የትምሳቸው
የምስጢር ከረጢትና መወርወሪያ ነው ። የምስጢሩ ክር አትበጠስም
አትጎለጎልም ።

ምንዳዩ በርስት ድንበር ግጥት ምክንያት ሰው ገድሎ ካገሩ ከዞን—
አምባ ወጥቶ ከሸፈተ በኋላ፣ እርቅ ጠይቆና የደም ግድረቂያ ወጃ
ከፍሎ ከደመኞቹ ጋር ሲታረቅ፣ የጸራ ወንዝን እንዳይሻገር አገር
ከተቆረረለት ወዲህ፣ በተኛዎቻችን የነፍስ አሳት በመምሬ ተከለ—ጊዮ
ርጊስ እግካይነት ለቀኛማችን ሉሌነት አድር ደህና ደህና ጉልግ የተ
ጎለመለት በታግኝነቱ ነበር ።

“የኔ ነገር ምን መላ አለው? በየህ ትሰፋው በያ ይቀደዳል ።
ድህነት እንደ በሬ ተንድ እሳዩ ላይ በቅሎ አልነቀልልህ ብሎኝ
መልፋቱ ታያንሰኝ፣ አንድ ጠንቀኛ ገደዬ እፋር ገባሁ ። አገር—ላገር
ትባዝን ፍሬ ዕድሜ ላንድ ሰው፣ ይኸው እንደገና ሰው ለመሆን ቢቃሁ ።
ለሳቸው ላይ—ታይ ያላልኩ ለግ እለዋለሁ ። እንዲህ አውድግ ለመለ
ቅለቅና እህል ለግፈስ የበቃሁት በቀኛማች ጥጋኔ ነው” ይላል ስለ
ኑርው እለላለሉ ሲናገር ።

የቀኛዝማች በላይነህ ታረሰ መኖሪያ ሣር አምባ ውስጥ ከደብረ ወርቅ ማርያም ቤተ ክርስቲያን ማዶ ሆኖ፣ ተዳፋው ቦታ ተደልፎ ሎኖ ተስተካክሎ የተሠራ ሲሆን፣ ቅጥር ግቢው በሁለት ዙር ሽምጥ አጥር ታጥሯል። የውጪኛው ከውስጠኛው አጥር በከፍታ ይበልጣል።

በጥድ፣ በጥቁር እንጨትና ጠዬ ተገርግሮ በቀጫምና በወነሄ የተሸመጠጠው አጥር ችምችም በማለቱ ከውስጥም ከውጭም አያስ ጮልቅም። የቀኛዝማች “የሰው ነገር አይታወቅም፣ እኛው ራሳችን የጠ ላት ማድቢያ ማበጀት የለብንም” ስለሚሉ፣ በአጥሩና በቤተኛ ዙሪያ ተክልም ይሁን ዛፍ የለም። ማንን እንደሚፈሩና እንደሚጠራጠሩ ግን አይታወቅም። ከግቢው ውስጥ በስተምዕራብ በኩል አንድ የሣር ክዳን አልፍኛና ቆርቆሮ ቤት ያለ ሲሆን፣ ከነዚህ ፊት—ለፊት ግራ ቀኙን ደግሞ ሁለት የሣር ክዳን ቤት—ዐሥራ ስድስት ሁለት አዳራሾች አሉ። አዳራሾቹ ቅርፅ—ደወል ትላልቅ ጉልላት አላቸው። ከውስጥ ቀጥ ካለው ረጃም የወይራ ምስሶ ጋር የተዋደደው ዋልታ ዙሪያውን በነጭ በሬ ቆዳ ተጨምሮሟል። ማገርና ወራጁ በእርጥብ ጠፍር ተታትቶ ከጊዜ ብዛት የተነሣ በጢስ በመጥቆ ጠፍርነቱ አይለይም። ከፊትና ከኋላ ከየበርቹ ጉቦን በላይ ከጥርብ እንጨት የተሠሩ ሁለት መጠነኛ መስኮቶች አሉ።

ከውስጥ በቤቱ ዙሪያ በሰው ቁመት ልክ ዐልፎ—ዐልፎ የተ ሠሩ የዕቃ ማስቀመጫ ፋካዎች አሉ። ከውጪ በአዳራሾቹ ዙሪያ ወጋግራ ተተክሎበታል። ከፊትና ከኋላ ያሉት ባለ ሁለት ተካፋች የዋንዛ ሣንቃ በሮች፣ ያንዱ ወርዶ ሰፋ፣ የሌላው ጠበብ ያለ ሲሆን በጥንቃቄ ተጠርበው ተዋደዋል። በአዳራሾቹ የውስጥ ዙሪያ ለመተ ኛና ለመቀመጫ የሚሆን መደብ አለ። በመደቡ ሥር ዐልፎ ዐልፎ የአነስተኛ ቅሪቅንቦ ማኖሪያ ጎለቶች አሉ። በምስራው ዙሪያም ሰፋ ያለ ክብ መደብ ሲኖር በምስራውም ላይ፣ በየጊዜው የታረዱት የትላልቅ ሙክቶች ቀንድ ተሰቅሏል። በሁለቱም አዳራሾች ውስጥ አንዳንድ ቋሚና አነስተኛ እንክርት ምድጃዎች አሉ።

በሁለቱ አጥሮች መካከል ካዳራሾቹ ገለል ብላ ደግሞ ትንሿ የምንዳዩ ጎጆ ትንኮሳች። አናቷ ላይ ቁጧ የወለቀ ገምቦ ተሞግሳባታ ለች። የቀኛዝማች ያኛን ጠቋራ የገምቦ ሞገስ ባዩ ቁጥር ሳቃቸው ይመ ጣና፣ “ከማን አንቼ እኮ መባሉ ነው” ይላሉ። ጎጆይቱ ከአዳራሾቹ ጋር ስትነጸጸር ከትልቅ መሶብ አጠገብ ያስቀመጧት አርጌ ሙዳይ ትመሰላለች። ለዚያውም ቢሆን ተፃራሪ አላት።

ቀኛዝማች ምንዳዩን የወደዱበት ሌላ ምክንያት ከሠጋር በቅሏቸው አፈት—አፈት ጉንጮ ዲሞትፈሩን በንቃት አንግቶ ጭንቅላቱን እያወዛ

ወዘና አፈሰፈ ቁጥጣውን እያርገረገረ፣ ሲገሠግሥ ደስ ስለሚላቸው ነው። በዘና የሰውነትን ድፍረትና ተኳሽነቱንም አይተው በግረጋገጣ ቸው ያምኑበታል። ሲርከርና ሲያቅራራም እንኳን የጎበዝ፣ የፈሪ ወጌ ይተሰቅላል።

* * *

አንድ ተን አመሻሽ ላይ አልፍኛቸው ውስጥ ብቻቸውን ተቀ ምጠው ሳለ፣ ምንዳዩ መልዕክት ሲነገራቸው ይገባል።

“እኔ እኮ ከሥጋ ዘመዶቹ አስበልጧል የግምገማው አንተን ነው፣ እነሱ ይጥቹኛል።”

“እኔስ ያላንቱና ያላንድዩ ማን አለኝ፣ ግንን እጠቅም ብዬ ልዋሽ”

“ይኸ እምታየው ወጣ—ገባ ባዩ ሁሉ፣ አሁን እንዲህ አለሁ አለሁ ቢል የምር አይምሰልህ፣ ይኸ ጉዳይ እንደግደህን ሆኖ ቢበ ላሽ ምን እንደሚያወራ ዐውቃለሁ።”

“መች አጣሁት፣ ያገረን ሰው ባሕሪ ልቅም ዐርጌ አቀጥለሁ”

“አም፣ እንዲያው ለጨዋታው ያክል እነሣሁቲ፣ ለመመረጡ ማ እኔ እያለሁ ማ ይመረጣል ብለህ ነው” አሉ በተለመደው የኩራት ስሜት።

“ምን አለ በሉኝ፣ ጆር የትም ቦታ አይደበቅም። ሰው ሁላ ቀኛ ግይ—ቀኛግይ እያለ ነው።”

ዘወትር የሚሰሙት ጉዳይ ቢሆንም፣ እንዳዲስ ነገር ደስ አላቸ ውና ፈገጉ። እሱም ደስ አለው።

ሰውዬው አብዛኛውን ጊዜ በግል የሚያነጋግሩትና ከሱ ጋር የሚመሳጠሩት የቅምጣቸው ትርፍስፍስ ገላ፣ አካላቸው ውስጥ የት ዝታ ረመጥ ሲጭር ነው። የሴትየዋ የሚገላበጥ ቂጥና የሚገማሸር ዳሌ ቀልባቸውን ይዘርፈዋል። ከእሱ ጋር ማውራት ከቅምጣቸው ጋር መዳራት ይመስላቸዋል።

“አሁን እንግዲህ መቼ መሆኑ ነው እንጉሡ ዘንዳ እምትቀር ቡት?”

“ያው ለጥቅምት ጊዮርጊስ መሆኑ ነዋ! እኔ ግን ቀደም ብዬ መድረስ አለብኝ” አሉ አሸናፊነት እየተሰማቸው።

“እሳቸውስ?”

“ማ”

“የጥላይን እናት — እናገኛለን —” ብሎ ሳይጨርስ፤

“እነዚህ ልጆች ለትንብረት ይላ ለዚህ ቀሪ ነቶች ያደላላን ነር እታውቅበትም ። እንደ ነገሩም ለሆነ ያኛ —” አሉ የወጡ ይመስላ ደግሞውን ቀንሰው ።

“ለሌት ለትንብረት ፣ ግ እንደ ሚስት ይሆናል ፤ በዚህ ደግ ለሰው አፍ መግባት —”

“ሰው ለሰው ያለው ያጣ መሰለህ ፤ እኔ በሌላ ሰው ተብሎ የለኝ ። አሁንም ለሆነ ለዚህ ለጉዳይ ብቁ ነው ፣ ምናምንትውን ሁሉ ‘እብዩ እምዩ’ ግለጽ ፤ አለያም ታቀኝ የለ ፤ እኔ ጠቃሚዬን ዐቀጥላሁ ። ምንም ሲሆን ያኛ ከተማ ቀመስ ናት” አሉ እየገቱ ።

“አሱስ አውነኩን ነው ፣ ሰው እንኳን ሰውን እዝኒሐርን ያጣ የለ ፤ እኔ እንኳ የሌላ ሳይሆን ዘመዶቻቸው ቅር ይላቸውና የኋላ—እሳ ቅያሜ —” አለ ሐሳቡ እየጥለለ ።

“አረ እነሱ መቻ ሥራ አጠና ፤ ለዚያውም እንተዋወቃለን ። ምን እንገዳለን ብለህ ነው ። ሚስት አግብቷል የሚለኝ የለ ፤ ይኸ ደግ በኔ አልተጀመረም ። እኔ የጠጠጠኝ ቅናቷ ።”

“አዩ ፤ — አንኮ እዚያ ሀይ ድረስ ትሐዳላህ ። በኔም ላይ ልባ ጥው ደፍርሏል ።”

“አህሂሂ — አንተ ደግ ምን አጠፋህና ፤” አሉ በመገረም ።

“እ — — እ — — እኔን ግ — —” ብሎ አመነታ ።

“ግገረኝ — ምን አበረረህ ፤”

“መፍራትካ አልረራህም — እስኪ ለግንገኛውም ዋል — አደር እንበልጥ —” ብሎ ዝም አለ ።

ሥጋቱም ጥርጣሬውም አልገባቸውም ። ስለ እንደ ጉዳይ የመሰለ ጥውን ሁሉ ይናገሩና ፣ “ከዚያ ፤ ደግ ለዚህ ይኸን ያህል” በግለት እየገኘውን እያወናወሩ ያቃልሉታል ።

“ያም አለ ፤ ያም አለ ፤ እኔ ባለቤቴን ትኛ ስሐድ ፤ አንተም ሚስ ትህን ትተህ መሐድህ አይተርም” አሉ እንደ ቀልድ እየገቱ ።

ከፋኝ ደንገጠ ። ድንገት ሐሳቡ ተንጠልጠል ። ለኮሌሽ እራቱ ድቅን አለች ።

“ምንው ፤ ቅር አለህ እንደ ፤” አሉት ቅዝዝ ግለጽን አይተው ።

“ቅርስ—ቅር አለህን” ፤ — — አብረን እንሐድ እምትሉ ከሆነ ይገጥ ብሐድሰን”

“አይ አንተ! እኔስ ባለቤቴን ጠልኛት መሰለህ ፤ መጀመሪያ ራስን አመቻችቶ ነው ። ቁጠጥ ብለህ ደግ አይደለም ። የተደላደለ በቀላሉ አይረገገልም ። ለግንገኛውም እስኪ ጉዳዩ ይጠናቀቅና ያነዩ እንደሚሆን ይሆናል” ብለው አሰናበቱት ።

ወደ ቤቱ ሲገባ ፤ ስሜቱም ልቡም ቀዝቅዟል ። ምሰሶው ወገብ ግንቆቢት ላይ ተቀምጣ ጥቁር ቁጥን የምታንበላቡለው ኩራዝ ፤ አናቷ ላይ ካጠላው መከለያ ሥር የጠሏ ብናኝ ጥርቅም እንደ ጥቀርሻ ተንጠልጥሏል ። የበዙር ልጅ አሻጋሪ በጣባ የያዘውን የአደንገራ ገፍሮ እየቸቸገ ምድሻው ዳር ተቀምጦ እሳት እየሞቀ ያለምጣል ። የ4 ዓመት ልጅ ነው ። ታናሹ አጥላባቸው አርጌ ቁርስት ተነጥሮለት የናቱን አርጌ ቀሚስ ደርቦ መደቡ ላይ ተኝቷል ።

ምንገዳዩ ከሚወዳት ባለቤቱ የመለየቱ ነገር እያሳሰበው በስሜቱ ከቀኛማች ሐሳብ ጋር ተፋጠጠ ። የዞን—አምባው ቸግሯ ፤ የሽፍትነቱ ጊዜ ብቸኝነቷ ታየው ። ነፍሱ ተብረከረከች ።

“እሳቸው እንገደቀዳቸው ፤ እኔ ግን ለኮሌሽን ትኛ አልሐድም ። ለዚያውም እኮ እሳቸው ወ/ር ደጅ ይጥኑን ይዘው ይሐዳሉ ። እኔ ምን አለኝና ለግን ጥያት አሐዳላሁ ። ያለኔ ግን አላት ፤ የግይሆን ጉዳይ ነው” በግለት ሲያወጣና ሲያወርድ አመሸ ።

ምዕራፍ አራት

የቀኛዝማች በላይነህ ታረሰ የምርጫ ሳጥን በመሙላቱ፣ ተጨማሪ ሳጥን እያሰፈለገ ነው። የሚል ወሬ እየተጋነነ በመወራቱ ደጋፊ ምኞቶች ሁሉ ተደሰቱ። እሳቸውም ዳመራን በችቦ ብርሃን እየልኝ የግለት ያህል የሚሰጧትን ሁሉ እያጋነኑ ወሬ መንዛት አበዙ። ወ/ር ደጅ ይጥኑም እንኮይ መላይ ፊታቸውን እያፍለቀሉቁና ድብ ሂት የሚያህል ቁጣቸውን እንደ አዳል በግ ላት እያወዛወዙ ጉራቸውን ይነፋሉ።

ቀኛዝማች ረዘም—ደልደል ባለ ቁመናቸው ላይ ጥቁር የሱፍ ኮትና ሱሪ ለብሰው ከወዲያ ወዲህ ሲሉና በምርጫው ጣቢያ እካ ባቢ ሲጎማለሉ ‘ያለኔ ግን አለ፣ እስቲ ልናይ አደል’ የሚሉ ይመላለሱ። ረዘም ያለው ገጽታቸውና ቀይ ዳማ ፊታቸው ከገብስማ ጸጉራቸው ጋር ደስ የሚል ግርግና ተወዳጅነት አለው። ከግራና ከቀኝ እንደ ወሽ መጥ ገባ—ገባ ያለው የጸጉራቸው በራ ግንባራቸውን በመጠኑ ሰፋ አድርጎታል። ስልክክ ያለ አፍንጫቸው መኻሉ ላይ እንደ ደጋጎ ጎበጥ ብሎ ከወደ ጫፍ የተገጠለጠለ ናጻ ይመስላል።

ዘመድና ወዳጅ ነኝ ባዩ ሁሉ በሰጡት ገንዘብ ጋብዞ እያሰጋ በዘ ተጨማሪ ሰው አጋበሰ። እሳቸውም “እንደ ጤፍ የዘራሁትን ብር እጥፍ—በጥፍ አገኘዋለሁ” የሚሉት፣ በዘምድና እየተሳበ፣ እንዲሁም በሰጠታና በመደለያ እየተገጋጋ የሚመጣውን ሕዝብ ጠባይ ስለሚያውቁት ነበር።

ሌላው የአሸናፊነታቸው ምንጭና ብርታት አድርገው የሚመለከቱት ደግሞ የአንቃናን ውቢት ሚካኤል ሲሆን፣ ለእንዲህ ያለው ጊዜ አለሁልህ ካላላቸው ለመቼም እንደማይሆናቸው በላቸውም፣ በነፍስ አባታቸው በመምራ ተክለ ጊዮርጊስም ተነግሮታል። ምንጊ ሁሉም እሱን ተተግነው ጠላቶቻቸውን እንደሚያሸንፉ ያምናሉ። አንዳንድ ጊዜም የሚፈሩትም፣ የሚያከብሩትም ታማኝና ብርቱ ጓደኛቸው ይመስላቸዋል። እንደዚያ ባለው ጊዜ “ቅሩብ የማንዩ ሁሉ ወሊትቁም ርትቀ” ይሉታል።

እሱም ቢሆን ቆርቆሮ ቤት ውስጥ መግባት ይፈልጋል። ከቀኛዝማች ጋር የተቀያየሙትና ለአጭር ጊዜም ቢሆን ችላ ያላቸው፣

እሱ በሰንበሌጥ ቃጅ ተከራምቶ፣ እሳቸው ግን ቆርቆር ቤት አሠር ተው በመገባታቸው ነበር። በዚህም የተነሣ ሁለቱ ሆድና ጀርባ በሆ ኑበት ሰጥን የሳቸውን ጸሎትና ምኞት ለንጉሡ ሔዶ ሹካ ባለግልቱ፣ መንዚው ቀኛግች ይሸበሩ ሸጥንጻገውና ያንጸኪያው ቀኛግች ባን ትይርት ይመር ደጃዝግች ሲባሉ፣ እሳቸው ግን ከፍ ባለግልታቸው እየተቀመጠ ይተከሳሉ። የእንደ ዓመት የኅዳር ሚካኤል ደግሰ ዋጋ የግታወጣው ቆርቆር ቤት ያመጣችባቸውን ጣጣ ተንገዝበውና ለባ ችውን ሰበረው እንደገና በትሕትና ቀረቡት።

“የ ለትምን ያለግወቅ፣ ለንተ እንዳልከ፣ ለንተ እንደ መሰለህ ለርግ፣ ለእግ የሥጋዬ ነገር ብሎብኝ የዘላለም ቤቱን አጥኛ ነበር” ብለው በልባቸው የተሰሉትን ተሰለው ካህናቱን፣ ዲያቆናቱንና ለገላ ጋዮቹን ደግሰው አበሉለት። ይህ ከሆነ ሦስት ዓመት ቢያልፍም ራቱን ጽጥርባቸውና ለመናቸውን ዘንገተባቸው አያውቅም “ሰለዚህ ሆኖ ጽናታቸውን በእምነታቸው፣ ኃይላቸውን በገንዘባቸው ላይ መሠረቱ። እሱም እንግዲህ እንደ ዘመዶቻቸው ከጉናቸው ነው። ይህን በሕልግቸውም አረጋገጣቸዋል።

የገንዘባቸው ምንጭ ነጥፍ ለታወቅም። መረትና ገበሬ ይታሉ ባሉ። “እውር አሁን ያስጠፋል” እያሉ የሚመኩበት ርስታቸው የሚገኘው ገምጋሜ ወረዳ ከሌለ ነው።

ባራቱ ግዕዝን የሚጎርፈው የቅቤ፣ የግር፣ የሙክት፣ የአርባና የሲላ አራሽ፣ የጥረር አጋጻሚ፣ የምልክና የእጅ መንኻ ገቢ ሁሉ ይንገቀዝቃል። ባራቸው፣ በምርጫው ጣቢያ ካሉት ሰዎች መካከል፣ ካንደበቁ የላላውንና ለሆዱ ያደረገውን፣ በተሰጡ የሚኖውዘው ገና ሁሉንም የሱስ ዐመል ያለበትን ሁሉ እየጠለፈ ያመጣላቸዋል።

የቀኛዝግች የብርና የጥቅም ወጥመድ ግጂቱ ላይ ለንድ ተፈላጊ ሰው አጠመደ፣ የምርጫ አስፈጻሚና ተቆጣጣሪውን። የወ/ሮ ደጅ ይገኑ ዓለም እንደሌለብ ለመወያየትና ለመዋዋያ ተመረጠች የዶር ወጥና ፍትፍት መጥጡ፣ ሙግ እየቆረጠ ቅልጥም መገሸለጡ፣ ጣጅ ግንደቅደቅ አመቻ። ሁሉም ለተን ከፈተ። ለንዱ ባንዱ ላይ የሚን ጠላጠለው፣ እንዲሁም፣ ረግጦም ይሁን ደፍጥጦ የሚሻገረው፣ በሌላው ሁሉ የተሻለ ነጭ ለመኖር ነው።

“እንዴት ይመስለሃል የሰጠ አዝግሚያ! ለሆኑ ወደግን እያ ደላ ነው?” አሉት፣ የምርጫውን ኃላፊ ለኪሱም ለሆዱም የሚሰጡትን ሰጥተው። ሹም ነው ብለው በሚያምኑበት ሰው ፊት ስለ ገዛ ገዳያቸው በሚነጋገሩበት ወቅት፣ ገራቸውን ገታ፣ ፈታቸውን ፈታ ያደርጋሉ።

“ያው እርስዎም እንደሚያውቁት ሥራው የሚሠራው በጥንቃቄና በምስጢር ነው። ይህን አድርጉ፣ እከሌን ምረጡ ግለት ደግሞ በጥብቅ የተከለከለ ነው።”

“እንዴታ ዐውቃለሁ። እሱንም መቼ አጣሁት፣ ቢሆንም — —” ብለው ሲጀምሩ።

“መራጮች ሁኔታው ግር እንዳይላቸውና ሥራችን ያለ እንከን እንዲጠናቀቅ በግለት በምንገልጽበት ጊዜ፣ ሁኔታውን እያየሁና አካባቢውን እየገመገሙ በልዩ ልዩ መላ ጠቆም ግድረጊ አልቀረም። ይህን አንዳንድ የሚታመኑ ሰዎች ነግሮዎት ይሆናል።”

“እንዴታ! ሰምቻለሁ። እኔስ ከሰው መኻል ሰው መርጨ ጠጋ ግለቱ ለዚህ አይደል!”

“ሕዝቡ የተሰጠውን መብት በአግባቡ ከተጠቀመበት በሚመርጣቸው እንደራሴዎቹ በኩል ችግሮቹ እየቀረቡ በየጊዜው እንደ ሚቃሉለት የታወቀ ነው። በዚህ አካባቢ የቀረባችሁት ዕጩ ተወዳዳሪዎች ደግሞ ከሌሎቹ የተሻላችሁ ናችሁ” ብሎ አረቆውን ጨለጠ። “የተሻላችሁ ናችሁ” ብሎ በመናገሩ ከፋቸው። ሁሉንም በእኩልነት የሚያሳይ በመሆኑ ቅር አላቸው። ቅሬታቸውን ግን ዋጧት።

“ሕዝቡን ቀስ እያሉ በዘዴ ካልነገሩትና ምልክቱንም ደጋግ መው ካላሳዩት ይሳሳታል። ካልወቀሩት አይገባውም። በዚያ ላይ በቀላሉ ይደለላል። ዛሬ ያንተ ነኝ የሚልህ ሁሉ፣ ነገ ደግሞ ሌላው ሲያሰላና ሲያጠጣው ግልብጥ ብሎ ፊቱን ያዞራል። አይጣል ነው። አብሮ ሲደልቅና ሲጨፍር ያመሸና ዘወር ይላል። ሆዱ አይገኝም። ደሃን ቶሎ ቶሎ ካልደለሉትና ዐሥረዬ አይዘህ፣ አይዘህ እያሉ ተስፋ ካልሰጡት ትቶህ ዘወር ነው። እኔ ለሌላው ሳይሆን ለንጉሡ በጣም አዘንኩላቸው። የሰንቱን ጠባይ ችለውታል። ጸሎታቸውና መለኛ መሆናቸው በጃቸው። የዋሳ ሕዝብ አይምሰልህ” አሉና ራሳቸውን በአድናቆት ነቀነቁ።

“እንዲህ እንደ ርስዎ ያሉ አስተዋይና ደህና—ደህና ሰዎች ባይኖሩ ምን አርገው ብቻቸውን ይችሉታል። የጥሩ—ጥሩ እንደራሴዎችም አስፈላጊነት ለዚህ ነው።”

“እሱስ ርግጥ ነው። ታሁን ቀደም ሔጀ ባላየውም አንዳንዶቹ ተመራጮች ሥር የለሹትና ጊዜ ያነሣቸው ናቸው ግለትን ስሰማ ይከነክነኛል። ለላፍ እንኳ ሥርና ግንድ አለው። ጊዜ ያነሣው ሰውና እምባራ እንድናቸው። አሁን እምባራ ምን ቢያ

ምርና ቢወፍር፣ ሞረር አይሆን ድግር። አየሀ፣ አሁን ለምሳሌ የግንም የገበሬ ልጅ ምንም ያክል ቢያውቅና — ቢግር፣ ከየትም ብድግ አርገህ አግካሪ ወይም አገረ ገዢ እንዲሆን ብትሾመው፣ ስንትና ስንት ነገር ያበላሻል። እንዲያው ምንም ቢሆን ያላባቱ አይሆንም። በትምርት የሚገኝ ሌላ—ሌላው ነው።”

“አሁንም እኮ ጌታዬ” አለ ሰውዬው ደርቦብ ባለ ፈገግታ፣ “ማንኛውም ሰው በዘፈቀደ እንዳይገባና በስሙ—መብት የሀገር ልማድና ወግ እንዳይፋለስ የተለየ ክትትልና ጥንቃቄ ይደረጋል። በጽሑፍ ላይ የተጠቀሱትን ግዴታዎች ቢያሟላም፣ ማንነቱና ምንነቱ ሁሉ ተጣርቶ ካልሆነ በቀር ዋጋ የለውም። አለበለዚያ ማንም ገብቶ ከታሰረ ነገር ተበላሽ። ይኸ በየትም ያለ ነው።”

ቀኛዝማች ሐሳባቸውን ለወጡና፣ “ሰው ጠቃሚውን አያጣውም፣ የሚያርሰውን መሬት ሰጥተን፣ ይበላው ሲቸገር አለቅተን፣ የዘንድርን ቢያጣ እስከ ከርሞ አቆይተን፣ ከባሰበትም ይቅር — ተወውብለን፣ ስንቱን ችለን ነው። የምር አይምሰልህ። እንግዲህ አንተም ሥር—ሥሩን አደራህን። እኔም እንኳንና ይኸን ያክል ደግ ለሚውልልኝና ለትንሿ ነገርም እንቅልፍ የለኝ።”

ቀኛዝማች፣ እንደ ልማዳቸው ያመሰገኑትን እየነቀፉና የሰደቡትን እያመሰገኑ የገዛ ሐሳባቸውን ካምታቱ በኋላ ነገራቸውን አጠቃለሉ።

“በኔ በኩል ግድ የለም። ከብዙ አደራ መተማመን ይበልጣል” ብሎ የሞቀ ተስፋ ሰጣቸው።

የምርጫው አስፈጻሚና ተቆጣጣሪ ማጀቱ ከገባ ጀምሮ ላይን—ያዝ ሲያደርግ በጓሮ በር በኩል ወደ ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ ቤት ዘው ይላል። እሱም ቢሆን የራሱን ጉዳይ ያጠነጥናል። በመጀመሪያ ሴት የዋ ላይ አንጥቦ የነበረ ቀልቡ ከገፉን ከሰበሰበ ወዲህ ከዚያው ከቤት ሳይወጣ ያተር ፍልፍል በመሰለች ሸጋ ልጅ ውበት በመማረኩ፣ የምርጫው ጊዜ ቢራዘምና የድምፅ ቆጠራው ቀን በጓተት ደስታው ነበር። ወ/ሮ ደጅ ይጥኑም ይቺኑ ዐውቀው፣ የጓሮ በራቸውን ከፍተው፣ ከዚህም ከዚያም በርቱ ይላሉ። እንኳን ይቺን ታህል አግኝተው። አብራቸው የምትኖረው ላቀች ተገኔ ድረ— ገብ በመሆኗና ከቃላቸው እንደማትወጣ ስለሚያውቁ፣ ነገሩ ለራሳቸውና ለቀኛዝማች የሚያስገኘውን ጥቅም በመመልከት፣ አጥበውና አጥነው ቁርበት ከተነጠፈበት የጠፍሮ አልጋ ጋር ጀባ ይሉታል።

ነጋ ጠባ ግብዣ ሆነ። ሰውዬውም በመጣ ቁጥር ምናምን ኮልኩል ማድረግ ጀመረ። ዓለማቸውን አዩ።

ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ የድርድር ቅልጥም በእንጀራ ጠራርነ ቀረብ፣ በስንደዶ ተጠቅጥቆ ቅቤ የነሰረውን እንቁላል ፈርከሰ፣ እያደረጉ ማጉረሰን፣ ማወራረጃውን ባናት—ባናቱ መሙላትን ሥራዬ ብለው ተያያዙት።

“ጠግቤአለሁ እኮ እሚትዬ፣ በጣም ብዙ በላህ” ይላል ሰውዬው፣ የሴትዬዋን ማራኪ ዐይንና የብራ በረዶ የመሰለ ጥርስ፣ እርስ—በርሱ በጥሬ የሚማታ ቁጥና ባዘቶ ገላ በጓጓ ዐይን እየተመለከተ። ባይኑ ካመነዘረ ውሎ አድሯል።

“በሞቱ፣ አፈር ስሆን፣ በኬብሮዋ ማርያም፣ ይቺን ብቻ፣ አልመለስብህም፣ ምንው? አዲሳባ ስትመጣ ታስቸግረኛለች ብለህ ነው” ይላሉ የመሔዱ ነገር እየታያቸው።

“እረ በሆነና እንግድነትም ባስቸገረኝ —”

“ቀኛማይ ከሔዱ አብረ መሔዶ አይቀርም”

“እርግጠኛ ነኝ፣ ይኸ ነገር እንደሚሳካ አይጠራጠሩ” ሲል ጉዳዩ ወዲያው ከፍጻሜ የደረሰ ስለሚመስላቸው፣ ፈታቸውን ወደ ማጀቱ መድኃኔ — ዓለም ያዙና፣ በርከክ ካሉ በኋላ፣ መሬቱን ሲስሙ ቂጣቸው ቀሚስ የለበሰ ጋን መስሎ ይከመራል። ይኸው ቂጥ ቀኛዝማችን አናውዟል። ሰውዬውንም አማኝል። በላቀች ላይ የነበረው ፍላጎት ባይቀንስም ሴትዬዋንም ተመኛቸው።

ምዕራፍ አምስት

ጊዜ እንደ ነገሩ አኳኋን የሚፈጥንና የሚዘገይ፣ የሚያጥርና የሚረዝም እስከሚመስል ድረስ የሁሉንም አእምሮ ፋታ ነጣው ። ሥጋት፣ ፍርሃት፣ ጥርጣሬ፣ የጎሪጥ መተያየት፣ መጠቃቀስ፣ መመሳጠርና የሆነ ያልሆነውን ግውራትና ግስጦራት እየተባበሰ ሔደ ። ቀኛ ዝግታ በላይነህ ታፈሰም፣ ቁርጫ እስኪለይ ሌሎችን የዳበሰው ስሜት ውሉ ዳብሷቸዋል ። የሚተማመኑባቸውን ነገሮች አሰላለሰው ሲደረገው ደፋ ደግሞ፣ ነፍሳቸው እጩ ትላለች ። ቀኛዝግታ ሰውዬውን በወይዘሮ ደጅ ይጥኑ ላይ ባይጠረጥሩትም፣ እንደዋዛ ገብቶ ላገኛት ለላቀች ሲል ደግሞ ታግኝነቱን እንደሚያጠብቅ ታያቸውና ተስፋቸው ፋፋ ። ተሉ ተሉ መመላለሱን ግን እምብዛም አልወደዱለት ።

የቀኑን መቃረብ አይተው፣ “ይኸው እንዳየኸው ያገራችን ሰው አልተማረም ። ያልተማረ ሰው ምን መላ አለው ። ሁሉም ደንቆሮ ነው ። እንስሳ፣ ከብት ነው ። እጁን ይዘህ ካልሰብከው መከተል አያውቅም ። አለበለዚያ እነሱን አስቀድመህ ካልነጻጸኻቸው በጀ እሚሉ አይደሉም ። ምልክቱን በሬ ማድረጌ ሆን ብዬ ነው ። ሳይቀድሙኝ መቅደሜ በጀኝ፣ በሆንም አየት — አየት፣ ቃገት—ቃገት አድርግ ልኝ” አሉት ራት በልተው ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ አትክልት ውስጥ ሲመሳጠሩ ።

ቀኑ እየተቃረበ ሲመጣ እንቅልፍ ግግትና መሯሯጥ በዛ ። የቀኛ ዝግታ ሐሳብና ምኞት አለት ላይ እንደ ተከሰከሰ የሸከላ ዕቃ ብትንትኑ ይወጣና ዓላማቸው ሁሉ ተበላሽተ መሣቂያ መሣለቂያ ሲሆኑ ሲታያቸው፣ “ወይ ጉድ፣ ሰው በራሱ ላይ እንዲህ ያለውን ያስባል” ይላሉ ። በሌላ ጊዜ ደግሞ የምርጫው ውጤት ተሳክቶላቸው ሲፈነጥዙ፣ ተፎካካሪዎቻቸውን ሁሉ አሸንፈው፣ በገጠር ትንቹ ንጉሥ በከተማ የሕግ መምሪያ ምክር ቤት እንደራሴ ሆነው ከሕዝቡ በላይ ከፍ፣ ከንጉሡ ዙፋን ዝቅ ብለው ቁልቁል ሲመለከቱ ይታያቸውና በደስታ ይከንፋሉ ።

ሕዝቡ ከላቸው ዝቅ ብሎ ስለሚታያቸው፣ ቁልቁል ወርዶ ከግንም ጋር ዘላቂ ወዳጅነት ከመመሥረት ይልቅ፣ አስፈላጊ ሲሆን — ሲሆን ብቻ ላንዳንድ ጉዳይ መጥፋት ይመርጣሉ ። አብሮ አደገ

ንደኛቸውን ሳይቀር ችላ የማለትና እንደዋዛ የመመልከት ጠባይ ስላለባቸው ፣ እነሱም ቢሆን እጅ ካላጠራቸው በቀር እምብዛም አይጠንቀቁም ። ስለዚህም የተለየ ወዳጅ ወይም ምስጢራቸውን የሚያካፍሉት ልዩ ባልንጀራ የላቸውም ። “እኔ ማንንም አልጠላ ፣ ማንንም አላቀርብ ። በልኩ ሲሆን ነው ጥሩ” ይላሉ ስለ ወዳጅነት ጉዳይ ሲነሣ ።

አደኗራቸው ሁሉ ከአካባቢው ሕዝብ ጋር በአያሌ የግንኙነት ቁጠራ የተያያዘ ሆኖ ሳለ ፣ ከውስጣዊ ትምክህታቸው የተነሣ ምንም ነገር ከማንም የማይሹ ይመስላቸዋል ።

አንዳንድ ሰዎች “የዘንድሮ ባርላማ ምርጫ ጉድ አሳዩን ፣ ለእንዴት ዋላችሁ ይጀነኑብን የነበረ ፣ ዛሬ ደሞ እምን ላስቀምጣችሁ መጣ” ብለው ያሟቸውም ለዚህ ነበር ።

ያ—አያሌ ዘመድ የተረባረበበት ፣ ስጦታና ጉቦ የፈለሰበት ፣ ምድረ ተጋዥ ገበሬ በሥጋትና በፍርሃት ፣ ያለው ቀንሶ ፣ የሌለው በብድር አልቅሶ የተሳተፈበት የምርጫ ጉዳይ ለየለት ። ከሕዝቡ በተገኘው ሀብት ራሱን ሕዝቡን ሸንገለው ፣ አብልተውና አጠጥተው ፣ ከአዝብጤ የነጠቁትን ለጎንጠ አጉርሰው ኑሮአቸውን ገነቡ ። ከምት ወዲያ ማዶ ይኖራል ስለሚሉት ሕይወት ደግሞ ሚካኤልን ወክሉ ። ቀኛማች በላይነህ ታፈሰ በከፍተኛ የድምፅ ብልጫ ተመረጡ ።

* * *

ቀኛማች በላይነህ ታፈሰ ፣ በከፍተኛ የድምፅ ብልጫ ማሸነፍቸው ተረጋግጦ ሣር — አምባ ሲገቡ ፣ ሣር ቅጠሉ በደስታ ተቀበላቸው ። ያን ዕለት ማታ የተመኙትን ሕልም አዩ ። የአንቃፋ ውብት ሚካኤል አልፎ አዕላፍ መላዕክት እስከተሉ ‘እንኳን ደስ ያለህ’ ያላቸው ማታውት እንደተኙ ነበር ። ምንዳዩ መሬት አልበቃህ እስከሚለው ፈንደቀ ። የነፍስ አባታቸው መምሪ ተክለ ጊዮርጊስ ጸሎታቸው በመሰማቱ ተደስተው ፣ የሚሰፋላቸውን የልብስ ዓይነት ፣ የሚገዛላቸውን የብር መስቀልና ያማረ መጠምጠሚያ በዐይነት—ሕሊና እየገመቱ ከካህናቱ ጋር ወረቡ ። ወ/ሮ አልፎ ይከንዱም አዲስ ልብስ እንደ ተገዛለት ልጅ እየፈንደቁ ከነጎረቤቶቻቸው ተደሰቱ ። ያን ዕለት ሳሚያቸውና “እንኳንም ደስ ያለሁ እምዬ ፣ ደን—እርጉ” ባያቸው በዝቶ ዋለ ።

ቀኛማች ደግሞ የሚታያቸው የንጉሡን ጫማ ስመውና እጃቸውን ጨብጠው ፣ “አይዘህ የዘንጋንህ አይምሰልህ ፣ ለሌላ ማዕረግ አስበንህ ስለነበር ነው” ሲባሉ ነበር ።

አንዳንድ ሰዎች ፣ ‘እኔ ቀድሞውንም ተናግራለሁ’ ‘ወይ ጉድ እኔ መች አጣሁት’ ፣ ‘ተየህ ቀደምስ አልፈልግም ብለው ነውዱ ንጉሡ መይ ከለከሏቸው ፣ ከማንም ቅራሞ ጋር አንድ ላይ ታጅሌ አልውልም ፣ እየሁ ያለው አዳንያ ይበአኛል ብለው ነው’ በማለት ሰውዬጢን እንደገና ከፍ—ከፍ አደረጓቸው ። የረቱ ዕለት አምባቻሪ ፣ ዘምበል ያለ ዕለት ምሶ ቀባሪ አይታጣም ።

ቀኛማች በምርጫው ውድድር አሸንፈው ወደ ቤታቸው የገቡ ዕለት የደስታው ማብሠሪያ ተኩስ መጠን አልነበረውም ። በውድድሩ ወቅት ሌት—ተቀን ተሯሩጠው የረዱዋቸውን ለማስደስት ድል ያለ ድግስ ደግሰው ከጋበዙ በኋላ በተስፋ ቃላት አላረጉ ።

የፓርላማ ሥራቸውን ከመጀመራቸው በፊት አዲስ አበባ ሔደው ፣ ደስታቸውን ለዘመዶቻቸው ለመንገር ሲሰናዱ የወ/ሮ ደጅ ይጥኑም ልብ አብሮ ተነሣ ። ምንዳዩ ግን ፣ በመሔድና በመቅረት መካከል ተንሰዋለለ ።

“ምንዳዩ!” አሉ ቀኛማች ፣ አዲስ ግላስ ከለበሰች በቅሉአቸው ላይ ተቀምጠው ፣

“አቤት” አለ አንጋወ እያየ ።

“ላንድ ሳምንት ዕድሜ አዲስ አበባ ደርሼ እመጣለሁ ። ያው እንግዲህ እንደምታውቀው ነው” አሉ አሸቆልቆለው በፈገገታ እያዩ ። የነገሩን ምስጢር ያውቀዋል ።

“እሺ” አለ እጅ እየነሣ ። ቀደም ሲል ንብረትን ብቻ ሳይሆን ዘመድ መስሎ ቤት የሚጠቡጠውንም በዐይነት—ቁራኛ እንዲጠብቅ የሰጡትን አደራ እያሰላሰለ ። “ባልተቤቲቱ እያሉ እኔ የምን ቤት ነኝ” ይላል ዘወትር በሐሳቡ ።

“ተመልሼ እንደ መጣሁ አንተም መሔድህ ስለማይቀር ፣ ተዘጋጅ ተህ ቆየኝ ፣ ለማንኛውም እዚያም ብቅ እያልክ” አሉት ።

* * *

ሰውዬው ከሔዱ ጀምሮ ከራሱ ጋር እንካ ስላንቲያ እየገጠመ ፣ በባለቤቱ በልኬለሽ ከተማና በማያውቀው በአዲስ አበባ መካከል ቆሞ ይዋልላል ። ላንድ አፍታ የማያውቃት አዲስ አበባ ልታሸንፍ ትልና ፣ እንደገና ደግሞ የመጀመሪያ ጎጆዋቸው ፣ ዘን—አምባ ፣ ደግበረሊላ ፣ ሳባዐይኔ— ከመጋባታቸው በፊት ውሃ ወርዳ ስትመለስ ፣ ከብቶች እየነዳች ስታሻቅብ እሷን ይጠባበቅበት የነበረው የቸሬ ጉር ጉብታ

ትዝ ሲሉት ልቡ ይሸበራል = ልኬለሽና አዲስ አበባ ይራከታሉ = ልኬ
ለሽ እንደ ዞን—አምባ ምንጭ፣ እንደ በለስ ሚያ ልምላሚ፣ አምራ
ትታየዋለች = የማያውቁት አገር አይኖሩትም ።

ከመጋባታቸው በፊት የሷ ቤት ከሱ ቤት በስተግራ ማዶ እዚ
ያው ዞን—አምባ ሳባዐይኔ አፋፋ ላይ ሲሆን፣ የሱ ደልዳላው ቦታ
ደገበረሊላ ነበር ።

የአቡነ—ተክለ ሃይማኖትን ቤተ ክርስቲያን ለመሳለም ወይም
ወደ መንደር ተልካ ስትሔድ ማለፊያ ማግደሚያም በምንጻዩ ወላጆች
ቤት በኩል ስለነበር፣ “አንቺ ያብዩ ከተማ ልጅ፣ ነይማ ልንገርሽ”
እያለ የሚጠራትና የልጅነታቸው ጊዜ ዘወትር ትዝ ይለዋል ።

ከጥቂት ዓመታት በፊት የልኬለሽ ዘመድ ልታገባ የጋገራው
ለት ማታ ምንጻዩ ከጋደሞቹ ጋር ሲጨፍር ከልኬለሽ ጋር ይተያያሉ ።
እዲብ ሥር አድፍጠና ጢሻ ውስጥ አድብቶ እየጠበቀ እጅቅን እንዳ
ልያዘ፣ መስቀልና ድንብሷን እየጎተተ የግድ እንዳላሰወተወታት ሁሉ
ከኩቶጅ ጋር ስትዘፍን ስላያት ልቡ እንደገና ወከከ አለ ። እሷም
ነገሩ ገባት ። በዘፈኑ መኻል ሳልኝ ገጠሙና፣

“እስቲ በሳልኝሽ እንደዜ ልግባበት፣
እለቅልሻለሁ መቼም አላቅበት” አላት ።

“አላቅበትሚ ባወኩበትማ፣
ደም ለሳልኛ አለወይ ጉልማ” ብላ መለሰችለት ።

“ፍቅር እኔን ነወይ እምታሸው ግዛት፣
በልቧ ላይ ገበተህ እሷንም ነዘንዛት” ቀጠለ ።

“ወዲህ ማዶ ኢየሱስ ወዲያ ማዶ ኬብርይ፣
ከቸሬ ጉር በታች አንገናኝም ወይ” ትመልስለታለች ።

“ባለገረገራ ባላጥር ነው ቤትሽ፣
እንግዲህ አንቺ ልጅ እንደ ሃይማኖትሽ”

“አንተን እንተን ብዩ ያጣሁህ እንደሆን፣
ደወይ እወርዳለሁ ግመል እረኛ እሆን”

“አሁን ምን ችግረሽ አብረን ብንቸገር፣
ማግኘትና ማጣት የተከለዩ ነበር” ይመልስላታል ። ይህን በተባ
ባሉ ባመቱ የልባቸው ደረሰ ።

ምንጻዩ ከሐሳቡ ሲነቃ፣ ልቡ በልኬለሽ ፍቅር ተተብትቦ፣
እንደ እርጥብ ቆዳ እዚያው ተገድገዷል ። እሷም ‘ምንጻዩ ከቀኛዝ

ግች ጋር አዲስአባ ሲሔድ ነው የሚል ወሬ ከሰማች ወዲህ፣ ዐይኗ
እንዳነባ፣ ልቧ እንደ ተከዘ ነው ።

አንድ ቀን ማታ ከራት በኋላ፣ “ከቀኛማይ ጋ አዲስአባ ልት
ሔድ ነው እንዴ ምንዳ?” አለችው ። ዝም አለ ።

“አንተ አዲስአባ ተሔድክ፣ እንዴት እሆናለሁ? ምንው ተንግዲህ
ወዲያ እንለያይም ብለሽኝም አልነበር እንዴ?” አለችና ትክብላ አየችው ።

“ደርሼ እመለሳለሁዬ እዚያው አልቀር፣ — — ለማን ትቼሽ?”

“እኔ ምናቃለሁ፣ አሁን ሌላ ሰው አጡና ነው፣ አንተን እንሔድ
እሚሉህ? ለማጀቱውም ለሣር — አምባውም ምንዳ! ይኸ ሁሉ አብሮ
ሲያረተርት የሚውሰው አለላቸው እማደል ወይ? አዛ የሆኑ ሰውዬ”

“አይ ያንቺ ነገር፣ ‘ቤት በመለስ ዓዳ በጎረሰ አደራህን’ ያሉኝ
ሰው አጥተው መሰለሽ? እንዲያው ውቃቢ—አምላካቸው ቢወደኝና
ከፊን አይተው ነውዬ — —”

እንደገና የመለያየት ሥጋት ገባት ። እንባዋን መግታትና ትዝታ
ዋን መዋጥ ተሳናት ።

“ታፍ ይልቅ ልቦና አይደል እሚያሸው ። አንተን ይዘው አዲስ
አባ ከገቡ በኋላ እስቲደላደሉና አገር እስቲለምዱ እዚያው ቆይ
ማለታቸው አይቀር ። እምቢ — አትላቸው፣ እምቢ አይባሉ ። ብቻ
ምን መላ አለው! አሳቸውስ መቸ ያለ መላ፣ ‘ምንጻዩን ቢያስቀድ
ሙትም ቢያስከትሉትም ያኮራል ይሉ መሰለህ’ ለዘዴአቸው ነው” ብላ
አቀረቀረች ።

“እንዴ? እንዴት እንዴት ነው ይኸ አነጋገርሽ? ባለዚያ ሁሉ
ውለታ ምን ይሁኑ? የቅዱስ ሚካል ያለህ! ተይ እያሰላሰሉ ይሻላል ።
እሳቸው እኮ እኩያ የላቸውም ። ያለሳቸውማ ወዴትና ወዴት! ማ ማስፈ
ራሪያና ጥግ ሆነን ብለሽ ነው?”

ሁለቱም ሲጨነቁ ሰነበቱ ።

* * *

ቀኛዘማች እመለሳለሁ ባሉበት ዕለት አልተመለሱም ። በማግ
ሥቱ፣ በማግሥት ማግሥቱውም ቢጠበቁ ቀሩ ። በተጠበቁ በአምስተ
ኛው ቀን ማጀቷ ሲገቡ ብዙ ሰው ተቀበላቸው ። ዘመድና ወዳጅ
ነኝ ባዩ ሁሉ፣ ግንባሩን አስወጋ ።

አንዳንድ 'እንጉሠ ዘንዳ ደርሰው መጡ አሉ' ይላል ። ሌላው 'አንተ እዚያው ሆነህ አገርህን ጠብቅ ብለው ሾሟቸው አሉ' ቢል። ሌላው የከተማ ሰው ነኝ ባይ ደግሞ 'አዲሳለባ ላሉት ዘመዶቻቸው መመሪ ጣቸውን ሲነግሩ ነበር የሔዱት' ይላል ።

ለቅምጣቸው ከሻሹም ከሸቶውም ይዘው ሲመለሱ እሷ እኮ ምላሷ ነው። ሆኖ ገር ነው ለሚሏቸው ለባለቤታቸው ግን፣ በገጠር ተወዳጅና ብርቅ ነው የሚባለውን ልሙጥ ባለ አበባ ቀሚስ በተጨማሪ ገዝተዋል ። ምንዳዩ ካኪ ኮትና ቁምጣ ሱሪ ደረሰው ።

ወ/ሮ አልፎ ይከንዱ ታመነ፣ ለጣውንታቸው የሚደረገውን ነገር ሁሉ አንድ ባንድ ያውቃሉ ። ቀኛዝማች ምንጊዜ ገብተው እንደወጡ፣ ምን እሸክመውና አስነድተው እንደሔዱ፣ ግን ተልኮ እንደሔደና እንደመጣ አሳምረው ያውቃሉ ። ብሶትና ችግራቸውን ፊት ለፊት ተጋፍጦ ከማቃለል ይልቅ 'አሁያውን ፈርቶ ዳውላውን' በሆነ ዘዴ ገበሬና ሎሌ፣ ገረድና የቤት ልጅ በሆነው ላይ ምላሳቸውን ይመዛሉ ። ድፍን አገር የሰማውን የጣውንታቸውን ጉዳይ፣ እንኳን ባዕድና የሩቅ ሰው፣ የገዛ ወገኖቻቸውም እንዲጠይቋቸው አይፈልጉም ። ዘመዶቻቸውም 'እሷ ወዳና ጥሟት ዝም ያለችውን እኛ ምን ያለን?' ካሉ ከአራት—ካምስት ዓመት በላይ አልፏል ። ሴትየዋም የባለቤታቸው ጠባይ የተጋባባቸው ይመስል፣ ካንዳንድ አሉባልታ ከሚያመጡላቸው ወሬ አቀባባይ ሴቶች በስተቀር አንድም ወ/ሮ እከሌ የሚባሉ ምስጢረኛ የሏቸውም ። አንዳች ወሬ የሰሙ ዕለት ታዲያ በቅዝም ዝም እንደ ተመታች ሚዳቋ ይዘሉ — ይፈርጡና፣ "ምን ሰው አለኝና፣ እግዚአብሔር ዐይን የለው ። የሰው እጦቱ ነው ። ወገን የፈራ እንደሁ ገላጋይ ይሆናል አሉ ። የገዛ ዘመዶቼ ብስዋል ። ሁሉም የሳቸው አደግዳጊ ሆነዋል ። ወይኔ ልጄት" ይላሉ አንጀታቸው እየተከነ ። አስቸግሮኛል የሚሉትን ማንኛውንም ሰው ለማጥቃት ሲነሡም፣ አውጥተውና አውርደው ብቻቸውን ወይም አንድ ተጨማሪ ሰው ያዘጋጁሉ ። "ከዚህ በላይም እየልኝ ስሙልኝ ብሎ እማኝ የማስቀመጥ ያክል ነው" ይላሉ ።

ምንዳዩ አዲሱን ልብስ ለብሶ የቀኛዝማችን ጉልበት ሳመ ። ደስ አላቸው ። ከፊት ለፊታቸው ገለል ብሎ እንደ ቆመም፣ "ይኸን ከተማ ይዘውት ቢገቡ አያላፍርም፣ አቋቋሙም አረማመዱም ቀልጣፋ ነው" አሉ፣ ጠቅላላ አቋሙን እየገመገሙ ።

ከተመረጡ ወዲህ አብሯቸው በሚዘዋወርበት ወቅት ከቀድሞ የበለጠ ኩራት ይሰጣው ጀመር ። አዲስ አበባ ሔዶ ሲመለስም፣ እሱም እንደላቸው ቀጭን ጌታ ሲሆን ይታየዋል ።

* * *

ሰውዬው ከጥቅምት 15 ቀን 1958 በፊት አዲስ አበባ መድረስ ስለ ነበረባቸው ለሣር—አምባ ጊዮርጊስና ለማጀቱ መድኃኔ—ዓለም ጥላቸውን፣ ለኬብሮይና ለደብረ—ወርቅ ማርያም መጉናጸፊያቸውን፣ ለካብ ሥላሴ ምንጣፋቸውን አደረሱ ። ሃጃ—ፈጅ ለሚገኙት ሁለት ሸሆች ደግሞ ከሙከቶቻቸው መኻል መርጠው ላኩ ። ስለ አንቃሩ ውቢት ሚካኤል ግን፣ "የሱ እንዲህ በቀላሉ አይደለም፣ ትልቅ ነገር ነው የተሳሉት" እያሉ ካህናትና ዲያቆናቱ ማስወራት ከጀመሩ ሰንብተዋል ። ቀኛዝማች ወደ ሚካኤል ቤተ ክርስቲያን ሔደው እንደ ተለመደው "ምቀኛና ጠላቶቼን አጥፋልኝ" ብለው ሲጻልዩ ፊት ለፊታቸው ቆሞ በፈገገታ የሚያያቸው ይመስላቸዋል ።

"ሊቀ መላኩ በደስታ ከሸኘኝ ንጉሠም በፈገገታ ይቀበሉኛል" ብለውም፣ "ጌታዬ እኔ በድየህና አስቀይሜህ ይሆናል ። ሰው ነኝ፣ ለራሴ አደላለሁ ። ሥጋ ያሳሳል፣ ሁሉንም አይኔና ሰምቼ ይቅር ብየሃለሁ በለኝ ። አሳቤን ሁሉ ፈጽመህልኛል ። እኔም ቤትከን እሠራለሁ" ብለው ስለታቸውን አደሱ ። ከቤተ ክርስቲያን ወጥተው ሲሔዱ ሚካኤል እንደ ገሰር እያንገባበ የሚሸኛቸው መሰላቸው ።

ምዕራፍ ስድስት

የቀኛማች በላይነህ ዘመዶችና ርስት ጠባቂዎች ከያለበት ተሰብ ስበዋል ። እያንዳንዱ አደራ የሚባለውን ለመስማትና የሚሰጠውን ትዕዛዝም ይሁን ማስጠንቀቂያ ለመቀበል በተስፋና በሥጋት ይጠባ በቃል ። እሳቸው ግን ፡ ሁሉንም ነገር ቀደም ሲል በመወሰናቸው ፡ ነገር ሳያንዛዙና ጊዜ ሳያባክኑ እንደሚያውቁት አድርገው አደላደሉ ።

‘ዘንድሮ ፊታቸውን አዙረውብኛል’ ባዩ ውስጥ — ውስጡን ሲከፋ ፡ ከቀድሞው ሰንዘር ታህል ኃላፊነት የተጨመረለት ደግሞ “ለከርሞ ደሀና ነገር ቢያስቡልኝ ነው” እያለ ሁሉም የየግሉን ግምት ሰጠ ። ቀኛዝማች የታወቁ ርስት ጠባቂዎቻቸውንና ወኪሎቻቸውን ፡ አልቀየሩም ። የድርቆሽ ሣር አሳጫጅና አጥር አሳጣሪውን ፡ ቀዩ ጠባቂና ጊሾ አስቀርጣፊውን ፡ የቆላ በረት አስጠባቂውን — ግን “እን ተን አምና ሥራ አብዝቼብህ ከርሜአለሁ ፡ ዘንድሮ ተንፈስ በል” በሚል ብልሃት በሌሎች ተኳቸው ።

ምንም አደራ ያልተሰጠው ምንዳዬ ብቻ ነበር ። ልኬልሽም ቁር ጧን ዐውቃለች ። የማይነቀነቅ ምሰሶና የማይዘረጠጥ እግር ሆናባት እንጂ በቀኛዝማች ላይ ያላሰበችው መጥፎ ሐሳብና ያልተመኘችው ከፋ ምኞት አልነበረም ። የዚህ ሁሉ ችግር መነሻ የሆነውንና ካገሯ ከዞን—አምባ ያስወጣትን የርስት ድንበር ግጭት ስታስታውስ እህል የሚዘራበትን ማላ ብቻ ሳይሆን የቆመችበትንም አፈር ትጠላዋለች ። አንዳንድ ጊዜ ቀኛዝማች ያን መጥፎ ሐሳቧን የሚያውቁባት እየመሰላት ፡ ገና ከሩቁ ስታያቸው ትደነግጥና ፡ “ደሞ በምን አጋጠሙኝ እቲ ፤ አንከላፋ የሆኑ ሰውዬ” ትልና መንገድ እንደሚለቅ ሰው ሸረር ትላለች ። ልብ ብለዋትም አያውቁ ።

* * *

ምንዳዬ የተላከበትን ጉዳይ ለቀኛዝማች እንደ ነገራቸው ሁለቱ ብቻ ወደ አልፍኝ ገቡና ፡

“እንግዲህ አንተም ተዘጋጅ ፤ ልብህ ቀረት ሲል አይቼ ነገሩን ሁሉ አበጃጅቼዋለሁ ። መምራ ተክለ ጊዮርጊስንና ተገኔ ደረጀን

አደራ ብያቸዋለሁ።” ተገኔ ደረጃ የታላቅ ለህታቸው ልጅ ሲሆን፣
‘ልኩን አያውቅም፣ እኩል ልሁን አያለ ይንጠራራሉ፣ ልጄስ ፍሬ
ልጅ ነበር’ ይላሉ ስለሱ ሲናገሩ። “እና እንዲህ እንዳንተ ነቃ—
ቀልጠፍ ያለ ሰው ከተል ሲል ትከሻ አይጠረጥርም። እኔ አንተ ትከሻ
ለኛለሁ፣ በማለቱ ነው። ተዘያው ታዲሳላም፣ ተዘሁ ከኛው ማጀቴም
የከተማ ሰው አጥቼ ሳይሆን፣ ካንጀት የሚያምኑትና ያውልህ ቤቱ
ብለው አምነው የሚተውላት ሰው ያስፈልጋል በማለት ነው።”

እሱም እትውልድ መንደሩ ዞን—አምባ ላይደርስ፣ መሬቷን ላይረ
ግጥና ወግዋን ላይጠጣ፣ በእርቅ ገደብ በመቀየዱ፣ “እዚህ ተቀምጧ
አገሪን አሻግራ እያየሁ አንጀቴን ከማሳርር፣ ራቅ ወዳለ አገር ሔጄ ይለ
ይልኝ” ብሎ ከልኬለሽ እንባ ጀርባ ከወሰነ ጥቂት ቀናት አልፏል።
የሱም ልብ ተቀስቅሷል።

“ብቻዬን ነው፣ ወይስ ልኬለሽንም ይገዛ?” አለ ምንዳዬ ዳግ
መኛ መጠየቁን ሳያጤን።

“ምነው ነግሪህ፣ የሚሰትህ ነገር አልሆነልህም መሰል፣ አሁን
ጎሰ ጫካም ያየ ሰው አልመስል አልከኝ። ሴትኮ እንከንክ ሲሷት
አቶድም። ለማንኛውም እንተ ከሔድክ በኋላ የሷን እንደሚሆን—
እንደሚሆን እናደርጋለን፣ እስከዚያው ግን አደራ ብዬልሃለሁ” ብለው
እንዲዘጋጅ ነግረው አሰናቡት።

ምንዳዬ የሚያስጠንቀው ጓዝ፣ የሚያንጠለጥለው ቅራትንቦ የለውም።
ከልኬለሽ ጉዳይ በስተቀር ሌላው ያንዳፍታ ጣጣ ነው። እሷ ባለቀ
ሰች ቁጥር ሐሳቡ በመሔድና በመቅረት መካከል ይንጠለጠላል።

ግታ ከንዱን ተንተርሳ ጋደም እንዳሉ ቀኛዝማች የነገሩትንና
የሰጡትን ተስፋ አሳምርና አጣፍጠ ነገራት። ንግግሩ ጨለመባት
እንጂ አላሰደሰታትም። ሁለቱም ዝም ሲሉ ጸጥታው የጨመረ
መሰለ።

“እንዲህ ቁርጠን ሳውቀው እርፍ እለው የለ፣ እኔ እኮ እንዲ
ያው ነው አፈን ያጠፋሁት” ብላ በግንባሯ ድፍት አለች። እንባዋ
በከንዱ ላይ ተንኳሉ ቁርበቱ ላይ ተንጠባጠበ ። በሌሊት ልብሳ
ቸው ላይ ተደርቦ የነበረውን ቀሚሷን ትከሻዋ ላይ ጣል አደረገችና
“ያው አንደዬ እሼ ብያቸዋለሁና፣ አሁን እንደገና እምቢ አልላቸ
ውም ማለትህ ነው። አዩዬ! — እኔ መቻ አጣሁት፣ —የታበተ እብት
አለ ። ወሬው እንደሁ መሰማቱ አይቀር፣ እኔ እነዚያ ባላጋሮችህ
ደስ እንዳይላቸው ብዬ ነው። ልጄን ማሳደግ እንደሁ አያቅተኝ፣
አንተ ይበጀኛል ካልክ እኔ ምን አሻኝ” ብላ በጨለማው ውስጥ አሻ

ገራ ስትመለከት ረመጥ ውስጥ ወሽቃ ያዳፈነችው ጉቶ ዙሪያው
ፍጥ እየጤሰ የምድጃውን አካባቢ ወገግ አድርጎታል። አጠገቧ ግን
ጨለሟል።

* * *

ልኬለሽ ምጣድ ጥጻ፣ ባቂላ—ባቂላ የሚያካክል ዳቦ ቆሎ ትቆ
ላለች። እንቅብ ላይ ዐሥራ አምስት ያህል ጥቢኛ እንዲቀዘቅዝ ተደር
ድሯል።

“በደህና ደርሰህ መጣህ ወይ? እኔስ ይኸን ሥጋት ምን ባደር
ገው ይሻለኛል? አለችው ከማጀቴ እንደ ተመለሰ።

“ምነው? ለምን ትሠጋለሽ?” ምን እሚያሠጋ ነገር መጣ?” ብሎ
ዐረፍ አለ።

“ሰው እሚሠጋበት ያጣል? እየሁ አፍና—አፍንጫ ሆነን ስንት
ነገር እሰማለሁ፣ አንተም ወንድ ነህ፣ ጧት ወጥተህ ማታ ትገባለህ፣
በነገር ሲጠብቡኝ አንተ የት ታያለህ?” ብላ ዳቦ ቆሎ በቃጤ አቀረ
በችለት።

“የሰማሽው ነገር አለ እንዴ?”

“እንዲያው የኚህ የሴትኮ ነገር፣ እዚያው የገዛ ባላቸውን በቂስ
በመነኩሴው ማስመከራቸውን ትተው፣ እሰው ላይ ይንጠለጠላሉ።
ይኸን ወራት ምን እንደ ነካቸው እንጂ፣ ነገር—ነገር ሸቷቸዋል” አለች
ዳቦ ቆሎዋን እየጋፈች።

“እረ ተዩኝ፣ የላቸውን ታያነሱ ነው ማውጋት። አብሶ ማጀቴ
የዋልጋለት።”

“ከተማ ይሙት” አለች ልኬለሽ በመረረ ሰሜት። ‘አሁንስ
ደሃ ባየሁበት ዐይኔን ቆረቆረኝ’ ማለት አበዙ። ሰውዬው እንደሁ
ኩቲ ናቸው። አንተ አታእሚ ማ ይሸራቸዋል። መጥኔ እቲ! —
ሴትዬዋ ታዲያ የተፈቀፈቀ እንጩት መሰሉልሃ? በያ ላይ ምን ስት
ለፋ ብቱል፣ ፈታቸው አይፈታም። አሁን ጎሽ ማንን ገደለ። እኔ
እንደሁ አጋኝቸውን አይቼ ነገሩ ታላማረኝ ልጄን ይገር እብስ
ነው።”

“ወየት ልከጂ! — ዞን አምባ?”

“የምን ዞን አምባ ልጂ!! — እናቱ አገር አንጠኪያዩ” ብላ
ግገዶ ለማምጣት ወጣች።

ግራ ገባው ለ የሚተማመንበት ተስፋና የሚያረጋጋው ሐሳብ አጥቶ ሕሊናው ተሸበረ ለ “ወይኔ ምንዳ! ይነጋ ይሆን?” አለና አድርጎ ውሎ የወ/ሮ ደጅ ይጥኑ ነገር ችግር እንደሚያስከትልበት ሰው ይውም ቢሆን አሳባቸው ሲፈጸምና ፓርላማ ገብተው ባለሥልጣን ሲሆኑ፣ ወይም ከሁለቱ ሴቶች አንዱን ሲጠቀሙ ለምንም እንደማይፈልጉት በመጠራጠር ሐሳብ ገባው ለ

ሰው ስለ ኑሮው ተጨንቆ ውስጡ በሐሳብ ሲታመስ፣ አእምሮውን አንቀሳቅሶ ብልሃት መሻት፣ አለበለዚያም አወዳደቁን አሚን ብሎ መቀበልን ይመርጣል ለ ምንዳዬ ሁለቱንም ቀምሶታል ለ ግራ አጋቢ ሐሳብ ሲያገኘው እስቲ ቆይ ብሎ ማመንታትን፣ ቁርጠኛ ጉዳይ ሲመጣ ይለይለት ብሎ መጋተርን ያውቅበታል ለ

ወ/ሮ እልፍ—ይከንዱ ስለ ምንዳዬ “ሥጋዬ ሥጋዬ ይመስለኛል፣ የሱን ነገር ታስበው አንጀቴ ይላወላል፣ ቀኛማይም አይዘህ—አይዘህ ሲሉትና ጉልማ ሲገልጹለት፣ የደመኛ ነገር አይታወቅምና እዚህ እግቢ ገብተህ ጎጂ ቢጤ ቀልስ ቲሉት እንዴት ደስ አለኝ! በያ ላይ ደሞ የትትናው” ብለው ያመሰግኑና የወደዱትን ያክል፣ የኋላ—ኋላ የተገላቢጠኝ፣ “የሰውዬውና የጣውንትሁ ዋና ምስጢር ከጣውንታቸው ይበልጥ ጠሉት ለ ስጉዳዩ ገፍተው ከቤትና ከግ ቢያቸው ለማስወጣት ግን አቅምና ሥልጣን ስላጡ፣ “አሁን አንድ መላ ፈልጌ፣ ና—ሒድ ተቤቱ ውጣ ብለው፣ ደም የለመደ ሰው መጥፎ ነው፣ ከነልጆቹ አንድ ነገር ቢያረገኝ የማን ያለህ ይባላል” በማለት ይፈራሉ ለ መምራ ተክለ—ጊዮርጊስ ምንዳዬን ያመጡት ዕለት፣ አደራ ያሏቸው ትዝ ይላቸውና፣ “እስቲ ቆይ ይኸን ሰው አስጥሉኝ እላቸዋለሁ” ይሉና እንደገና ደግሞ፣ “ዋንዬው ካልተመከሩ የእሱ ብቻ ምን መላ አለው” በማለት ያፈርሱታል ለ የጥቃት ዒላ ማቸውን በማን ላይ እንደሚያነጣጥሩ ሕሊናቸው ቢዋልልም አንዱን ለመበቀል ቆርጠው ተነሡ ለ ምስጢር የማያዝረከርክ ሁነኛ ዘመድም ማንናና ጀመሩ ለ

* * *

ምንዳዬ አገሩን ዞን አምባን ለቆ እንደወጣ ሰተት ብሎ የገባው ከቆሱ ቤት ሲሆን፣ “እኔው ልኬ እስታስጠራህ መኮይ ሒድ” ብለው ከሰው ጋር የሸጉትም እሳቸው ነበሩ ለ በመጨረሻም ከባላጋሮቹ ጋር በወጀ ታርቆ አገር እንዲቆረረሱት የተሯሯጡለትና አግራቸውን ያቀጠሉት እሳቸው ናቸው ለ በዚህ ሁሉ ምክንያት ‘ተው’ የሚሉ

ትን ሁሉ የሚተው ቢሆንም፣ ነገሩ ከቀኛዝማች ጋር የተያያዘ በመሆኑ ችግሩ ውል አጣ ለ

ምንዳዬ ያ ቀውጢ ወቅት ትዝ ይለዋል ለ

“ምንዳ!” አሉት መምራ፣ ከባላጋሮቹ ጋር በገደብ ታፈቆና የደም ማድረቂያ ወጆ ከፍሎ እሳቸው ቤት በተቀመጠ በሁለተኛው ሳምንት ለ

“እቤት!”

“ሴት የፈቀደችው ነገር ጥሩ ነው ለ የቀኛዝማችን ነግራሃለሁ፣ ሚስትየዋን ደሞ አነጋግራ ጨርሻለሁ ለ ምንም ዝምድናው ራቅ ቢል እሷም ባባቴ በኩል እቴ ነች ለ በቅድመ አያታችን ዱልት ሚካኤል የታላቅና የታናሽ ልጆች ነን ለ ከሳቸውም ጋ ለዚህ ያበቃላት እኔ ነኝ ለ የተባረኸይ ናት ለ ለቸገረው ዘግና፣ ለራብው አብልታ ነው ለ በሉሌነት ገብተህ ታገለግላለህ ለ አገር—ምድሩ የነሱ ነው ለ በሥራ—በሥራ ቀን እርሻህን፣ ና ተከተለኝ ሲሉህም ትከተላቸዋለህ” ብለው ከካብ ሥላሴ ወደ ማር—አምባ ይዘውት ሒዱ ለ ለጊዜው ሌላ ምርጫ ያልነበረው ምንዳዬ ደስ አለው ለ

ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ አዳራሹ ውስጥ ግርንቡድ ላይ ተቀምጠው ምስር ይለቅሙ ነበር ለ ቆሱ ሰተት ብለው ወደ ቤት ሲገቡ ምንዳዬ የሰበሰቡን ወጋግራ ተደግፎ እደጅ ቆመ ለ

ቆሱ “እንዴት አረፈዳችሁ ወይዘሮ እልፍ ይከንዱ” ብለው ወደ መኻል ዘለቁ ለ

ሴትየዋ ሰፊዱን ጣል አርገው ተነሡና “እንዴት አረፈዱ? በደህና አደሩ አባቴ!” አሉ ለዘብ ባለ የአክብሮት ድምፅ ለ

“እግዚአብሔር ይመስገን፣ በደህና ሰነበታችሁ!” ብለው ከጋ ቢያቸው ሥር ከጀ—ጠባባቸው የደረት ኪስ የእንጨት መስቀል አውጥተው እሳለሟቸው ለ መስቀሉና የሰውዬው እጅ ዕጣን ዕጣን ይሸታሉ ለ ሴትየዋ ይህ መዐዛ ሲሸታቸው፣ ልባቸው በተስፋ ይሞላል ለ

“እዚች ላይ ዐረፍ በሉ” አሉ መደቡ ላይ የነበረውን አጎዛ እያስተካከሉ ለ

መምራ ተክለ ጊዮርጊስ ወዲያ ወዲህ ቢያዩ ምንዳዬን አጡት ለ

“ወዴት ቀረ!” አሉ ወደ በሩ እየተመለከቱ ለ

“ማ? ሰው ተከትሎሁ ኖሯል እንዴ?” አሉ ወደ በሩ እያዩ ለ

“አዎ! እኔ እኮ የገባ መስሎኛል? እይ የሱ ነገር!”

“አብሮ ከመጣ የት ይሁንልል — እስቲ ቆይ” አሉና ፊታች ወን ወደ ጓሮ በር አዙረው፡ “ማነሽ አንቺ — ሸዋርካብ” አሉ በረ ጅሙ ። እበሩ ላይ ተለጥፋ የቆዩት ይመስል “እመት!” አለች ተጠን ባለች ድምፅ ።

“እኔ እምለው? ደይ—ለደይ ምን ታረጋላችሁ ልጄ፣ እኔስ ምን ይሻለኛል፣ ቆይ ግድ የለም፣ ነይ እስኪ እደይ የቆመ ሰው አለ፣ ግባ በይወ” አሏት ወደ በሩ እያዩ ። በዚያው በጓሮ ዞራ በዋናው በር ይዛው ገባች ። እጅ ነሥቶ ከበሩ ገለል ብሎ ቆመ ።

“ምነው እደይ መቅረትህ? እኔ ደሞ ተከትለኸኛል ብዬ ።

ይኸውልሽ ያ በያሰሞን ያጫውትኩሽ ይኸ ነው ። ለነፍስሽ ቅልቅል ነው ።”

“አንተ ነህ እምዬ! እኔ እኮ ትልእ ሰው መስሎኛ ነበር! ገና ልይ ነውና ለካ!” ብለው ትኩር ብለው አዩትና፣ “እስቲ ና ሳመኝ፣ እይዘህ አትፍራ፣ እኔም እትህ ነኝ—ና” አሉት ርገራጌን በሚገልጽ ቃና ።

“ትሕትናው እንዲህ አይምሰልሽ፣ ሰው ቀና ብሎ አያይም ። አጉል ሰይጣን አሳሳተውና ይኸው ቤት — ንብረቱ ፈርሶ አበሳውን ሲያይ ከረመ ። ከፋ ቀን አይታወቅ” አሉና ሁለቱንም በየተራ አዩዋቸው ።

ምንጻዩ ፈጠን ባለ ርምጃ ሔዶ የሴትዮዋን ጉልበት ሊሰም ጎን በስ ሲል አገጨን ይዘው ሳሙት ። ግር ብሎት አንገቱን ሰብሮ ቆመ ።

“ና በል እዚህ ዐረፍ በል” አሉት ቄሱ ቤተኝነትን በሚገልጽ አኳኋን ። የኋለዮሽ አይሉት የጎንዮሽ አካሔድ ሔዶ መደቡ ላይ ተቀመጠ ።

“ያው ላንተም ቢሆን ነግራሃለሁ፣ ተንግዲህ ወዲያ ይኸ ነው ይኸ ነው እሚባል ነገር የለም ። ከቀኛማች ጋ የሚካሄድ ለት ተገናኝተን ‘ባመቸሁ ቀን ይዘሁት ኑ’ ብለውኝ ነበር ። እንግዲህ ላንተም ቢሆን ቤትህ ነው ።”

“አዎ! — አዎ!” አሉ ሴትዮዋ ከምስሩ ላይ አሸክትና ሱፋጫ እያነሣሁ ። “አይዘህ ግድየለህም ። እንኳንና አንተ ተዚህ ተእርቡ የመጣኸውና፣ ስንቱን አገር ቆርጠው መጥተው ደልቷቸው ይኖራሉ ። ሰውን የመሰለ ነገር የለም ። በርትተህ መታረቅህ ደግ አርገሃል ። ተንግዲህ

ዐርፈህ ሥራ — ሥራህን ነው ማየት ። ነገር ቢከታተሉት ፋይዳ የለውም ። እሳቸውም አሁን ለጥሊት ነው ወጣ ያሉት ። መሰንበቻ ወን አንድ ነቃ ያለ ሰው ከየት አባቴ ባገኘሁ ሲሉ ነበር ። እዚህ እሚ ንጋጋውና የታረገው ሁሉ ከርፋፋ — ከርፋፋው ነው ። ያኚኑ እርሻቸውን ነውዱ ተፍ — ተፍ አይሉም ። በሥራ — በሥራው ቀን ከገበ ርቹ ጋር እዳር እየዋልክ፣ በባላት በባላት ቀን የሳቸው ጣጣ ማለኪ ያም የለው፣ ወጣ — ወጣ ሲሉ ትከተላቸዋለሁ ። እንዲያው ታንግሁት ብዬ ነውዱ፣ አንተም አታጣው ።”

“እይ አንቺ! ሰው ያደገበትን እንዴት ያጣዋል? በግብርና ወም በነቃ — ነቃውም ቢሆን ያውቅበታል ። ሱሪዬቱም ጠባዩቱም አለች ። እግዚአብሔር ነው መኖሪያውን ያዘጋጀለት ። እኛ ችኩሉች እየሆንበት ነውዱ እሱ እኮ አይረሳንም ። አሁን የዛሬዋ ጀንበር እንዴት እንደምትጠልቅ ያለሱ ማን ያውቃል” አሉ ሴትዮዋን እየተመለከቱ ።

“ሰው ስለ ራሱ እኔ እንዲህ ነኝ፣ እኔ እንዲያ ነኝ ቢል ምን ጥእም አለው ። ለማንኛውም እያደር ያዩኛል፣ ሙያ በልብ አደል!” አለ ምንጻዩ እንዳቀረቀረ ።

ልኬለሽ የማገዶ እንጨት ይዛ ስትገባ ኪሐሳቡ ባነነ ።

ማገደውን እምድጃው ዳር አስቀምጣ ምንጻዩ ጉን ዐረፍ አለችና ያሰበችውንና የሰማችውን ነገር እንዴት ብላ እንደምትነግረው ግራ ገባት ። ልቧ ተንቀጠቀጠች ። ጥርጣሬዋ እየገዘፈ፣ ሥጋት ልቧን ባዘተው ። ደጋግማ ከንፈሯን ነከሰች ። ሁለት ሴቶችና አንድ ወንድ በሐሳቧ ታዩዋት ። ‘ያለነሱ ምን ጠላት አለኝ፣ እነሱ ናቸው ጠላቶቼ’ አለችና፣

“ምንጻገ?” አለችው ወደ ጎን እያዩች ። ዞር አለ ሙሉ — በሙሉ፣ ዳቦ ቆሎውን እየቆረጠመ ። “ዋ! አንተ ሰውዬ! ዋ አንተ ሰውዬ! እኔ ተናግሪያለሁ ጸላ ሽን! ምናለበት ታንጻንደዜንኳ እ — ህ ብለህ ነገራን ብትሰማ ። እ — ህ ማለት ማንን ገደለ? ሽረ ተው የሴት ነገር ነው እያልክ አናቀኝ ። እኔም ስንትና ስንት ነገር አለሁ፣ ዋ! ተው የኔ ምክር ይበጅሃል ። የኋላንም የፊትንም እያዩ ነው መራመድ ። ዛሬስ እኔ እንጃልህ፣ ነገራቸውም አላማረኝ ። ሴትዮዋ ‘ወንድና ሴቱ ይለያል፣ እንዲህ አንጀቴ እንዳረረማ አዳሚን ሳላሳርራት ብሻር እኔ አደለሁም’ እያሉ ለጥሩ ጥግ ተከልለው ካንድ ሰውዬ ጋር

ይመሳጠራሉ = ይመጡብኝ እንደሁ ብዬ ፈርቼ ነው። ልጥፍ ብዬ ልሰማ ነበር” አለችው ውስጢ በፍርሃት እየተናጠለ = ለጊዜው ዝም አለና ፡

“እኔ ታዲያ ምን ላርግ?”

“እንዴት ነው እኔ ታዲያ ምን ላርግ ብሎ ነገር? ለሁን ነገሩን አጣሽው እና ነው እምታውጧብረኝ = እኔን አሳብ ላይ ታልጣልክ አይሆንልህ” አለች በቁጣ ።

“እኔ ታዲያ ጣውንታቸው አይደለሁ? — ወይ ሰውዬውን አሻ ቅቤ አልቆጣ ።”

“አረ ተው ይኸ መልስም አይል? እንዲህ አይለም ነገሩ ። ‘ሚስቴን ገደለና አማቱ ቤት ተሸሽገ’ አሉ ። እጣውንታቸው ጋ እየዋልክ እማደል እንዴ እገዛ ቤታቸው እምትገባው ። አረ ንሱ ሰዎች!” ብላ ተነሥታ ቆመች ። ደሟ ፈላ ። ‘ንክሺው—ንክሺው’ የሚል ስሜት ያዛት ። ላንዳፍታ አሱንና ቀኛዝማችን የመደብደብ ፍላጎት ታያት ።

“እንግዲህ ይለይላቸውዬ ምን አረጋለሁ! ሰውዬውን እንቢ አልል ነገር እንዴት ብዬ! ያ አብዬ መርጊያ ፡

‘ብንግድ አንድ ጩው

ባገባት አንድ ዐይና

ባርባት አንድ ቁና

እንግዲህ ምን ልበል ዕድሌ ሆነና? ይል ነበር ። የዕድሌ ነገር ሆና እኔ አንድ ነገር ሳይርግና ሲቸግረኝ ደህናው ነገር ይጣመጣል ። ይኼም ኑር ሆና አበሳዬን እየሁ ። ሎሌ ጌታውን አልታዘዝ አይል? ያሉኝን መፈጠሚ በነሱ መኻል ምን ደለኝ ። ሴትዬዋስ የሰውዬውን ይሳሉዬ እሳቸውስ ቢሆኑ መች—” ብሎ ንግግሩን በእንጥልጥል ተወው ።

“አሁን እንዲህ ያሉት አራካች ሰውዬ እዚያ እሚሔዱበትስ አገር ሔደው ምን ይሠሩ ብለህ ነው? የሾሟቸው ሰዎች ባያኑዋቸው ነውዬ ። እኝህስ ተማጆቱም ማለፍ የለባቸው ። ምንው የሾሟቸው ሰውዬ እኔን ባገኝና በጠየኩይ! የርቢ ፍየል ይመስል ሴት ቢያበዘት ምን ያረጋል ። ምን ያርጉ! አያርሱ አይቆጠቁጡ ። ያፈቀዳቸውን እያ ሰመጡ ይውጣሉ—” ብላ እሳቱን ቆስቆሳ ተመለሰችና ። “እኔ እኮ እም ለው ምንዳ! መግቢያ እንደሌለው ሰው እሳቸው ጋ ተለጥፈህ አስቸ ገርከኝ ። እኔ እንኳ ሴቷ የዚህን ብልሃት አላጣውም ። አዘሩብህ ልበል? ሚስትየይቱም ሔዱ ። ውሸምዬይቱ ያው ዘር—ዘር ላንተው አዛ ናቸው ። ተዚህ ሁላ ይልቅ ለምን ቁርጥ—አርገህ ነግረኻቸው ሌላ

ሰው ይዘው አይሔዱም ። አንተ ላይ ምን አዩብህ? ሎሌው እንደሁ ምል ቷል ። ይኸ ጌታ ታንዳንደዬም ———” ብላ በማታየው እግዚአብ ሔር ላይ አንጋጣ አፈጠጠች ።

“ቦይ እስኪ የተላኩበትን ጉዳይ ነግራልምግ” ብሎ ወጣ ።

‘ደጋጋቹ መጀን ፣ እሳትና ጭድ ያርጋችሁ’ አለች በሐሳቧ እን ዳች እንከን ተፈጥሮ ምንዳዬ ከሚሔድበት አገር ቀርቶ ወደ አንጻኪያ እንዲሔድ እየተሳለች ።

* * *

ምንዳዬ ሁለተኛውን የአጥር በር ዐልፎ በሱ ጎጆ በኩል ባለው አዳራሽና ባጥሩ መካከል ጥግ—ጥጉን ወደ እልፍኝ ሲሔድ ፣ ድን ገት ሳያስበው ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱና አንድ አዳፋ ነጠላ የተከና ነበ ሰው አጥሩን ደገፍ ብለው አፍ—ላፍ ገጥመው ያወራሉ ። ደን ገጥ አለ ። ‘ልመለስ ይሆን’ አለና ። ‘ከተመለስኩ ደሞ የሌላ ያስመስ ልብኛል’ ብሎ በዝግታ አጠገባቸው ሲደርስ ። “ደህና ዋላችሁ” ሲል ሰውዬው አቀረቀረ ። እልመለሱለትም ። ዐለፍ ከማለቱ “እሂ ሂሂ! መቻታለኝ! ይኼን መቀነቴን አልታጠኳትም! እስተዛሬም ያከበር ኩትን አክብረ ነው ። እውነት ሠሪ ዘመድ የለውም” አሉ ሴትየዋ ቀስ ብለው ። አብሯቸው የቆመው ሰውዬ ምንዳዬን ከበስተጀርባው አየው ። ጀርባቸውን ላዳራሹ ሰጥተው አደግድገው ከቆሙት አራት ሰዎችና በጠ ፍር ወንበር ላይ በኩራት ከተቀመጡት ቀኛዝማች በላይነህ ፈት ደረሰ ። አካባቢው በጨረቃ ተጠርጎ ጸድቷል ። ሰዎቹ በጥንቃቄና በትሕትና ቆመዋል ። አንዱ ፈንጠር ብሎ የቆመው ፣ ዐልፎ ዐልፎ የሱ ቢጤ በቅሎ ሳቢ ነው ። ያላየውን አየሁ ያልሰማውን ሰማሁ እያለ ለቀኛ ዝማች ስለሚሸረከት ፣ ምንዳዬ እንደ ቀልድ በነገር ጎንተል እያደረገ “እህ አባ ወንፈት!” እያለ ይቀልድበታል ። ሰውዬው ችላ ካሉት ሰንብቷል ። የወይዘሮ ደጅ ይጥኑን ቅምጥነትም ካገር በፊት ለሚስ ተዬዋ ሹክ ያለው እሱው ነበር ።

እነ ምንዳዬ አልፎ—አልፎ እስበሳቸው ሲቃለዱ ፣ “በል እንግ ዲህ ፣ እየታዘው ሥር ተወሸቀህ ፣ ከፍርፋሪው ከልቅላቂው ባገኘህ እያልክ ተንቃቃ” ይላል አንዱ ምንዳዬን እያዩ ።

“ጉርሻውና ገበታው ለማባክ ሊሆን ሽክናውን ማባክ ጨብ ጠት! ይልቅዬ አንተ ፋንድሆን እያሸተትክ የበቅሎ ልሐጭ ጥረግ ደሞ ስታንቀላፋ ብረከን እንዳታሰወስድና ጉድክን የሣር—አምባ ጣይ እንዳይሞቀው” ይመልሳል ምንዳዬ ።

“አጀባ! ሆይ! እደይ ተሸምጦ ታሁን—አሁን ላሁልኝ፣ ታሁን—ታሁን ላሁልኝ፣ ታሁን—አሁን ጣሉልኝ እያሉ ዐሥረዬ ምራጸን ተመዋጥ፣ እዚህ በክብርት መቀመጥ ይሻላል” ይከላከላል ሌላው።

“እንዲህ ፣ እንዲህ እያልክ ዐሥረዬ ራስክን አጥናናዬ ፣ ጳላማ ምን ታረግ ኮቸሮ አፈ ፣ — ምንተ ቢጤው እኮ ነው አንድ ጅብ አሉ ፣ ሰላ ብሎ ባጥር ሾልኮ ይገባና ተወዲያ ተወዲህ ቴያይ ጊዜ አንዲት አህያ ቆማ ያያል ። ደስ ብሎት ሲቋምጥና ቴያዛጋ፣ ታህያዋ ትንሽ ራቅ ብለው ሰዎች ያያል ። አይጠጋ ነገር እንዴት ፣ የጅብ ነገር ፣ ጥሎ አይወጣ ነገር አህያን ያክል ሲሳይ ልት ቀርበት ኮነ ። ንድድ ሲለው ጊዜ ፣ ደሞ ለዚች ለጅማታሟ ነው ይህን ያክል መጨነክ” አለ አሉ ።

“ይቺ ይቺን ተረቷንም ታእባታለህ! ይልቅዬ ሒድ በከዘራ እንዳ ይለምጡህ!” ይባላሉ ።

ምንዳዬ ቀኛዝማችን እጅ ነሥቶ በዚያው በመጣበት አካባቢ ላንዳንድ ነገር ሽብ ማድረጊያ ተብሎ የተተከለውን ባላባልኸ እን ጨት ተደግፎ ቆመ ። አደግድገው የቆሙትንም ሌሎች አራት ሰዎች አሳምሮ ያውቃቸዋል ። ርስት ጠባቂዎችና ወኪሎች ናቸው ። አንዱን ፣ ተጋዦችና ገባሮች ሁሉ ከሰሙ ይልቅ እነሱው በድብቅ ባወጡለት ስም “እርም አይቀሬ” ይሉቃል ። እሱም ያውቃል ። እረኞች ተደብቀውና ጢሻ ገብተው ።

“አህያ መጣች ተጭና ጥሬ አውድማ አስላሹ ፣ አያ እርም አይቀሬ” ይሉቃል ። አዝመራ በደረሰ ቁጥር ከምሩን ከንድቶና ገበሬውን ተቆጥቶ ፣ “ለከርሞ ይቺን ማሳ አታርሳትም” ብሎ ዝቶ ከሒደ ፣ እሱ ሳይገኝ ፣ ወይም ምትክ ሳያስቀምጥ አህሉ ከተወቃ ጉድ ይፈላል ።

“ዐፈር—ብሉ! ዐፈር ያስበላችሁ! መናጢ! የመናጢ ዘር ሁሉ! እንኳን የደበቃችኋትን ፣ የበላችኋትን አስተፋችኋለሁ! እኔ ታልመጣ ማባክ አውድማ ለእልእ አለህ! ይኸነዬ ሥር—ሥሩን እንደ ፍልፈል በጥቡጣችሁታል ። እንተዋወአለን! አንተዋወእ መስሏችኋል! ተሰኔ ሚኻል ወዲያ ፣ ትብሉት አጣችሁ ልቆ ታልገባችሁ! እጃችሁ ተልክ በከሷል ማለት ነው” እያለ ሲሶ ሠፋሪዎቹን ሁሉ ያሸቆጠቁጣቸዋል ። መልስ ከመስጠት ይልቅ እውነተኛነታቸውን በዐይኖቻቸውና በአኳ ጳናቸው ሲያረጋግጡለት ይሞክራሉ ። የሱ እውነት ግን ምንጊዜም ‘እጃችሁ ከምን’ ነው ።

የገበሬ እጅ ለራሱ ከመብላቱ በፊት ለሰው አፍ ያንርሳል ። ትልቁ የቀኛዝማች አፍ ከመከፈቱና ዘራፊ እጃቸው ከመዘርጋቱ በፊት ፣ የእርም አይቀሬ ጥርስ አግጦ ፣ እጁ ሊቀበል ይዘረጋል ። ፊቱ እሳት ፣ እጁ ረመጥ ነው ። በገበሬዎች ላይ የተጣበቀ የቀኛዝማች መሻገር ነው ። “የሳቸውስ የለየለት ነው ፣ ይኸ እኮ ሥር ሥሩን እንዳ ሞሌ ልሶ ጨረሰን” ይላሉ ገበሬዎቹ ።

ቀኛዝማች ፣ በልማድ ውልና ባዘዙ ፣ እርም አይቀሬ በዛተና ባስፈ ራራ መጠን ይዘርፋሉ ።

እርም አይቀሬ ፣ መምጫው የታወቀ ዕለት ገበሬው አይገቡ ገብ ተና የነበረችውን አሟጦ ፣ አንጀቱ እያረረ ሥቆ ያስተናግደዋል ። ወጠጤ ሸጦና እህል አቅንፎ ትንሽ ብር የቋጠረው ደግሞ ፣ “ምን የኛ ነገር አይሞላልን ፣ እንዲሁ ምንገድ አስመታሁሁ ፣ እስቲ ይቺን እጅሁ አርጓት” ብሎ ሦስትም—አራትም ብር ወሸቅ ያደርጋል ።

“እንዲያው መቼም የመሔጃ እጦት ነውዬ ፣ ከዚህ ከርም አይቀሬ ተሟሉ ከይሲ ሰውዬስ የጃራ ሲጣን ይሻላል ። ከገደለም ግልግል ነው ። ከማረም ምን ጣጣ አለ ። ይኸ ነውዬ ክፉ እጣቆ ፣ የደሃ መሻገ ገር ፣ አውድማ አስላሽ” ይለዋል ገበሬው በየቤቱ ። እንደ ቤተኛና ታማኝ ሎሌ ከመታየቱ በፊት ምንዳዬንም በነገር እየወጋጋ አስደግ ድጎታል ። ከእርም አይቀሬ ጋር አብረው የቆሙትም የሱ ቢጤ መንጋጋ ናቸው ።

ከቆሙት ሁለቱ ቁምጣታጥቀውና አዳፋ ኮት ደርበው አዳፋ ነጠላ ሽው አድርገዋል ። ሌላው ጠባብ አረንጓዴ ሱሪ ታጥቆ እም ሳያውን ኮት ደርቧል ። የእግራቸው ንቃቃትና በእንቅፋት የተመነገ ለው ጥፍራቸው ከተለያዩ ጠማማና ጠፍጣፋ ቅርፁ ጋር እግር ሳይሆን ከረግረግ የመዘዙት የእንጨት ጉማጅ ይመስላል ። ከገበሬው ከፍ የሚሉት ላመል ታህል ነው ። ልብ የምታሳብጥ ሥልጣናቸውን አውልቆ ላስተዋላቸው ግን ፣ ገበሬው በቅሎ ፣ እነሱ ፣ እርካብ ፣ ኮርቻ ፣ አለንጋና ልንም ናቸው ።

ገበሬውም ቢሆን ስም አያጣላቸውም ። አንዳንዶቹ ፣ “የቀኛማይ መጀች መጡ ፣ እነሱ ሲገረድፋላቸው ነው እሳቸው እሚሰልቁት ። እነሱንስ በሌላም አልነበር ፣ የገዛ ቀብራቸውን እያሰማሱ ነበር ፣ እዚ ያው ዐፈር ማልበስ” እያሉ ከንፈራቸውን ይነክላሉ ።

ቀደም ሲል ከነበሩት ርስት ጠባቂዎች መካከል ፣ ሁለቱ ተገድ ለው ራዛቸው ፈፋ ውስጥ ተገኝቷል ። ያንዱ ገዳይ ይሙት በቃ ተፈ

ርዶበት ደብረ—ሲና ከተማ በስቅላት ሲቀጣ ፣ ሌላው ግን ዕድሜ ይፍታሕ ተፈርዶበት አዲስ አበባ ወሀኒ ፣ ዓለም በቃኝ ገብቷል ።

* * *

“ይኸው እንግዲህ በእግዚአብሔር ፈቃድና በናንተ በናንተ ብርታት ለታላቅ ቁም ነገር በቅኜ ወደ አዲስ አበባ መሔዴ ነው ። ሁላችሁም በያላችሁበት ተራራጣችሁልኛል ። እኔም የሰው ውለታ የምረሳ ሰው አይደለሁም” አሉ ቀኛዝማች ወደ ጌላ ለጠጥ ብለው ።

እኩል ባይደሰቱም ፣ እያንዳንዳቸው አንዳንድ ጥማድ የሚያውል ግላና በየውክልናቸው ከሚያሰፍሩት እርቦና ሲሰላይ በያመቱ ሁለት—ሁለት ዳውላ ማሽላ እንዲወሰዱ ተፈቀደላቸው ።

“እኛ ምን ያረግገልሁ ነገር አለ? የገዛ እጅሁ ነው ፣ መይ ቀን ደርቆ ያለል? በዚያ ላይ አጥንትሁ ነው ፣ ማ ያለ አረጉ ይመዛል? ማ ያለ ቤቱ ይገባል? ሣር—ቅጠሉ ነው ያረገደልሁ ። ውሃ አዘሉ ጌታ ከፋሁን ይያዝልሁ። እንዲያው አሁን አንዳይ ነገር ቢመጣ ፣ ያገሬው ሰው እኔ ልቅደም ነው እሚለው ።— አሁን በያ ሰዎን አንድ ናደው እሚባል ገበሬ አረም እያራረመ ።

“ለላይ ቤት ሚኸኤል ፣ ጠዲቅ ለቆረሰ

ለምድርም ዶልዲሌ በላይነህ ታፈሰ” እያለ ሲያንጉራጉር ሰማ ሁት” አለ እርም አይቀሬ ።

“ታዲያ ዝም አልከው” አሉ ዐይንና ጥርሳቸው በደስታ እየተፍለቀቀ ።

“በምን አስችሎኝ ጌታይ! የርስዎ እጅ ፣ እንኳን ላንድ ድሃና እንደ እዝጊሐር ላገር ምድሩ ይተርፋል ።”

“ከብሩ ይስፋ ፣ ምንጊዜም ጉተራዬ ተግጦ ፣ ጉርጓዴ አፋን ከፍተ እያውቅም ። እና ምን አረከሰት?” አሉ ተደስተው ።

“ብንዳም ልንዳ ብዬ ጫከኝ ፣ ያኛን የዚያን ሰዎኛን ሰጠሁታ” አለ ሙክ ብሎ ።

“ምንቱን?”

“ከነመምሬ ምንውየለት ርስት በታች የሰጠሁኝን ትንሿን ቀጣና ነቀ ጌታዬ” አለ እውነተኛ ለመምሰል ረጋ ብሎ ።

“እርገኸው ከሆነ አበጀህ” አሉት ፣ ይተካልሃል ከሚል ገጽታ ጋር ።

“ሚኸል ምስክሪ ነው” አለ ፊቱን ወደ ውቢት ሚካኤል መለስ አድርጎ ።

“ገሽ! እኔ እተካልሃለሁ ። ያንድ ገበሬ አፍ ቀላል አይምሰልህ ። ይኸነዩ አልሰማችሁትሚ እረኛ ተቀብሎታል ። ካገር—አገር ይዳረሳል ።” ከሥር ቆዳ ፋቂ አንድ ነገር ዐዋቂ ይባላል ። ምንው ባመጣኸው ኖሮ” አሉ እየሣቁ ።

“እስኪ እምጣው ቢሉኝ ምን እላለሁ?” ብሎ ከገዛ ሐሰቱ ጋር ተፋጠጠ ። ብዙ ጊዜ እያስመሰለና እየፈጣጠረ ካቀረባቸው ውሸቶች ሁሉ ይኛ ከፋኝ ከበደችው ። ለሌላ ሰው የተገጠመውን ግጥም ለርሳቸው አስመስሎ በመናገሩ ‘ያንዳንድ ቀን አፍ እኮ ሲያድጥ’ ብሎ አይደግመው ይመስል በሆዱ ምሎ ተጸጸተ ።

“እስዎ እንኳ ልብ አይሉትም ፣ አንድ ኮስማና ቢጤ ነው” አለ ለመሸፈን ።

“ይኸ ኮስማናም አይባል ። ከስከ ዛሬው ነገርህ ሁሉ ይኛ ጥማኛለች ። ቀኛዝማች ናቸው የሸለሙህ ብለህ አንድ ጥሩ ቁምጣ ሸልምልኝ” ሲሉ ፣ እርም አይቀሬ ቅጣቱ እንደ ቀረለት ቀጣፊ እጩ አለና ።

“እስተዛሬም እጅ አጥሮኝ ነው። እኔም አስቤ ነበር” ብሎ እንደገና ዋሽ ። ዋሽቶና ሸንግሎ መኖር የኑሮው እኩሌታ ነው ። የሰው ዩውን ሰም በዚህም በዚያም ብሎ ካላደነቀና ካላሞገሰ ፣ ያልተመሰ ገነትን ተመሰገኑ ብሎ ቆርጦ ካልቀጠለ የሚኖር አይመስለውም ። እሳቸውም በምስጋና ታውረው ፣ በጥሩ ሰውነት ተጀንነው በሐሰት ስለተቀተቱ ፣ ቢሳሳቱ መታረም ፣ ቢያጠፉ ማመንና መቀበል አይሆን ላቸውም ።

ሰዎቹ ከቀኛዝማች ሬት ገለል ብለው ቆም አሉ ። አራቱም ሰዎች በተለያዩ ጊዜ አድብተው እየገቡ አንዱ የሌላውን ሥራ በማጥላላት የየራሱን ቅንነትና ታማኝነት ይዘረዝራል ። ሰውዬ ውም ይህን ዓይነቱን የርስ በርስ ሽኩቻ ይወዱታል ። አንዱን በሌላው አበጥረው ያውቁታል ። ይህንኑ ሁኔታ ለማባባስ አንዱን ለብቻው ጠርቶ ማነጋገርና ፣ “እስኪ ይኸን ሰዎን አትራቀኝ” ብሎ ካንዱ አምባ አንዱ አምባ አስከትሎ መዞር ዋናዋ የመከፋፈያ ብልሃታቸው ናት ።

የዛሬው ውድድር ካለፈው ጊዜ ሁሉ የከረረ ነው። ሰውየው ሙሉ በሙሉ በሌሎች አድራጊ ፈጣሪ መሆንን የመሰለ ነገር የለም።

ቀኛዝማች፡ “ለሁላችሁም በያላችሁበት ነግራላችሁ ነበር የማታውቁት ነገር የለም። የሰጠኋችሁን ሥራና አደራ አትዘነጉትም። እኔ አሁን ለዚህ ሁሉ ክብርና ግርግ የበቃሁት በመልካም ሥራዬ ነው። ‘ከሰው መርጦ ለሹመት፣ ከእንጨት መርጦ ለታቦት’ ተብሎ የለ! ሕዝቡም የመረጠኝ ዐውቆ ነው። እንዲያው የትስ አገር የትስ ቢኬድ እሚሆንህን ሰው መርጠህ ተዳደር እሚል የታለ? እኔም ከንጉሡ ፊት ጸልራቅ፣ ከመኳንንቱ ጋር ልዋል፣ ያደባባይ ሰው ልሁን ብዬ ነውዬ፣ ለሹመትና ለንብረት ጓጉቼ አይምሰላችሁ። ምንም የምጨምረው ነገር የለም። ደምዝ እሚሉትንም ቢሆን ሰምቻለሁ። ካንድ መኸር ቀጠጠና ዘን ጋዳ አያልፍም። ትልኩ ነገር ስም ነው። እስተዛሬም ተበድያለሁ። እህ? እየሰማችሁኝ ነው?”

ሁሉም እንዳጋጣሚ ባንድ ቃል “አዎ” አሉ።

“እና ሰውን እንዳመል እንዳመሉ ያዙት። እሳቸው ባይኖሩ ነው እንዳታስብሉብኝ። ለፈጣሪ እንዳያለቅሱብኝ። እናንተም ቢሆን ከልኩ አትለፉ። የማልሰማና የማለውቅ እንዳይመሰላችሁ። እጤፍ—ቁረን የታማችው አትቀረኝም። ግፍ መሥራት ደግሞ ጥሩ አይደለም። ይውል—ያድር እንደሁዬ ቁፍው አይቀርም። እናንተ ግፍ ብትሠሩ ዞሮ ዞሮ መከራው ለኔ ነው። እንዲያው ምናልባት ችግር ካላችሁ፣ ጓዳችሁን እያያችሁ ንገሩኝ። እኔ አለሁ። በናንተ መኻል የበላይና የበታች የለባችሁም። ለኔ ሁላችሁም እኩል ናችሁ። አሁን አምላክ አሽቆልቁሎ ሲያይ በማንም ላይ ዓይኑን አይጨፍን። አደራ እም ለው ሰው አጥቼ አይምሰላችሁ” ብለው ሲንጠራሩ፡

“እኛ ሰውም አናበላጭ፣ ከዚህ ከርሰዎ ቃልም ዝንፍ አንል። አንዳንድ ጥጋባኛ አስቸግራለሁ ቢልም እናእበታለን—ይብላኝ ለሱዬ” አለ አንዱ።

“አዎ ይጠፋችኋል ማለቱስ አይደለም። አሁን አንተ እንዳልከው አንዳንድ እብሪተኛ የኔን መሔድ አይቶ ነገር ፍለጋ ቢመጣ ምንን እነግራችኋለሁ፤ ታቁበታላችሁ። እንዲች ብላችሁ አታመንቱ” ብለው ተነሥተው ቆሙ። “በሉ እንግዲህ፡ ስልክባችሁ ትሸኙኛላችሁ። አሁን ወዳዳራሽ ግቡ” ብለው ወደ እልፍኝ ሲያመሩ ሁሉም ለጥብለው እጅ ነሡ።

* * *

ቀኛዝማች እልፍኛቸው ውስጥ ከስፊ ድንክ አልጋ ላይ በጉናቸው ጋደም ብለው፣ ምንዳዩን ‘እህ! በጀ!’ ሲሉ፣ እሱም ግርንቡዱ ላይ ተቀምጦና በሩን ከለል ብሎ የወይዘሮ ደጅ ይጥኑን ጨዋታና መልዕክት ሲያሻው ጨመር፣ ካላሰኘው አጠር እያደረገ በዘዴ ያወራል። በወሬው መኻል ሲያቁነጠንጠንቀው ያይ እና፣ ‘የሞላላቸው ሰውዬ’ ይላል በሆዱ። አካላቸው በሩካቤ ሥጋ አምሮት እየተወጣጠረ ያንጠራራቸዋል። ከወደ ወገብና መቀመጫቸው ወደ ራትም—ወደ ጓላም ለበቅ—ሰበቅ የሚያሰኝ ስሜት ይሰማቸዋል። በሐሳብ ከንፈው ማጅቴ ይገቡና ከቅምጣቸው ጋር ይላፋሉ። የቆየውንም፣ የዕለቱንም ወሬ ያከመኩሟቸዋል። ሐሳባቸው ከሴትዬዎ ጓዳ ወጥቶ፣ ቀልባቸው ወደ ሣር አምባ ሲመለስ “በጀ” ይሉታል። እሱም ፈገግታውን እየቆጠበ! “ምንው ምን በድያቸው ነው፣ እንዲህ ጥልት ያረጉኝ? እያሉ ተማረው ነው የነገሩኝ። ሰው መቼም እሚወደውን ቴያጣ———”

“አንተ ታዲያ ምን አልክልኝ? ደህናም ሰበብ አልሰጠህልኝ?”

“አላምሬ! አለያማ ምንን ሔድኩት!”

“እስኪ በል፣ ንገረኝ? እንዴት፣ እንዴት አልካት?”

“መሰንበቻውን ብቅ ያላልኩት፣ የሌላ ታይሆን፣ እንኳን ደስ ያለህ ባይና ‘ተመሔድሁ በሬት አንድ ብልገት አርጉልኝ’ የሚለው ሰው መላወሻ ሰላሳጣኝ ነውዬ መምጣቱን ጠልቼው አይደለም” ብለዋል ብዬ አሳምሬ ነግራላችሁ።

“ጥሩ ብለህልኛል” አሉ ደስ ብሏቸው ጣራ—ጣራውን እያዩ፣ እንደገና በሐሳብ ወደ ማጅቴ ነሳዱ።

እሳት እንደ ተቆሰቆሰበት ብረት ምጣድ የጭናቸው አካባቢ ነደደ። ዐይናቸው በዘ።

“አሁን እኮ የማታ ማታ አገር ጉድ ይላል፣ ዘመድ ይፈርድብኛል ብለሁ አፍንጫሽን ላሽ ማለትሁ አይቀርም። ዞረሁ፣ ዞረሁ እያቼ እሚስትሁ ጋ” ይሏቸዋል።

“አይይይ! አንቺ ደም ታስቢው፣ ታሰላሰዬው አታጨም” አሉ እየተናጡ።

“ጓላ ምን ልበል ብለሁ ነው፣ ገና ታሁኑ ልብን በቅጡ ይሻላል ብዬ ነዋ!”

“ምነው በማምነው ወዳጅ በሚካኔል ምክርቤት ማለት ማለት ነገር ቢበዛ ምን ያረጋል፤ ይኸን ፈላጊ አገኘሁ ብለሽ አታውራ” ብለው ሳብ አርገው ይገፈጉሯቸዋል።

ሴትዬዎ አልጋው ላይ ሲዘረፈሙ እግራቸው ተንጠለጠለ። ያንን ትርፍስፍስ ጭንፍ ባት አልጋው ላይ አውጥተው እሳቸውም ሊከተሉት ጠርዙ ላይ ዐረፍ ሲሉ፤ አንድ ጥራጥሬ እየለቃቀመ ወደ እልፍኝ የተጠጋ ዐውራ—ዶሮ ድንገት ክንፋን አራግፎ ሲኮክል ከዚያ ከውን ዓለም የጣመ ደስታ ባነኑ።

ቀስ ብለው ‘በስመ አብ ወልደ መንፈስ ቅዱስ’ አሉና በሐሳብ ያዩትን ተመኙት።

“አዩ ምንዳ! አንጀቴን አርሰሽው! ስለ መሔዱስ ምን አለችህ?” አሉ ያወሩት ሁሉ ጠፍቷቸው።

“እሔዳለሁ ብለዋል።”

“ለምን አብረን አንሔድም አላለችም—መቼም የሷ ነገር—”

“እዚህ ያለውን ፍጅት እኮ ሰምተዋል!”

“ተምርህ ነው እንዴ?—ማ ነገራት? እንዴት ሰማች?”

“የዛሬ ወሬ፤ ቢውል አያድር፤ ወሬው እንደሰው ቆሞ እሚሔድ ይመስላል።”

“እንዲያው ለነገሩ ቅርም አላለት?”

“አረ ተየቱ!” አለ በሴትዬዎ ሳይሆን በራሱ ስሜት ለጥቂት ዝም አለና፤

“የኔስ ነገር እንዴት ነው ቀኛማች?” አለ አቀርቅሮ።

“የኔስ ነገር እንዴት ነው?” አሉት የሱኑ ጥያቄ መልሰው። “ያንተንማ ጨርሰናል።”

“ይኸ የመሔድ ነገር ተተነሣ ወዲህ አንድም ቀን ልዩ ዐርፎ አያቅ። እንዲሁ እንሰዋለላለሁ። አወጣ—አወርድ፤ አወጣ አወርድና እኔ እየሁ ሆኜ ቤትና ንብረት እየጠበኩ ልጆቼን ባላደግ ይሻላል እልና፤ መልኼ ደሞ ያ ሁሉ ውለታሁ ዝክር ቲለኝ ምንም ቢሆን ተሳቸው ቃል አልወጣም አላለሁ። ታንዳንዶዬ ደሞ ግራ—ግብት እሚለኝ፤ እማላኸው እሰው አገር ሔጄ።”

“አዩዩዩ! ‘ልፋ ያለው በሕልሙ ዳውላ ይሸከማል’ አሉ። አታሰብ” አሉት አቋርጠው።

“ባንቱ በኩልማ ምን አሳብ አለብኝ። እስተዛሬም የኖርኩት ያንቱን ፈት አይቼ ነው። ይኸን ወራት ግን በክፉ ዓይኑ የሚያየኝ እየበዛ ደስም አላለኝ። ወንድነቱ ታያንሰኝ ቀኑ እየጎደለብኝ— የላይኛው ጌታ ያአሲ፤ አሁንስ ዘሐሎዬ በዝቷል” አለ እንዳቀረቀረ።

“አይዞህ ብየሃለሁ። በክፉ ዐይኑ እሚያይህ ማን ነው? አዳሚ ቢያንፏቅቅ አንተ ምን ቸገረህ፤ ቆርሶ እሚያበላህ ቀዶ እሚያለብ ስህ የለ! የምን ፍራት ነው? አትፍራ።”

“አረ እኔ የፍራቻም አዶል፤ እኔ ቤት እሚጠጣው ውሃ የወፈረ እየመሰላቸው ምቀኝነታቸው በዛብኚ፤ ፍርያትስ አያሸኝም።” ሁሉ ቱም ጸጥ አሉ።

ስውዩው ቀና ብለው ተቀመጡና “አሁን እሱን ተወው። ተዚህ ቀደም እንዳልኩህ ተኔ ጋ ትሔዳለህ። ነቃ ያለ ሰው ጥሩ ነው። እኔ ጋ ባትቀመጥ እሷ ጋ ትቀመጣለህ። እንዲያውም እምትጠቀመው እሷ ጋ ነው። ይቼን እንደ ምንም ብዬ ካስቀረሁ—” ብለው ሳይጨርሱ፤

“አይ ቀኛማች! የኔ ነገር ስንጥቅ አቦሬ ሆኗል፤ አይቋጥር እያፈሰ” ብሎ ጀመረ ሐሳቡ እየተምታታበት። “ተዚህ ሔጄ ከሴትዬዎ ጋ እንደምቀመጥ እኔ ገና እዚያ ታልደርስ ይሰማሉ። እኔ ማ እንደሚነግራቸው አላእም። ከዚያ በኋላ ምን ያወጋጋል— አረ እንዲያው የኔ ነገር—” ብሎ ትክ ብሎ አያቸው።

“ታዲያ እንዴት ይሁን ነው እምትለው?” አሉ ለጊዜው ግር ብሏቸው። “ግድ የለህም አታሰብ” አሉት፤ እንደገና ዝምታውን አይተው። “እኔ አደራ ብዬ እምተወውን ሰው ማ አባቱ ነው ዝንቡን እሽ እሚለው። እንዲያው አትተኛ ብሎህ ነው። እንዲች ብለህ ስለሚሰትህ አታሰብ— ወውቁብሃለሁ፤ ችግር ይሉ ነገር አይነካትም። አርሲ— ኩርሲውን ሁሉ እያሰብክ አትሥጋ።”

“ሰው ሳጥቃ ብሎ ተተነሣ ማጥቂያ አያጣም ብዬ ነው! እኔኑ ብላ መጥታ...”

“እንዲህ ነችና በላይነህ! አሁንስ አበዛኸው! አይዞህ ብየሃለሁ! አይዞህ! እምቢ ማለትህ ከሆነ ቁርጠኑን ንገረኝ። ምንድን ነው እንዲህ ያለ ነገር!” አሉ በተግሣፅና በኔ ይሁንብህ ትምክሕት።

እልፍኛ በሁለት ሐሳቦች ተከፈለች ። ጥቂት ዝም ተባብለው ከቆዩ በኋላ ካንገት በላይ እንደተካረፉ ጓደኞች እንደገና በቀላሉ ወሬ ጀመሩ ። የሱ ስሜት እንደ ተሸበረ ፣ የሳቸው እንደተዘናና ። ከጥቂት ደቂቃዎች በኋላ የቀኛዝማች ሐሳብ ወደ ማጀቴ ኮበለለ ። ምንዳዩ እጅ ነሥቶ ሲወጣ ፣ እንደ ደመና ጥላ ውልብ ሲል አይተውታል ።

ምዕራፍ ሰባት

እንደኛው አዳራሽ ውስጥ እነ እርም — አይቀሬ ምሳቸውን በል ተው ጠላቸውን ሲጠጡ ፣ እሌላው አዳራሽ ውስጥ ደግሞ ወይዘሮ እልፍ — ይከንዱና የቀጠሩት ነፍሰንዳይ ደባቸውን ይጎነጉናሉ ። ሁሉም የየራሱን ኦሮ ለማቃናት ፣ እንደ የሌላውን ሕይወት ዘርጥጦ የመጣልና ምሶ የመቅበር ግዴታ ያለበት ይመስል በየቦታው ይራከታል ።

“ዛሬ መኞም አፋን ክፍቶ ወሬውን ሲቅም አይተኸዋል እንዲህ አንጅቴን እንዳደበነው ካላደበንክልኝማ ከሞቱት እኩል ነኝ” አሉ ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ ፣ ምኞታቸው ሲሳካ እየታደቸው ።

አዳራሹ ውስጥ ማንም ልብ በማይለው ሁኔታና ፣ ይኸ ሰው ማንው በማያሰኝ መስተንግዶ ሸፍታ ይጋብዛሉ ። ተጨማሪ ጭካኔ ቢሰጡት ደስ ባላቸው ነበር ።

“ለየሀ አትሰቡ ፣ እንዲያው ምንስ ቢሆን ለዚህ ለቀላል ጉዳይ ታልሆንህ እቅራለሁ? ቀደም ብለህ ልከህብኝማ ቢሆን... ወይ ነዶ!”

“ደሞ ይኸን ያክል ሙያ! እዚህ መቃጠል መንደዱ ይኸን መሳ የን ብልጠት ከየት አባቱ ዐውቁበት! ኸረ ለዚህም በአፈሣ ብርታት ነው ። በዛሬው ጊዜ እንዲህ ያለውን ብርቱ ጉዳይ ማንን አምነው ያዋዩታል ። እሱ አፈራራጁ የላይኛው ጌታ እስቲፈርድና ያረገውን እስቲያረግ ሆድ ይፍጀው ነውዱ” አሉ ለባለቤታቸው ከተሠራው ወጥ በነጭ ጤፍ እንጅራ እየጋበዙ ።

“እሱስ እውነትን ነው ። ለማንም እሚነገር አይል ። ከዘመድም እኮ ዓይነት ዓይነት አለው” አለ አሸበልብሎ እየነረሰ ።

“እኔስ ስንትና ስንት ሰው እያለኝ አይል ፣ አንተን የሁለት ቀን ውሎ መንገድ ማልፋቴ ፣ እንዳንደዩ እኮ የገዛ ዘመድም ቢሆን ምቀኛ ነው ። አንዱን ትተን አንዱን ሆነዱ ዛሬ ማምሻውን አለያም ነገ በሌሊት መሔዱ አይቀርም” አሉ ሁኔታውን ለማጠንከር ።

“ምነው ነግረሁ ፣ እክልሁ እክሌ ነው ፣ የትም ቢሆን አያመል ጠኝ ብየሁ ።”

“አይ ያላውቀ፡— የዋሃ ሰው መስሎሃል፡ ክፉ ወረንጦ ነው፡ ጥንቁእ ነው፡ እንኳን እማያቀውን፡ የገዛ ጥላውንም ይጠረጥራል ። ገልመጥ — ገልመጥ ማለት ያበዛል ። የሰው ነፍስ አልፎበት የለ፡ ሁለዩ እንደባነነ ነው”

“እሱም ተንግዲህ ዐሥረዬ አይባንን፡ አንቱም አንጀትሁ እንዳ ረረ አይቀር፡ እኔ እገላግላችኋለሁ ።”

“አዩዩዩ! ይህናል ብለህ ነው ። እሚሆን እሚሆንም አይመሳ ለኝ ። ህ! ዘመድ ያሰደርሳል የኔ ነገር፡ እውነት የሱን ነገር ካሳየኸ ኝማ — —” አሉ እየሠጉ ።

“ባንተዋወለ ነው እሚቲ፡— ጉንፋን ቢያኮሩት ወረርሽኝ ይሆ ናል’ አሉ ። ደሞ በንዲህ ያለው ክፉ ሰው ኩነኔም የለ! ባንዲት ጥይት ጅብ የቦተረፋት አህያ አስመስልልኋለሁ ።”

“እስቲ እንግዲህ ጎርጊስ ያውቃል! ደሞ እኮ እያደር ታስበው፡ እነዚያው ባላጋሮቹ ነድመው ገደሉቲ ሌላ ምንም አይባል ። እንዲህ ተደስለን እስተመኛ?”

“ኋላስ! እኔስ ደስ ያለኝ ምኑ መሰለሁ ። በሁለት ጥይት መስ ቀሉ ላይ ብሎ በዚያው ሸርተት ነው ።”

ወይዘሮ አልፍ—ይከንዱ ገበታውን ገለል አደረጉና፡

“እንግዲህ የሆነው እስቲሆን ውሎህ እዚያው ገንዳ—ውሃ መሆኑ ነው፡ ለማንኛውም ጠንቀቅ እያልክ፡ ምኑን እነግርሃለሁ ያው ታቀ ሞለህ” አሉ ድምፃቸው እየሰለለ ።

“ግድ — የለሁም ብዬኋለሁ፡ አደራ ቲበዛ ደግሞ አደል” ብሎ ጠላውን ሲጨልጥ ቶሎ ሞሉለት ። አዳፋው ጨርቆና የቦታው ጨለም ማለት የሰውዬውን መልክና ሁኔታ ከሩቁ መለየት ያስቸግራል ።

“በሉ እንግዲህ በያቹ በመጣሁባት በኩል ልሊድ እሚቲ! — ከዛ ከተባባልነውም ላይ ጥኢት አየት ታረጉልኛለሁ፡ የሸረውን ደሞ የልብሁ ቲፈጠም—”

“አይ የኔ ነገር፡ ምን ያህል ብሎ እንደ ነገረኝም ረሰቼሞለሁ፡ ምን ቀልብ ነበረኝ መከረሚያውን ።”

“ያንቱ ነገር ሁኖብኝ ነውዬ፡ በእንዲህ ያለው እሚሠራም ሥራ አደል! አፈሣ ያን ያክል አገር ቆርጦ ስለመጣ፡ የሱ ድካም ታይቶኝ ነውዬ፡ እግራንም አላነሣ ነበር ። ባይሆን ደሞ እጅሁ የረ ጠበ ዕለት ትክሱኛለሁ — አሁን ገሚሱን ሐያውን ስጡኝ ። ለዚያውም አንቱ ሁነሁብኝ ነው” አለ ኮራ ብሎ ።

“ይሁን! ሸረ ይሁን ምናባቱ! — — አሁን ለጊዜው በጄ ላይ አልያዝኩሚ፡ እህልም አፈሣጋ ከትቻለሁ፡ ፍየሎይም አሉኝ፡ ይሁን!” አሉ ምራቅ በከበደ ስሜት ።

የሚከፍሉት ምን ያህል እንደሆነ ዐውቀው በቅድሚያ ያዘጋጁ ቢሆንም፡ ገንዘብ የሚያመጡ ለመምሰል በኋላ በር ወጥተው ሔዱ ። እግረ — መንገዳቸውን አካባቢውንም ቃኝተው በዋናው በር ተመለሱና ገንዘቡን ሲሰጡት፡ የልባቸው ምት ጨምሮ ሁለመናቸው ተን ቀጠቀጠ ።

ሰውዬውን ማንም ነገራ ሳይለው፡ ወጥቶ ሔደ ። ብዙ ጊዜ ዘር የቸገረው ገበሬ፡ ቀኛማችን ያስቆጣ ወይም ያስቀየመ ተጋኝ፡ እነ እርም አይቀረ የበደሉት አቤት ባይ፡ ወይም አበድሩኝ ሊል የሚ መጣ ዘመድ፡ ሴትየዋን ብቻ አነጋግሮ በዚያው ስለሚሔድ፡ ካንዳንዱ በስተቀር አብዛኛው እንደ ዘበት ገብቶ ልብ ሳይባል ይወጣል ። አረጋሽና ሸዋርካብሽም የሴትየዋን ፊትና ሁኔታ አይቶ መራቅና መቅረቡን ያውቁበታል ። ጉዳዩ ተራ ወራ ከሆነ እንደልብ ወጣ — ገባ ቢሉ የሚቆጣቸው የለም ። ነገር ግን ምስጢር ያለበት ከመሰላ ችው፡ “እንግዲህ እኮ እናንተ ሰው አታስወሩም! ቤቴን ጥዬ ወዴት አባቲ ልሊድላችሁ — ምንድነው ይህን ያክል ተወዲያ ተወዲህ ማደዝ ደዝ እቴ” ስለሚባሉ ሴቶቹ የሚታዘዙትን ታዘው ካከባቢው ይርቃሉ ። ጉዳዩ ከቀኛዝማች የሚደበቅ ከሆነም፡ ወራው እንዳይሰማና ሁኔታው እንዳይታይ አረጋሽን ባንዳች ሰበብ ራቅ ወዳለ ቦታ ይልኳታል፡ ወይም ወደ ቤት የማያስገባ ሥራ ያዟታል ።

ወይዘሮ አልፍ — ይከንዱ፡ የሸፍታውን ቁርጠኝነት እንዳረጋገ ጡና የጉዳዩን መወጠን እንደ ተረዱ ወደ ጓሮ ዘረው የከላይ ተራራን እያዩ “አይ አንተ የሣር—አምባው ጎርጊስ እውነትም የለህም፡ እው ነትም ጠበል ጠዲክን አርጌ ጥሞህን አልጨበጥኩም” አሉ መላ መንፈሳቸው በቤተ ክርስቲያኑ ዙሪያ እያንገላበበ ። ወደ ቆርቆሮው ቤት ሲገቡም፡ ቀኛዝማች ከአዲስ አበባ ያመጡላቸውን የቅዱስ ጊዮርጊስ ምስል እንባ ባንቆረዘዘ ዐይን እያዩ፡ “ይኛን አንዲት ፍሬዋን ልጅ ማዳንህ እውነት አለህ፡ በምን ኃጢአት፡ ምን በበደለኝ! ይኸ ናው ግን ካዲያን ነው” ብለው የሚያስገድላላቸውን ሰው በዐይን— ሕሊናቸው አዩት ። ጥላቻቸው ገንፈለ ። ምናልባት ሕይወቱ ሊቆይ የሚ ችለው ሁለት፡ ቢበዛ ሦስት ቀን ያህል መሆኑን ሲያሰላስሉ ደግሞ ደስ አላቸው ። እግቢያቸው ውስጥ ልኬለሽ መርዶዋን፡ እሳቸው ግን የምሥራቹን ስምተው፡ የሷ ፀሐይ ጠልቃ የላቸው ስትወጣ ይታያቸ ውና ለባቸው በተስፋ ይረካል ።

ምዕራፍ ስምንት

ምንጻዩ ከትንሹ ልጁ ጋር ካጥር ውጪ ተቀምጦ የአካባቢውን ለገር ምድር አሻግሮና አሽቆልቆሎ ይመለከት ነበር ። ረባዳው ሚጻና ሸንተረራው ኮረብታ በጥቅምት አዝመራና ልምላሜ ተውቧል ። ዕዕዋቱን ከያቅጣጫው እየተፈራረቀ የሚመጣው ነፋስ በተለዋዋጭ ፍጥነት ሲያምሳቸው ፣ ጎንበስ ቀና ፣ ዘለስ — ቀለስ ሲሉ ነፋስ—ፈጠር የየብስ ማዕበል ይታያል ።

ሰማዩ ላይ ፣ ዐልፎ — ዐልፎ የሚያንዣብሱት የደሃ ገበሬ ከምር የሚያካክሱ ትናንሽ ነጫጭ ደመናዎች ፀሐይዋን በመጋረድ በአዝ መራው ላይ ሲያጠሉበት ፣ ኃመልማላዊ ውበቱ ፣ በልኩ የፈገገች ቀይ ላማ ወጣት ይመስላል ።

ምንጻዩ እንዲህ ብቻውን ሲሆን ያኛ ዙሪያዋን በተራሮች ተከባ ተጻፋታማ ቦታ ላይ ወሃዋን የምታንቦለቡላው የትውልድ መንደሩ ዞን እምባ ትናፍቀዋለች ።

አንቃር ውቢት ሚካኤል ሲሔድና ወደ ግጅቱ ሲላክ የመንደሩ ጅን ዙሪያ ትላልቅ ተራሮችና ተረተራማ ኮረብቶች ያያቸዋል ። ትዝታዋ ገዝፎ ትርጉፊ ይናፍቀዋል ።

ጭኑ ላይ ያስቀመጠው ልጁም ሆነ ፣ የአካባቢው የተፈጥሮ ውበት በውስጡ ያለውን ውጣ—ውረድ ሊያቃልሉለት አልቻሉም ። ሕይወቱ በመከራ ባዘናለች ። እንደ መጫኛ ለፍቶ እንደ መጅ የደደረው እጅና እግሩ የአኗኗሩ ማስረጃ ነው ። ጤፍ አምርቶ ማሸላ ፣ ሙከት ለሰብቶ ዶኔ መብላት የእሱና የቢጤዎቹ ድርሻ ሆኗል ።

ምድረ—አፈር አይነካሽ በሱ የላብ ውጤት ልብስ እያማረጡ ፣ ሐር ሲጎናጸፉ ፣ እሱ ግን ከጉለበቱ ዝቅ የማትል ሽክሽክ ካኪ ይለብላል ። ሚስቱም የቀን ልብሷን ለሌሊት ድራቢያቸው እያደረገች ከሱ የባሰ ኑሮ ትገፋለች ። የእነ ቀኛዝማች ቢጤዎቹ ከሥር ከጀመሩ እሷን ፣ ከላይ ከወረዱ እሱን እየረገጠና እየደፈጠጠ ሽቅብ ቁልቁል ሲሉ ፣ የኑሮ እንቅፋትና ክብደት በተቀራራቢ ሁኔታ ይገዘገዛቸዋል ። እንደ ነዚህ ዓይነቶቹ ሕይወቶች እንዲጋጡ መፋፋት ፣ እንዲጠቅሙ መንገላታት ስላለባቸው ፣ የነቀኛዝማችን ኑሮ እያረሰረሱ ለማቆየት ፣ ከራሳቸው

ዕድሜ ላይ እየቆነጠሩ ይሰጣሉ ። ጋይልና ሕሊናቸውም ይሟሸሻል ። የሟሸሸ ሕሊና ደግሞ ተሉ አይተ ተሉ አይገነዘቡም ።

ፀሐይ እንደ ዝንታላም ዐመጋ የቀዘቀዘች መሰላ ስታሽቆለቁል ፣ የደመናው ብዛትና መጠን እየጨመረ ፣ ቅርፅና መልኩ በፍጥነት ሲለዋወጥ የገጸ — ምድሩም ውበት ይለዋወጣል ። ምንዳዩ ከተለያዩ ሐሳብ ጋር ግብግብ በመግጠሙ ፣ ይህን ለውጥም ይህን በአካባቢው የሚንጫጨትን አዕዋፍ ልብም አላላቸው ።

ወደ ቤት ልግባ ብሎ ሳያስብ ፣ እንዲያው በዘልማድ ልጁን ይዞ ወደ ቤት ገባ ። ልኬለሽ ድስት ጥጻለች ። ገና ቁጭ ከማለቱ የባቋላ አሹቅ በጣባ አቀረበችለትና ።

“የት ናረሃል ልጅ?”

“ምነው? — አየሀ ሥራ —”

“እስቲ ሙች በለኝ! ፈልገን አጣነው እሚሉት ፣ አየሁ እቅርቡ እያለህ ነው?”

“ማነው የፈለገኝ?”

“ሌላማ ማ ይፈልግሃል? አላቸው አስፈልገውህ ነበር”

“ፈልጌ አጣሁት ባው ማነው ልጅ?”

“አይ ያንተ ነገር ፣ ቀላማጅ ይጠፋ መሰለህ?”

“ብቅ ብለው ምንዳ ቢሉ እሰማቸው ነበር ። ምንም ያክል አልራኩ እኮ — ዲቧ ናት የከለለችኝ ።”

“የምቀኝነት ብለውት ነው — የሌላ መሰለህ?” እያለች ንግግሯን ሳትጨርስ ፣ አሻጋሪ ቀጠን ያለች የክትክታ ዱላውን እያወዛወዘ።

“እንዴት ዋልሽ እማምይ?” ብሎ ገባ ።

“እንዴት ዋልክ ደህና ዋልክ ሽታዩ?” ብላ በዳለቻው ጭስ ውስጥ ፈገገ አለች ።

ወደ አባቱ ጠጋ አለና ፣ “ትገባኩ አላየሁም ነበር አባብዬ” ብሎ ተቀመጠ ። ካሹቁ ዘግኖ ሰጠውና ጣባውን አስጠጋለት ።

“እስኪ ደርሼ ልምጣ ልኬ? ለፋይዳ የለሹ ሁሉ ዋሾው በዛ!” ብሎ ወጣ ።

“እማምይ?”

“ሽታዩ”

“ያቺን በአደም የነገርሽኝን ተረት ዛሬም ትነግረኛለሽ?” ሲላት ፣ ልኬለሽ ድምፅ በመስማቷ ብቅ አለች ።

ከበሩ ገለል ብለው ፣ “ባልሽ የለም እንዴ?” አሏት ወ/ር እልፍ ይከንዱ ።

“ሲያስፈልጉህ ነበር ብዬው እኮ ወደ እልፍኝ ሔዷል ፣ አላዩትም እንዴ?”

“እኔ እቴ! አላየሁትም! በገር በኩል ሔዶ ይሆናል ፣ ሴቶቹ ያለኔ አይሆንላቸው ፣ ወጣ ያልኩንደሁ ማድፋፋት ነው ፣ — አሁንስ ነፈርኩ — እኔማ ስለ ነገ ውሎው ነግሮሽ እንደሁ ብዬ ነው?”

“እሱ እቴ! አልነገረኝም ። እሱስ ቢሆን መች ያሻዋል —”

“እንዲያው ምናልባት ማጀቴ ብቅ ይል እንደሁ ብዬ ነበር ።”

“ለምን አጠይኩትም? እያው እናንተ ጋ እኮ ነው” አለች እጅዋን ወደ ጎሳ አጣፍታ ።

“እዚያማ ተሆነ አጠይሻለሁ ። ገና ያልገባ መስሎኝ ነበር ። አንቺስ እንዴነሽ? እኛ ሥራው ሊገለን ነው ። ያውም ያ ሁሉ ሴት እየተጋፋ ። ተወዲያ ተወዲህ ያረጠርጣሉዬ አይሠሩ ፣ — አንቺስ ስንቁን አዘጋጀሽለት? እሰው አገር እኮ ፣ እንካ እስቲ ይችን አፍህ አርግ እሚል የለም” አሏት በአሽሚጣጭ ሁኔታ ።

“የቱን ስንቅ?” አለች ቀልቧ በርግነና ሐሳቧ ተማቶ ።

አሻጋሪ ከናቱ ጀርባ መዝጊያው ላይ ተለጥፎ ያዳምጣል ። ሴትዮዋ ስለሚቆጡት አይወዳቸውም ።

“ምነው ስታምሺና ስትግሬ ነበር አላሉም እንዴ? — ለምኑ ነው ድብእብቁ ፣ ያልሰማሁ መስሎሽ ነው?”

“እእ! እሚሆን ፣ እሚሆንም አልመስልሽ እያለኝ ፣ ለሰው መናገሩንም ጠላሁቲ ለነገሩማ ድንገት ተነሥ ያሉት እንደሁ ብዬ —”

“ታዲያ ምን አሳበለሽ? አሁን እኔ እማላሸውና እማልሰማው ምን ነገር አለና ነው — አዩ ጉድ እቴ! ብዙ ነው ጉዱ!”

ልኬለሽ አቀርቅራ ዝም አለች ። ሕሊናዋ ከምትር ብሎ ሐሳቧ ሁሉ ተበተነ ።

“ምን ታረጉ! ምን ታረጉ! ሣር—አምባ ምሳውን፣ ማጀቱ እራ ቱን እያለ ያረጥርጢ! እኔ ነኝ እጁን ስቤ ለዚህ ሁሉ ያበቃሁት! — እኔም ሰውም አይወጣልኝ! አንዲት ጥብቆ ቢጤ ጥለውሰታል መሰል ጣጣችንን አየን = ‘የዝንጀሮ ጎፈሬ ያንበሳ ጎፈር አይሆንም’ አሉ ደብ ተራ ዘንበ = ማሰላሰል ነው ደጉ = ትላንትንም አየት ነውጁ = እንዲያው አፍንጫ ሰቅለው ቢኮረኩት ምን ፋይዳ አለው!”

ልኬለሽ ዝም አለች = በጣም ተገረመች = ‘ካሬስ ለየላቸው = ያበጠው ይፈንዳ ብለው ነው መሰል፣ ደሞ ከመቼ ወዲህ ነው እሱን ማጀቱ ልላክ እሚሉት = ይቺኑ በሰበቡ ልናገር ብለው ነውጁ’ አለች በሆዴ = እዚያው እንደቆመች ጥለዋት ሔዱ =

አካሄዳቸው ምንዳዬ መቼ ወደ ማጀቱ እንደሚሔድ ዐውቀው ለነፍስ ገዳያቸው መልዕክት ለመላክ ነበር =

ረዘም ላለ ጊዜ እዚያው ቆመች = ላይን ባይዝም ውር—ውር አለ = ወደ ቤት ስትገባ እሳቱ ጠፍቶ፣ የረመጡ ውጋጋን የምድጃውን ዙሪያ የንጋት አድማስ አስመስሎታል = ላምባዋ ሊያልቅ የተቃረበ ውን ኩራዝ ለራት መብሊያ አኑሮ ጭራርዋን አያያዘች =

“እማምይ!” አላት ለሻጋሪ በተለዋዋጭ የአላት ብርሃን እያ ያት =

“ሽታዬ!”

“ተመልሰው ይመጣሉ እንዴ እማማ?” አላት በፍርሃት =

“መምጫቸው ይሰበር! አይመጡም! — ሰምተሃቸዋል እንዴ?”

“ሁሉንም አልሰማኋቸውም = ኑ ሔዱ ነው እንዴ እሚሉን?” አለ መንፈሱ ተረብሾ = ልኬለሽ ከፍና ዝቅ፣ ደመቅ ደብዘዝ በሚ ሰው ትንሽ ነበልባል ላይ አፈጠጠች =

“አያቱ አገር እንጠኪያ እንሔዳለን አላልሽም ነበር? እንሔድ!”

አልመለሰችላትም = ትንሹ ልጅዋ አሮጌ ቀሚሷን ደርቦ እመደቡ ላይ ተኝቷል =

ምዕራፍ ዘጠኝ

ቀኛዝማች፣ በርስት ጠባቂና ሰባቂዎቻቸው በኩል ከየአሚተኛው ለፍ ተቃርኖ የመጣላቸውን እሱባሊታና ወሬ ሥራዬ ብለው ከሰሙ በኋላ፣ ሁሉንም እንደ ሁኔታው ለመወሰንና ለመገሠፅ ወደ ሣፍራና ደጉቹ፣ ከሔዱ ውላው አድረዋል = የሰውዬው ድንገት ተነሥቶ መሔድ በወይዘሮ አልፍ—ይከንዱ ዕቅድ ላይ ደንቃራ ከመፍጠሩም በላይ መንፈሳቸውን በብሰጭት እናጋው = በተለይም የምንዳዩ አብሮ መሔድ ሕሊናቸውን አመሰው = ፈጥነው ቢመለሱ ወይም ባይሔዱ ኖሮ ገንዳ ውሃ ጢሻ ውስጥ ያጠመዱት ወጥመድና ያነጣጠሩት ጥይት የተመኙ ትን አከፍውና አንጀታቸውን ያርሰው ነበር =

“ወይ ነዶ!” አሉ አልፍኛቸው ውስጥ እየተንቀራጠጡ = “እስ ካሁን ደህና ቁርጡ ለይቶ፣ ይሽነዩ እኔ እሻሼ ሥር እንክብክብ ቅቤ ዬን ለጉጂ፣ ያቺ መናጢ ዐመዳም ሚስቱ ደግሞ ጠጉኛን ነኢታ ማታን ታጥቃ ነበር = አፈር እገባታለሁጁ ያሰብኳት እንደሁ አትቀር = እንዲህ እንደ ዕውር ቁንጢጥ የጃጫንማ ካላሳረርኩት ሰውም አደለሁ” ብለው ለዚያው ለሣር—አምባው ጊዮርጊስ ተጨማሪ ስለት ተሳሉ =

ቀኛዝማች፣ ከሔዱበት እንደ ተመለሱ ውስጥ—ውስጡን በተስፋ ተቅበጥብጠው የፈነደቁት ሚስትየዋ ነበሩ =

ምንዳዩን ልኬለሽና ልጆቹ፣ “እንተ ከሔድክ ማን አለን?” በሚል ልባዊ ፍቅር ወደ ትንሿ ጎጆ ሲጎትቱት፣ ቀኛዝማችም እንደ ሎሌነቱ ላይሆን እንደ ምስጢረኛ ጓደኛ ወደ ፈሳቸው አቅጣጫ ይስቡታል = የወይዘሮ አልፍ—ይከንዱና የጣውንታቸው ግብግብም ባንድ በኩል ከሮሮ፣ ቅናት በሚሰነዝረው ሰይፍ ሕይወቱ አደጋ አፋፍ ላይ ደርሳ ለች =

ቀኛዝማች፣ መልክዐ—ማርያማቸውን ደግመውና ጸሎታቸውን አድርሰው ገና ዐረፍ ከማለታቸው፣ መምራ ተክለ—ጊዮርጊስ በሰውዬው በኩል ሳይታሰቡ፣ በወይዘሮ አልፍ—ይከንዱ በኩል በጉጉት ሲጠ በቁ ማልደው ደረሱ = መስቀል ካሳለሟቸው በኋላ ከፊት ለፊታቸው መደብ ላይ ዐረፍ አሉ = የቁሱ ጥምጥም ለፀሐይ ሐሩር መከላከያ

ዘር—ዘር የተደረገች የቆለኛ ጨርቅ እንጂ፤ እንደ ሞላላቸው ቀላው ስት ከላይ ጠፍጠፍ ከሥር ጠበብ ብላ በልቃቂት ዓይነት ቅርፅ የተ ስተካከለች አይደለችም ። እንደ አብዛኛዎቹ የአካባቢው ቀላውስት፣ ኑሯቸው ከእጅ—ወዳፍ፣ የከት ልብስና የእርሻ በሬአቸው አንድ ወይም ጥንድ፣ ጥቂት ፍየሎች ያላቸው ሲሆን፣ በቅሎ ናሯቸው አያ ውቅም ። ከንሰሐ ልጆቻቸው የሚያገኙት አንዳንድ ስጦታም ፋይዳ ሞልቶ ላንድ ወር እንኳ አያጋድድም ። የእርሻ መሬት ተርፏቸው ጉልግና መጋዞ ባይሰጡም፣ በርትቶ ለሚሠራሱ በቂ መሬት ነበራ ቸው ። እሳቸው ግን በበዓላት ምክንያት በየቤተ ክርስቲያኑ ስለሚዘፋ እርሻቸው በሚገባ ስለማይታረስ፣ ጎተራቸው በወጉ ሞልቶ አያውቅም ። “ጌታ ራሱ ጸጋ— በረከቱን እየጨመረበት ነው። አሁን በኔ አሠ ሬር ይኸ ሁሉ ምርት ይመረታል” ይላሉ በያመቱ ። እንደ ቀኛዝማች ያሉት ሦስትና—አራት የንሰሐ ልጆቻቸው ዐልፎ ዐልፎ ለአባትነታ ቸው ከብር ሲሉ በየዓመቱ በዛ ብሎ ከተመረተው የማሽላ ዓይነት አንድና—ሁለት ስልቻ ይልኩላቸዋል ። በስጦታ በኩል ቀኛዝማች ይበልጣሉ ።

ሁለቱ አብሮ አደግና የእኩያ ያህል ከመሆናቸውም በላይ፣ አባቶ ችቸውም እንደነሱው የንሰሐ አባትና ልጅ ነበሩ ። ቄሱ ቅን፣ የዋህና ብዙ የማይናገሩ፣ በሃይማኖታዊ ተግባሪና ቁጣም፣ እጅግም ሰው የማ ይጫኑ፣ በተለይም ቀኛዝማችን እምብዛም የማይዳፈሩ ናቸው ። በተጨ ማሪም የሰውጭው ውለታ ሃይማኖታዊ ሥልጣናቸውን እየተጋፉ እን ደበታቸውን ያላላዋል ። ቢሆንም ቀኛዝማች በጣም ያከብሯቸዋል ። “ሰንትና ሰንት የተራቀቁ ሊቃውንትና ካህናት እያሉ የገዛ ጸሎታቸ ውን እንኳ በወጉ እማያደርሱ የንሰሐ—አባት ምን ሊያደርጉላቸው ነው?” የሚለውን አሚታ የሰሙለት እንኳ፣ “እኔ እኮ ትምህርቴም መጸሕፍቴም አለኝ ። ለሥርዐቱ ያህል ይበቁኛል ። ይኸ ያባቶቻችንም አደራ ጭምር ነው ። ዕውቀቴም ቢሆን ይበቃቸዋል ። ጽድቅም ሆነ ኩነኔ ባልም ላይ እያሉ በተሠራ በጎ ሥራ እንጂ፣ በንሰሐ—አባት ዓይነት አይደለም ። ሌሎችም እኮ የመንግሥተ ሰማይን በር አስ ከፍተው አያስገቡም” በማለት መልሰዋል ።

የመምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ገብሰማ ካኪ ሱሪ ባታቸውን እንቅ አድርጎ ቁርጭምጭሚታቸው ድረስ ይወርድና ከጉልበታቸው ጀምሮ ወደላይ ስፋቱ እያደር ስለሚጨምር መቀመጫቸው አካባቢ የተነፈሰ ወናፍ ይመስላል ። ሲራመዱም ከወዲያ—ወዲህ ይወናዘላል ። ዘመድ ከአዲስ አበባ የላከላቸው ባለ ዘለበት ሰፊ ቀበቶ ነባር ቀለሙ ጠፍቶ፣ ጢስ የጠገበ የመጫኛ ቁራጭ መሰሏል ። በዘለበቱ መጥለፊያ እጥፋት ውስጥ ተባይ አይጠፋም ። አብዛኛውን ጊዜ የሚሔዱት ባይ

እግራቸውን ሲሆን፣ ራቅ ያለ ጉዞ ካልሆነ በስተቀር የጎማ ጫማ እንኳ አያደርጉም ። ለዚያውም “ለእሾህና ለእንቅፋት እንዲህ አይምሰ ላችሁ” በማለት ።

“ምነው ዛሬ በማለዳ መጡ? ደህናም አይደሉ እንዴ?” አሉ ቀኛዝማች ።

“አይ ደህናስ ደህና ነኝ ።”

“የደህና ከሆነስ ጥሩ — — —” ብለው ዝም አሉ ።

“እርስዎስ፣ ነገሩ ሁሉ እየተጠናቀቀልሞ ነው? ይበረታሉ?” አሉ የመጡበትን ጉዳይ ለመጀመር ።

“ከብሩ ይሰፋ! ሁሉም ነገር ተሳክቷል ። ዕድሜ ለወገን፣ ዕድሜ ለዘመድ ።”

“አዎ ሰው ጥሩ ነው፣ ቢሆንም፣ ይኸ የማንም አይደል፣ የእግዚ አብሔር ፈቃድ ነው ። ሰው ስለረዳና ስለተሯሯጠ አይምሰልም ። ሺሚም ሻሪም አምላክ ብቻ ነው ። ሰው እኮ የፈቃዱ ማስፈጸሚያ ምክንያት ነው፣ ሌላ አይደለም” ። ቄሱ፣ በምርጫው ውድድር መስቀል ባሳለሙና ለጠበል—ጠዲቅ በተጠሩ ቁጥር ሲያመቻቸው በገሃድ አለበለዚያም በሹክታና በገለልታ አደራ ያላሉት አልነበረም ።

“ዋናውማ እሱ ነው ። ካለሱማ ምን አለን?” አሉ ቀኛዝማች ። “ቢሆንም ካለ ሰው አሚሆን ነገር የለም ። ለማንኛውም ጉዳይ ሰው ያስፈልጋል ። ብዙ ተባዙ ብቻ አይደለም ያለን፣ እርዱ ተረዳዱም ብሏል ። ምስሶ ብቻውን ቤት አይሆንም ። ሰው ተደጋግፎ ነው እሚ ናረው ። ላዳም እንኳ ሔዋን የተፈጠረችለት ለሰው ሰው ስለሚያስ ፈልገው ነው” አሉና ‘አጠፋሁ ይሆን’ በሚል የአክብሮት ስሜት አይለቸው ።

ቄሱ ጉዳዩን ስላላጤነት ዝም አሉ ። “ወይሚሕሮሙ ፍትሕ ለየ ዋሃን፣ ወይኤምሮሙ ፍኖተ ለልቡባን” ተብሏል አሉና፣ “ቢሆንም የገዛ ገንዘብዎና ጥረትዎም ጭምር ነው ። አገሬውም ቢሆን ሆዱ እስከ ቻለለት በልቶ፣ እምብርቱ እስኪገለበጥ ጠጥቶ ነው ። እስቲ ተር ስዎ እጅ ያልበላ ማን አለ? በመጠቃቀም ነው ። በዚህ ብረዳቸው በሌላ ይጠግኑኛል እያለ ነው” በማለት አንዱን ሐሳብ አጠቃለሉና፣ “እንግዲህ ለመቼ እያሰቡ ነው?” አሉ ወደ መጡበት ጉዳይ ለመግባት ።

“ለማንኛውም ቀደም ብዬ መድረስ አለብኝ፣ ከንግዲህ የቀረኝ ነገር የለም ።”

“እካሌድዎ ታዲያ እንዴት — እንዴት ነው?” አሉ ጣራ—ጣራ ውን እያዩ =

“እንዴት ሲሉኝ — ምኑ?” አሉ ነገሩ ግር ብሏቸው =

ቄሱ አጠር ያለች ጢማቸውን እያሻሹ: “መቼም በዚህ በዓላማዊ ወጭ ሆነ በመንፈሳዊው ጉዳይ በጣም ብዙ — ብዙ ነገር ያውቃሉ = ያጡታል እምለው ነገር የለኝም = ቢሆንም ካንድ ፈጣሪ ኩሉ— ዓለም በቀር ሥጋ ለዓሽ የሆነ የአዳም ልጅ መሳቱና መሳሳቱ አይቀርም = ደግሞ — ደጋግሞ ይላሳታል = ፈጣሪያችን ግን ደግሞ ደጋግሞ ይቅር ባይ በመሆኑ: ስንርቀው ቀርቦ: ስንሸከው ተከትሎ ይጠራናል = ‘እንዘ ብዙኅ ሃህልክ’ ብሏል = ታዲያ ታግሦ ታግሦና አይቶ አይቶ: አልመዘር: አልመለሰ ስንል ደግሞ ያምላክነቱን ኃይል ያሳየናል = ቶሎ መለስ ካልን በሩን ከፍተኛ እጁን ዘርግቶ ይቀበላል = እምቢ ካልንም በጥፋታችን መጠን ይቀጣናል = ይኸን ሁሉ መናገሪ: ያጡታል ብዬ አይደለም = እንዳንድ ጊዜ እኮ በሚያውቁ ሰዎች ይብላል = እርሰዎም ስንትና ስንት ነገር እያወቁና ስንት ሕዝብ እያስተዳደሩ: ቀላሉና የማይረባው ነገር እንቅፋት ይሆንብዎታል = ‘ዝምንንም ያነቅረዋል’ ይባል የለ = እስቲ እንዲያው— ለነገሩ ያክል: አሁን እልፍኛል ውስጥ አዳልጦት የወደቀና እገበያ መኻል የወደቀ ሰው አንድ ነው?” አሉ ቀኛዝማችን በትሕትና እየተመለከቱ =

“እንዴት?” አሉ ባልተለመደው የቄሱ ገግግር ተደንቀው =

“እንዴት ግለትግ ጥሩ! አንድ ሰው እንዛ እልፍኛል ውስጥ ቢወድቅ ከቤተ ሰቦቹ ሌላ ግንም አያየው = እገበያ መኻል የወደቀ እንደሆነ ግን: ወጪ—ወራጃ: ገበያተኛው ያየዋል = ቢሥቁበት ምን ሊያደርጋቸው ይችላል? ‘በባዳ ቢቆጡ በጫለማ ቢያፈጡ’ ነው = እቤት የተሠራ ነውር እቤት ይቅራል: ቤትና ቤተሰብ ገመና ይከታል: ደይ— ለደይ የተፈጸመውን በምን ይከልሉታል? ‘ተገሐስ እም እኩይ ወግ በር ሠናይ’ አሉ ከጉዳዩ ጋር የማይገጥመውን ካንዱ ጋ ጠቅሰው = ታዲያ የዚህ ቤጤ ስሕተት ብንፈጽምና ጥፋታችን እዚያው እቤታችን የቀረ እንደሆነ: ገበያችንን የውጭ ሰው አይሰማብንም = መሣቂያ መሣለቂያ አንሆንም = አሁን ይኸን ሁሉ ነገር ያናገረኝ: ሌላ ጉዳይ እንዳይመስልሁ = የዚሁ የናገተው ቤት ሁኔታ ነው = ወይዘሮ እልፍ — ይከንዱ እያለች: ሌላ ቤት መመኘት: ይህን የመሰለ ግርማ — ሞገሱ ያማረ ቤት እያለ: አይወርዱ ወረዳ ወርዶ እንዲህ በስተጓላ መበላሸት: እንኳን እርሰዎ ለግንም ተራ ሰው እሚገባ አይደለም = ሁሉም ባግባብ—ባግባቡ ሲሆን ያምራል = ደስ ያሰኛል = አሁን

እርሰዎ ከሊቀ—መላኩና ከሳጥናሌል የቱን ይመርጣሉ? ከማን ጋ ደስ ይለዎታል? ቢባሉ ምን መልስ ይሰጣሉ?”

“ምነው — ምነው!! ምነው ምን አልኩዎ!! እንዴት እንዲህ ብለው ይጠይቁኛል!” አሉ በመገረም = የቀድሞው መምራ ተክለ ጊዮርጊስ አልመስል አሏቸው =

“ንሽ!” አሉ ልባቸው እየረከና ሕሊናቸው ባልለመደው ረቺ ነት እየፈነደቀ: “መልካም ብለዋል: ይኸን ያጡታል ብዬ አይደለም = ምንም ቢሆን ሎሚ እያለ እምቧይ አይመጠጥም: ንጹሕ እያለ አንፎርሻ አይጠጣም = እንዲህ እንደ እርሰዎ ያለ ያገር ዐውራ ስመ— ሰባራ ሲሆን ጥሩ አይደለም = የተሰበረ ስምን ምን ያረገታል = የውልቃትና የሰብራት እንጂ የሰባራ ስም ወንሻ የለውም = ይኸ ሁሉ ደስታ የተገኘው በርሰዎ ብርታት ብቻ አይምሰልም! በሲም ወገኖች ጭምር ነው = አዙሮ ማየት ነውዱ = አለያማ አፈርጥ ብላ አሳበጠኝ ያሉት ቢጤ ይሆናል = እሠራለሁ: አሳምራለሁ ሲሉ: የገዛ ቤትና ገብረትዎን ማፈራረስዎ ነው = ይኸ ዛሬ እሚያረተርተው ሁሉ: ነገ እንዲህ ሆኑ ቢባል ብቅና — ዝቅ አድርጎ ማየቱ የማይቀር ነው = አሲም እግዚአብሔር ይባርካት: ስንትና ስንት ሰው ሞልተላት አሌላ ጋ አልሔደኝም = እንዳንደ ብትሆን አገር — ይያዝልኝ ነበር እምትለው = ለሁለታችሁ ከኔ ወዲያ ማንም አይመጣ = ከንቁ ነገር ነው = እኔ ቀደም ብዬ ነገሩን ዐውቄዋለሁ = ሰምቶ እንዳልሰማ ዝም ያልኩት ከዛሬ ከነገ ይተውታል: ይመለሳሉ: ቃለ እግዚአብሔርን ይፈራሉ: ያከብራሉ በማለት ነበር = በድሉ ገስሐ መግባት የተገባ ነው = ሰው የገዛ ላሙን ትቶ የጫካ ከርከሮ አይነዳም = እንዲህ አብራችሁ እንደ ኖራችሁ: እንዲቹ ተያይዛችሁ ሒዱ = ድፍን ገምዛ ቢሰማ: ድፍን ሣር — አም ባና ማጀቱ ቢሥቅ ምንድነው ጥቅሙ? እንዲህ ተባባሉ ነው ትርፉ = በማጀቱዋ ሴትየ የተነሣ ከሚሰታቸው ጋ ተበጣበጡ መባሉስ የምን የሽ ይባላል? ‘ሲያረጁ አምባር ዋጁ’ መሆኑ እኮ ነው = ይኸን ጉዳይ ሰው እንዲሰማው አያስፈልግም” በማለት አገር—ምድሩ ያወቀውን: አሚተኛና አሉባልተኛ አኝኮና አላምጦ የተፋውን ኮረብታ የሚያህል ግብግብ ባንድ ማለዳ ምክርና ተግሣፅ ለማቃለል ተነሡ = ልባቸው ግን ተሸበረ = ቀኛዝማች በሰውዬው ድፍረት ተገርመው: ‘የዛሬውስ ተአምር ነው’ አሉ በልባቸው =

“እኮ ምን አጠፋሁ?”

“ጥፋቱን የሚያውቅ ሰው ምን አጠፋሁ አይልም =”

“ታዲያ ምን ልበል? ጥፋቱን እኮ አላወኩትም?”

“እሄሄሄ! ይኛ ለምን ድንገት መታሰር?” አሉ ማተባቸውን እየ ነተቁ። “ሃይማኖት ነች፣ — እምነት ነች መች አጡትና።”

ቀኛዝማች አደፈጡ።

“የልጆችዎ እናት፣ ክፉና ደጉን አብራ ያሳለፈች እያለች፣ አዲ ሳባ ድረስ ሌላ ሴት ይዞ መሔድ ተገቢ ሥራ ነውይን—አይደለም!— አይደለም! ጉዳዩን እያወቁት ባያታክቱኝ ምናለ? ‘ኢትዘመ’ መባ ሉስ ለምን ሆነና? ምስጢሩን እንደሁ ከኔ ይበልጥ ያውቁታል።”

ቀኛዝማች፣ ተንኩሉ እንደ ተጋለጠበት ሰው ደነገጡ። ምስጢራ ቸው በየት በኩል እንደሚያፈተልክ ግራ ገባቸው። ባንዳፍታ ብዙ አሰቡ፣ ብዙ ጠረጠሩ። ወዲያው መለስ አሉና። “ይኸን ያሉባልታው ንና ያሚተቸትን ወሬ ይተውትና፣ — ቤትና ንብረቱስ?” አሉ ኮስተር ባለ ስሜት።

“የቱ ቤትና ንብረት?”

“የቱን ትቼ የቱን ልንገርዎት? ለርሰዎ ምነን እነግርዎታለሁ። ምን የማያውቁት ነገር አለ?”

“እረ ወዴትና ወዴት? ከተናገሩ አይቀር ከልብ ነው። የምን ድብብቆሽ ነው። ዛሬስ እኔንም አፍ አሰወጡኝ። ለሁሉም ዐላፊ— ዐላፊ ተደርጉለታል ሰምቻለሁ፣ ያልሰማሁ እንዳይመስልዎ ። ጥንቱ ንም ቢሆን ነበረው። በኛ በሰዎች ፊት እንጂ፣ ባምሳክ ፊትኩ አይ ዋሽም። ዐውቆ ላጥፋ ያለ ሰው እኮ አይጣል ነው። አይገባም!” ብለው ራሳቸውን ነቀነቁ።

“የተለፉበት ሁሉ መና ይቅር፣ ማኅም እንዳሻው ይጫወትበት ማለትም ነው? እንኳን ሔደንላቸው እዚህ እያለንም አልተቻሉ” አሉ ቆጣ ብለው።

“አይሆንም! አይሆንም! እኔ ለንዲህ ያለው ጆርም የለኝ! ሰው ማለት የሚመክሩትን መልካም ነገር የሚሰማ ሰው ነው። ዕውቀትም ቢሆን ልክ አለው። ቤት ንብረታችሁ ጠባቂ አላጣም። ምን ጠፍቶ! ሊቀ—መላኩንም ማስቀየም አይገባም። ሰው፣ ከምድርና ከሰማይ ወዳጁ ጋር በፍሬ—ከርሰኪ ነገር መጣላት የለበትም። እሷም ‘ኮ አል ቅላ ከነገረችው ምንድን ነው ነገሩ ማለቱ አይቀርም። ፍርድ ከጠ የቁት አያደላም። ጠበል—ጠዲቁም ሆነ ድግሱ የሁለታችሁም ነው። ተቀይሞ ፊቱን ያዘረ ለት ወዴት ይገባል! ደሀና ሰው እንኳ ካከረፈ ይጎዳል። እኔም በሱ ተማምኜ ነው የመጣሁት” ብለው ሰውዬውን

ከሚካኤል ጋ አጋፍጠው ብድግ አሉ። ቀኛዝማችም ሳያስቡት ድን ገት ቆሙ።

“እኔንም በአምላክ ፊት ተከላሽና ተወቃሽ አድርገውኛል። ቀላቢ ማስቀመጥ ዛሬ በሳቸው የተጀመረ አይደለም እያልኩ ሰምቼ እንዳልሰማሁ ነገሩን ችላ አልኩት። ዝም ማለቴ የሚገባ አልነበረም። እስቲ እርሰዎም ያስቡት፣ የጃራ ወንዝ ሙላትና የውጪ ሴት እኮ አንድ ናቸው። አሁን የቢሻኖ ወንዝ አጥግቦ የዘነበ ለት፣ ካፍ—እስተ ገደፉ ቲፍ ብሎ ይሞላል። ሁለት—ሦስት ቀን ጣዩ ክርር ብሎ የዋለ ለት ደግሞ ድንጋዩ ፍጥጥ ይላል። የውጪ ሴትም አለሁ አለሁ የምትለው ሲኖርና እጅ ሲሞላ ነው። የቤቷ የሆነች እንደሁ የማጀቱ አቦ ጠበል ማለት ናት። ያቦጠበል ይኸው ዝንታለሙን እንደ ተንፎ ለሮለ ይኖራል። አብራ የኖረችና የወለደች ሚስት አገኘም አጡ ያው ናት። ይኸን ይኸን እያወቁ ዝም ማለት የሚገባ አይደለም” አሉ ጢማቸውን እያሻሹ።

“ብሉ እንግዲህ ለማንኛውም ነገር ነገና ከነገ ወዲያ መልሱን አልክብዎታለሁ” አሉ የይቀመጡ ምልክት በጃቸው እያላዩ።

“የለም! የለም! አልቀመጥም! ዳግመኛስ እንዲህ ያለውን ጉዳይ ለምን አንሥቼው፣ አላነሣውም። ይኸ የዛሬው እኔን ሳይሆን ሊቀ— መላኩን የማስቆጣት ያህል ይብቃው። ከዋለና ካደረግ ጉዳዩ ተባብሶ ሽማግሌ ይገባበትና የግዱን ይለይለታል። እኔ የጠላሁት ያንን ነው” ብለው በስጩት አሉ።

“እስቲ እንዲህ ይሁን” አሉ ቀኛዝማች ፋታ ለማግኘት፣ “በመ ጀመሪያ እኔ ደርሼ ልመለስ። ግርማዊ ጃንሆይ የዙፋን ንግግር አድር ገው ባርላማውን ሲከፍቱ መገኘት ይኖርብኛል። ይኸ የማይቀር ጉዳይ ነው። ከዚያ በመለስ ረጋ ብለን እንደ ልባችን እንነጋገራለን። አሁን የተናገሩት ሁሉ ገብተኛል። እስከዚያው በዚህ ብንቆይስ።”

“የለም! የለም! እንነጋገራለን ብሎ ነገር አይጥመኝም። ካዲ ሳባ እንደ ተመለስኩ አብረን እንሔዳለን ብለው ቁርጥ ያለውን ቢና ገሩ ይሻላል።”

ቀኛዝማች የቄሱን አያያዝ እንደ ተረዱ ወዲያው አጣጣጫ ለወጡ።

“እኔ መች አይሆንም አልኩና፣ እኔ እምለው — —”

“እንዲያ ነውዱ! ሊቀ መላኩ ያክብርዎት!” አሉ ቄሱ ካፋቸው ላስ አደረጉና፣ “ያ ሌላ ሌላውማ ቀላል ነው” ብለው መስቀላቸውን

አውጥተው አሳለጧቸው ። የአሸናፊነት ስሜት በሰ ተሰማቸውም ተደሰቱ ።

የቀኛዝማች ሐሳብ ግን መንታ ሆነ ። 'ኑ ነገሩ ተጠናቋል' ተብሎ የተጠሩ ይመስላል፤ ወይዘሮ እልፍ—ይከንዱ የጣት ውሃና ቁርስ አስይዘው ገቡ ። ቄሱ በፈገግታ አዩቸው ። የባልዮው ፊት ጸጥ ብሏል ። ባያስታውቅባቸውም ልባቸው ደንግጧል ። ሴትየዋ የቄሱን ፊት እንዳይ የነገሩን አዝማሚያ ሰላወቁት ልባቸው ዘና ፈታቸው ፈገግ አለ ።

መምሬ ተክለ—ጊዮርጊስ ወስፋታቸው ተከፍቶና ልባቸው ተደሰቱ፤ ያሰኛቸውን ወሬ እያወሩ ቁርስ ሲያደርጉ፡

ምንዳዩ “እንዴት አደራችሁ?” ብሎ ብቅ አለ ።

ሳያስበው መዓድ ላይ በመድረሱ ደጃፋ ላይ ቆም ብሎ እጅ ነጣ ። ቀኛዝማች ከሁሉም ቀድመው፡

“እንዴት አደርክ?” ሲሉት፡

“ደሀና አደርክ ወይ? በጎ አደርክ ወይ?” አሉት ቄሱ ።

“የናት አባቱ አምላክ ይድፋህ!” አሉ ሴትየዋ በሆዳቸው ።

“ግባ እንጂ ዘ—ና ግባ!” አሉት ቀኛዝማች ።

ምንዳዩ መሬት መሬቱን እያዩ፡ “ቆየት ብዩ እመጣለሁ” አለ ለመመለስ እያመነታ ።

“እንዳደበንከኝ ሳላደብንህ ብቀር ሰው አደለሁም” አሉ ሴት የዋ በሐሳባቸው ።

“ወዴት ትመለሳለህ? ና—!” አሉ ሰውዬው ።

“እሺ እንባለሁ፤ እቤት ደረሰ ብዬ ልምጣ” ብሎ እጅ ነጥቶ ተመለሰ ። ሁለቱ በንግግር ብቻ ሳይሆን ባይንና በሁኔታም ይግባባሉ ።

* * *

እቤቱ ገብቶ ከሚስቱ ጋር በወገሬ እንጀራና በሸሐሬ ወጥ ቁር ሱን ሲበሳ፤ በወሬ ጣልቃ ስለ መምሬ ተክለ ጊዮርጊስ ተነግሮ፡

“አዩ እሳቸው ሰውዬ! ዱሮ እወዳቸው ነበር ። አሁን ግን እያደር ጠላሳቸው” አለች ልኬ ።

“ምን አረጉ?”

“እንዲያው ነገረ ሥራቸው ሁሉ ይገርመኛል፤ ሴትየዋን ሲያዩ ችላ—ችላ ይሉኛል ።”

“እንዳይቀየሩቸው ይሆናል! የሰው ሆጹ አይታወቅም ። ሴት የዋ እንደሁ ጌታ ጥሰባቸው ሥር—ሥራን ጭድና በሬ ያጣላሉ፤ ወይ ተናግረው አይወጣላቸው ።”

“ባሕሪያቸው ቢሆን ነውዬ፤ እንዴት አደራችሁና እንዴት ዋላችሁ አትበሉ አይሏቸው ። ለዚያውስ በምን ምክኛት ። እኔ ግ ትዝብ ያልኳቸውና አንጀቱ ቁልፍ ያለው፤ ከመስቀል ዐቅምንኳ ሰው ይመርጡብታል ። ያንተን አላለሚ፤ ለኒ—ለኒ ጊዜ ማ መስቀልም አያወጡ ። ባዶ እጃቸውን ያስሙኛል ። ያንዱ ታዲያ እየፈራሁ ነዬ፤ ንክሻቸው—ንክሻቸው ይለኛል ። እዚች እኛ ጎጆ እግር ጥሏቸው የገቡ እንደሁ ሆነ ተርብ እንዳባረረው ውሻ ነው መጭ እሚሉት ። ተውሃ አቅም እንኳ ረጭተው አያሉም ። አትልኩ ቤት የገቡ እንደሁ ግን፤ ገና ቁጣቸው መሬት ሳይነኻ ‘እስቲ ውሃ አምጡ’ ይሉና አሙን—አሙን ቲሉ ያረፍዳሉ ። እኔ ታዲያ ‘በጋን ሙሉ ባቀረቡላቸውና እዚያው ተገትረው በዋሉ እላለሁ’ ብላ ማቆም መቀጠል ሳይለይ፡

“ከኔና ካንቺ ምን ይገኛል፤ እዚያ ገባ ባሉ ቁጥር መብል መጠጡ እንደ ልብ ነው፤ ብያ ላይ ደሀና—ደሀና ወሬ አለ ። እኛ ጋ ምን አለ? ለዚያውም እሳቸው ሆነው ነው ። እኛ ውስታቸውና ሥግንታቸው ይበቃናል ።”

“እንዲያው ጨዋታውንና ነገሩን አልኩሂ— እሱስ እውነክን ነው ቄስ ከሞት አያድን ።”

* * *

እነ ቀኛዝማች፤ ቁርሳቸውን በልተው እንዳበቁ ጠላ እየጠጡ ወሬ ይዘዋል ። የቆየ ጉዳይ አንሥተው በብዛት የሚያወሩት ሴትየዋና ቄሱ ሲሆኑ፤ ሰውዬውም ዐልፎ ዐልፎ ጣልቃ ይገቡና፤ በመኻሉ በሐሳብ ፈረሰ ይለያሉ ። አዲስ አበባ ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ የሚኖሩበትን ግቢ፤ በከተማ ወንድ ተታለው ልባቸው እንዳይሸፍት፤ እሳቸው እንደልብ መለስ—ቀለስ እያሉ የሚከታተሉበትን አካባቢ ያሳሳሳሉ ።

ወደ ቄሱ አመጣጥ መለስ ቢሉ ደግሞ፤ እንኳንና ተራ የአምነት ቃል ያልሰጡበትን ተስፋና፤ ቃለ ግዝትም ቢሆን እንዴት እንደሚከላከሉ ያውቁበታል ። ሚካኤልንም እንዳስፈረ ጌታ ሳይሆን እንደሚ

ገሥፅ ታላቅ ወንድም ስለሚመለከቱት፡ ጥፋታቸውን ተናዘው ይቅርታ ለመጠየቅ ጸሎትና ምልጃ ይበቃዋል ። ባንዳች አስቸጋሪ ግዴታ ካል ተያዙ በስተቀር፡ ቢረቱም ማመን አይሆንላቸውም ። በሐላባቸው የሚ ፈጥሩት ንዝንዝ አዲስ አበባ ድረስ ይዘልቅና ወይዘሮ ደጅ— ይጥኑ 'እዚያስ ይሁን ግድየለም፡ የሰውን አፍ ፈርቼ ዝም ብዬ ኖርኩ፡ እዚህ ደሞ ለምኔ ብዬ ነው መንቃቃቱ፡ አረ ከማን አንስና ነው ባጣ ቆዩኝ መሆኔ — አረ — ንሺ ! የቀረው ይቀራሊ፡ ዛሬስ ቁርጠን ንገሩኝ፡ አለያ — —" እያሉ ሲያስቸግሯቸው ይታያቸዋል ። በሌላ በኩል ደግሞ ባለቤታቸው "የኔ ነገር እንዲህ ሆኖ ሊኸር ! — አሂሂ ! እከተማም እንዲህ ሆኖ ለኖር ! ተንግዲህስ መጫወቻሁን ፈልጉዬ— " — እያሉ በገቡና በወጡ ቁጥር ሲነዘንዟቸው ይታያቸዋል ። ይህን ጉዳይ እንደ ተራ ነገር ችላ ይሉና ምኞታቸው ከፍ ሲል ደግሞ፡ ከልዩ ልዩ እንደራሴዎች ጋር በመሰብሰብ፡ እሳቸውም ስለ መጡበት አካባቢ አስረድተው ሲደነቁ፡ ዝናቸውም በባለ— ሥልጣኖች ታውቆ ጉዳዩን ንጉሡ ሰምተው ሲያስጠሯቸው ይታያቸውና ልባቸው በደ ስታ ይንደቀደቃል ።

ወይዘሮ አልፍ—ይከንዱም፡ በበኩላቸው ወደ አዲስ አበባ ሔደው እሳቸው የአዲሱ ተጀሚ የቀኛዝማች በላይነህ ታፈሰ ሚስት እየተ ባሉ፡ ባለ ጉዳዮች 'አማላጅ ሁኑኝ፡ ተየህ ተጉድ አውጡኝ፡ ያላንቲ ማን አለኝ' እያሉ ደጅ — ሲጠናቸው ይታያቸዋል ።

መምሬ ተክለ—ጊዮርጊስም የሚላክላቸውን ልብስና ስጦታ እንዲ ሁም እዚያው ድረስ ተጠርተው፡ የቀኛዝማች ንስሐ — አባት መሆ ናቸው እየተነገረ ከወዳጆቻቸው ጋር ሲያስተዋወቁቸው ይታያቸውና በተስፋ ፈገግ ይላሉ ።

"እንደ ነገና ተነገ ወዲያ ሊነሡ ሲሉ፡ እንዲህ እንደ ዛሬ ይላ ኩብኝ፡ ሌላው ቢቀር ማጀቱ ድረስ እሸኝዎታለሁ" አሉ ቄሱ ።

"እንዴት ! ምን በወጣዎት ! እዚያ ድረስ ለምን ይደክማሉ ?"

"ለርሰዎ ብዬ ሳይሆን፡ እኔን ደስ ይበለኝ ብዬ ነው ። መጽሐ ቶም ሸኝ ይላል ።"

"ቢልም? — — —"

"እኔ እልክብኋለሁ ! እውነቱን ነው ። የሹም ምልክቱ ያጃቢው ብዛቱ ይባል የለ ?" አሉ ሴትየዋ ።

"ታዲያ እሳቸውን አጃቢ ማድረግሽ ነው? ወዮ — — ጉድ!"

"አረ እኔ አልወጣኝም ! — አሁን ይኸን አጣሁትና ነው? አይ ያንቱ ነገር!"

"አረ ይኸ ቀላል ነው! ብሸኝስ ምን ነውር አለበት ?! ሰው እን ኳንና የራሱን፡ የሰው አገር ሹም ያጅብ የለ!" አሉ ለማግባባት ።

"ለምን ይንገላቱብኛል ብዬ ነውዬ፡ ክብርና ማዕረጉማ ለኔው ነው ። እንዳላችው የሰው ብዛት ክብር ነው ። ታላቅ ግርማ— ሞገስ የሚያገኘውና የሚያስፈራው ሕዝቡ፡ ትልቅ — ትንሹ ሲያጅ በው አይደል!" አሉ እየማቁ ።

ቄሱ ተሰናብተው ሲወጡ፡ ሴትየዋ ተከትለዋቸው መሰስ አሉ ።

"አዩ ጉድ! እእ! ከገዛ ልቤ ጋር መክሬ ይሁን ካላልኩ የሚያስ ገድዱኝ መሰላታል" አሉ ሁለቱንም ከበስተጀርባቸው በንቀት እያዩ ።

ቄሱ በምንዳዩ ቤት አጠገብ ሲያልፉ፡ ዘወርም አላሉ ። ካጥር ውጪ ገለል ብለው ከቀኛዝማች ጋር የተነጋገሩትን ነገር አንድ ባንድ ገለጹላቸው ። ሴትየዋ ቀኛዝማችን በመጠራጠር በጣም ቅር ቢላቸ ውም፡ ለጊዜው ሰው ከማሰልቸት ብለው ዝም አሉ ።

የቃጡትን ሌላውን የቂም በትር ግን አላነሡትም ። ስለ ወይዘሮ ደጅ ይጥኑ መሔድና አለመሔድም ምን ተባለ ብለው አልጠየቁም ። ቄሱም በተንዛዛ ንግግራቸው ውስጥ የማጀቴዎን ቅምጥ ጉዳይ ከማጥ ላላት አልፈው አልባት አላስገኙለትም ። ወ/ሮ አልፍ — ይከንዱ ንጉተው የጠበቁት የዚህን መልስ እንጂ፡ ስለራሳቸው መሔድና አለ መሔድ አልነበረም ። ሆኖም የመሔዳቸው ጉዳይ በቀጠሮ ቢቆይም ይኸው ከፊል ድል አስደሰታቸውና፡

"እስኪ ያጅን ትንሿን ልጅሁን ዘርትሁንን እንድልካት፡ ቲመ ችሽ ብቅ በይ ብለውሻል በሉልኝ ። እሜቱንም በጎ ሰንብተኋል ወይ? እንደምን ሰንብተኋል ብላለች ይበሉልኝ" አሉ ኮራ ባለ አነጋገር ።

ቄሱ ልጃቸው የምትጠራበትን ምክንያት ስለሚያውቁ ፈታ ቸው ፈካ ። የሚላክላቸው እህል ታያቸውና፡ "እሺ እልካታለሁ" ብለው ሔዱ ። ሴትየዋ ወደ ቤት ሲመለሱ የምንዳዩን ጎጆ አዩና የጨፋ—ሮቢቷ ጠንቋይ የነገረቻቸው ሁሉ ትዝ አላቸው ። 'የመጣው ይመጣሊ፡ ያሰብኳት አትቀር' ብለው ጎጆዬቱን ከፋኛ ገላምጠዋት ወደ ቤታቸው ገብተው አዳራሹ ውስጥ እንደ ተቀመጡ፡ የቆየ የቅናት ትዝታ ይዟቸው ከነፈ ። ከጥቂት ዓመታት በፊት ባልዮው ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑን እንደ ወሸሙ ሰሞን፡ እንዴት ልባቸው ተቃጥሎ አንጀ ታቸው እንዳረረ አስታወሱ ። ነገሩ እውነትና ሐሰት እየተቀየጠበት

ትገቹ እየተለቀና ጥቂቱ እየበዛ፣ በእሚታና በአሉባልታ ስለሚነገሯቸው፣ የአላሃቸው መጠን እየተባባሰ ጠባያቸውን ግልጽ ቅናት ወረሰው። በቤት ውስጥ በሆነና ባላሆነው፣ በሚረባና በግይረባው ሁሉ፣ ዘወትር ንዝንዝና ማጉረም ለበዙ።

ነገሩ እየተባበሰ በመሔዱ፣ እንደ የራሳቸው የቅርብ ዘመድና ከቀኛዝማች ጋር ይገባባሉ የሚባሉ ሰው እንደ መካሪ ተቆጥረው ሰውዬውን በማነጋገር፣ 'ባንተም ተው፣ ባንኛም ተይ' ዘዴ ያገምጠቀም እርት እደረጉላቸው። ሰውዬውም ራሳቸው ያልታወቀባቸው ባለ ሥውር ቅምጥ ስለነበሩ፣ ድርጊቱን እንደ በደል አልተመለከቱትም።

ወይዘሮ አልፍ — ይከንዱም ጥቃትን እንደ ምስጢር ግመት እንጂ ለዘመድ መንገር፣ መሞረድና ራስን ማቅለል መስሎ ስለሚታያቸው፣ 'ሙያ በልብ ነው' ብለው ካንጀት ላይሆን ካንገት ችላ ለሉ። በመካከላቸው የነበረው ጽኑ የባለና ሚስትነት መተላለፍ፣ ፍቅርና ስሜት እያደር ቀዝቅዞ፣ ለባቸውም ተራራቀ።

የሴትዬዎ ቅናት እንደ ረመጥ ይዳፈንና ባንዳች ተራ ሰበብ ሲሚር ይቀጣጠላል። በሰውዬው ልብ ውስጥ የሌላ ሴት መውደድ ገብተ ይጨፍራል። እውነትም ቀስ በቀስ ከሚስትነት ወደ ንብረት ጠባቂ ነት ዝቅ ለሉ። የባለዎውን ልብ ለመመለስና ከግር — አምባ ማጀቷ የሚጓዘውን ንብረታቸውን ለመከላከል፣ በስለት፣ በደብተራ ጽሑፍ፣ በቅጠል — በጣሽና በሥር ማሽ፣ በሽሆች ዱላ — — ምክሩት፣ ለንዳንድ ጊዜ ባንዳንድ አጋጣሚና ሰበብ በጠንቋይና በደብተራ የተነገረው ነገር የተፈጸመ እየመሰላቸው ለባቸው ፋታ፣ ስሜታቸው እርካታ ያገኘ ነበር። ከሁሉም የፈሩና የጠሉት ግን፣ ይሽን በቡና፣ ያኛውን በጠላ አጠጫቸው እያሉ የሚሰጧቸውን ልዩ ልዩ የተቀመጠ ዕዕዎት ነበር። "የልጅን አባት መዳኒት አጠጥታ ገደለች እያለ አዳሚ መግቢያ መውጫ ሊያሳጣኝ፣ በገዛ እጅስ እንዲች ብዬ አልነካትም። ብለው ብለው ቴቤቃቸው ይመለሱ የለ!" በማለት ይተውት ነበር። እንደን ነገር በግላቸው አቅደው ለባቸው ማድረግ ይፈራሉ። ከፋቸው የቀኑ ዕለት 'ሁነኛ ሰው እይነኛሚ እንዲህ ያለውን ነገር በውጪ ስው፣ ግንም ታያቅና ታይሰግ ነው። አዚሁ በዚሁ ግጥጥ ይበዛል' ይላሉ በልባቸው።

ለባቸው ባለመተኛቱ የትም ሔደው፣ ያባይ ጠንቋይ ወሬ፣ ሲሰው የቅናታቸው ስሜት ይንተክተካል። የበቀል ፍላጎታቸው እንደገና ይፈራገጣል። ባሥራ — አምስት ቀንም ይሁን በወር፣ ማጀቷ ገበያ ሲወርዱ ዕልፍ — ዕልፍ ባጋጣሚ ጣውንታቸውን አሻግረው ካዩ በጦር እንደ ተወጋ የዳር — ዐውራ ያቅበጠብጣቸዋል።

ብዙ ጊዜ ጨፋ — ሮቢት ስለምትኖር አንዲት ጠንቋይ ይሰሙ ነበር። "በምን አሳብቤ ልሔድ" ማለት ከጀመሩ አያሌ ወራት አልፈዋል።

አጋጣሚው እንዲመጣ የተቀጠረ ይመስል ቀኛዝማች የሚሔዱ በትን አገር አስታውቀው ለሁለት ቀን ይሔዳሉ። ወይዘሮ አልፍ — ይከንዱ የያዟትን ይዘው "እንዲህ ወደ አግላ ዘመድ ጠይቁ እመጣለሁ" ብለው ቤት ለቤት አስወሩና፣ ሸዋርካብሽን አስከትለው ወፍ ሲንጫጫ ወደ ጨፋ — ሮቢት ገሠገሡ። የሔዱበትን ቤት በቀላሉ አገኙት። ገና ገባ ከማለታቸው፣ ካዳሚዎ ከየት እንደመጡ ጠይቃ ማን ነታቸውን እንደ ተረዳች፣ የወሰዱትን ጀባታ አይታ ደህና አድርጋ አስተናገደቻቸው። የማያውቁት ጉዳይ ያጋጠማቸው ይመስል ለባቸው ደለቀ። ተጨነቁ። ተራቸው ደርሶ ሁለት መጋረጃ አልፈው ወደ ዋናው ክፍል ሲገቡ፣ ቤቱ በዕጣንና በብክቡካ ጢስ፣ በሽቶና በሰንደል እንጨት ሽታ ታፍኗል። መጋረጃዎቹ የውጪኛው የቀይና የነጭ ዝንጉርጉር ሲሆን ውስጠኛው ግን ደም የተነከረ ይመስላል።

ነጭ አንዛ ላይ ክርክም ብለው ተቀመጡ። ከላቸው ቀደም ብላ የገባቸው ሴት ቡና የጠጣችበትን ስኒ ለጠንቋይዎ ሰጥታ ከቡናው አተላ ጥንፋፊ ላይ የሚታዩትን ስብጥርጥር መስመሮች እያሰነበበች በትንቢትና በራዕይ መልክ የሚነገራትን በጥምና ትሰማለች። ሴትዬዎ ስለሚነገራት ጉዳይ ራሷን እያነቃነቀች ስታረጋግጥ፣ ወ/ሮ አልፍ — ይከንዱም ሳይታወቃቸው አብረው እየነቀነቁ ከንፈራቸውን ይመጣሉ። የቤቱ ወለል ፈላና ቁጠማ ተነስንሶበታል። ከጠንቋይዎ በስተግራ ሲል በገንፎ ቢጤ ቅርፅ እተሠራ መደብ ላይ ውፍረት፣ መጠንና ርዝመታቸው የተለያዩ የንጨት ከዘራዎችና ባላዎች ዙሪያውን ተተክለው መኻሉ ላይ ያለውን ትልቅ ጋቻ (ጊርጊራ) ከበውታል። የዕጣኑ ጢስ ያለማቋረጥ ይንባላለች። ጠንቋይዎ ረገርም ዝንጉርጉር ልብስ ለብሰው ቀይ ጥለት የበዛበት ትልቅ እንገት ልብስ ተከፍንበዋል። ከንብንቡ ግንባራቸውን፣ ግራ ቀኝ ጉንጫቸውን ስለ ሸፈነው፣ ፊታቸው ብቅ ለማለት የምትታገል ትመስላለች። ሁለቱም እጃቸው ላይ ቀለምና መጠኑ የተለያዩ መቁጠሪያ ተጠምጥሟል። በየደቂቃው የልዩ ልዩ አድባሮች፣ ቆሌዎችና እውሊያዎች በተለያዩ የድምፅ ቃና እየተጠሩ፣ "በናንተ መጀን" ይባላሉ። ከወ/ሮ አልፍ — ይከንዱ በሬት የነበረችው ሴትዬ የሚነገረው ተነግሯት ትዕዛዝ ተቀብላ ወጣች። አዲስ የሚቆላው የቡናና ያለማቋረጥ የሚንባላለችው የዕጣን ጢስ ተደባልቀው ቤቱን የጭጋግ አፈና አስመስለው ቅይጥ ሽታ ሰጥተውታል። ያስጠነቁለችው ሴትዬ ወ/ሮ አልፍ — ይከንዱ ጉን ተቀምጣ ነገር እያሰላሰለች መሬት — መሬቱን ታያ

ለች ። ከጥቂት ደቂቃዎች በኋላ ካዳሚያ ትላልቅና የተለያዩ ቀለማት ያላቸው ስኒዎች በዋንዛ ጥርብ እንጨት ረከቦት ላይ ደርድራ ወደ ውስጠኛው መጋረጃ ገባች ። ጀባናውም ያባል ቡና እንፋሎቱን እያት ጎለጎለ ከረከቦቱ ኋላ ካንገቱ ጎንበስ ፣ ከኋላው ፈንደድ ብሎ መሰከን ይዟል ። ጊርጊራው ላይ አዲስ ፍምና ዕጣን ተጨምሮ ቤቱ እንኩቱ የተነኩተበት መሰለ ።

ወ/ሮ እልፍ — ይከንዱ ከወሰዱት ልዩ ልዩ ቁጥርጣሪ ከፊሉ ቀርቦ “ጀባ” ተባለ ። በተጨማሪም በጆሮ ሹክ ተባለላቸው ። በካዳ ሚያ የእጅ ምልክት ወደፊት ጠጋ ብለው ተቀመጡ ። ከዚያ ቀደም በተደጋጋሚ የሚያውቁት ነገር ስለነበር ፣ ለእንግድነት ያህል ፈርቶ የቆየው ሰውነታቸው አካባቢውን በመላመዱ ፣ አካላቸው ዘና ፣ ልባቸው ረጋ አለ ።

“ቀሃ ጀባ! አባል ጀባ” አለች ካዳሚያ ። ጠንቋዩዋ መቁጠሪያ ቸውን እያንሻሹ ፣ እጃቸውን እያሻሹና እየዘረጉ ፈታቸውን እያባበሱ መረቁ ። ቡናው በርጋታ ተቀድቶ ከሌሎቹ ስኒዎች በተለየ ቀይ ስኒ ለጠንቋዩዋ ተሰጠ ። ከዚያም ሌሎቹ በየተራ ያዙ ። ወ/ሮ እልፍ — ይከንዱ ትዕዛዝ ፣ ከቤት ውጪ የተቀመጠችው ሽዋርካብሽ ግን ፣ ምላሱን እያወጣ የላይ ከንፈሩን እንደሚልስ ሕፃን የቡና ሻታ በቀር ያየችውም የሰማችውም ነገር አልነበረም ። ወ/ሮ እልፍ — ይከንዱ ያሰቡና የጀመሩት ነገር ካላቃታቸው በቀር ለግል ጥቅማቸው የሚሠሩት ነገር ሁሉ እንዲታይና እንዲሰማባቸው አይፈልጉም ። አባልና ቶና በዝምታ ተጠጡ ። በረካው ከመቀዳቱ በፊት የተወቀጠ ዕጣንና ጠጅ — ሣር ፣ አዲስ ቡክቡካና ወይባ ማጨሻው ላይ ሲደረግ ዘንጎቹና ባላዎቹ በጉም ውስጥ የቆሙ አርጨሚዎች መሰሉ ።

ወ/ሮ እልፍ — ይከንዱ የጠጡበትን ስኒ ፣ የቡና አተላ ቀስ በቀስ እያጋደሉ ካጠነፈፉት በኋላ ፣ ቀሪው አተላ ረግቶ የራሱን የመፋሰሻ ሸንተረራማ ሥዕል መሥራቱን እንዳዩ ከራሳቸው ተስፋና ፍላጎት ጋር ለካዳሚያ አቀባሏት ። ሰጠችላቸው ። ልባቸው እንደገና ተንደቀደቀች ። ምኞታቸው ተጠቃሎ ስኒው ሆድ ውስጥ ገባ ። ጠላቶቹ ናቸው የሚሏቸው ሰዎች ውድቀት ከስኒው ከርስ ውስጥ ሲወጣ ታያቸው ።

የጠንቋዩዋ ዐይን ስኒው ላይ ተተክለ ።
“አጀብኮ ነው እናንተ ሆይ! እስቲ አሁን በሰው እርዚቅ እንዲህ ባይሆኑ ምን አለበት? — ከየት አገር ነው የመጣሽው?” አሉ ጠንቋዩዋ በከንብንባቸው ጠርዝ እያዩ ።

“ከሣር — አምባ ።”

“ምነው በክፉ እሚያይሽ በዛ? ምነው ምሰሶሽን ነእናኢው ግርግዳሽን ሰርሳሪው በዛ? — አጀብኮ ነው! ዙሪያውን አሰፍሰ ፈው ከበውሻል? አንቺም ፣ ዝም ዝም ታብሃለሽ? — ለምንድነው ችላ ችላ እምትደው!”

“ምናባቱ ላርግ!! ቢቸግረኝ አይል ፣ ባንቱው መጀን ብዬ መምጣቱ” አሉ እንባቸው እየመጣና ድምፃቸው እየሰለለ ።

“አይዘሽ! አዛሽን ሁሉ እንጠራርግልሻለን! እንደ ጤዛ እናረግፍ ልሻለን! ወፈር ያለች መልክ — መልካም ሴት ፣ ከሩቅ ቆማ በክፉ ዐይኗ ታይሻለይ!”

ነገሩ ገባቸው ። መልክ — መልካም የሚለውን ቃል ግን ጠሉት ።

“ተጠንቀቂያት! መርዛ ይዛሻለች! የቤትሽን ዋልታ ትነሽን ሸው ጀምራለች! አይዘሽ አታሰቢ! እጅ — እግሯን እንዘልሻለን! እህል — ወሃዋን እናደርቀዋለን! — እዚያው እቤትሽ ጥግ የቆመ ሰው ይታየኛል ። ትልእ ዛፍ አበላው አለ ። ግንዱን ጥርቅም አርጎ ይዟል ። አጭርም — ረዥምም አይሉት ፣ እጅግም ላይን አይሞላ! ተወዲያ ወዲህ ይራወጣል! አይበጅሽም! ትልኩን ዛፍ አትንኪው ፣ ያገር አድባር ነው! ዛፉን ሙጥኝ ማለቱ ለምን ብሎ ነው? ወዲያ መንጭኤሽ ጣይው! አብሽሪ! እሱን ተስሩ እንነልልሻለን! ሩሀያው ተሰነበተች አጥፈሽ ነው! አይዘሽ በልብሽ ያለውን ፈጥሚው ፣ አብረንሽ ነን! አብሽሪ!” ብለው አስተማማኝነትን በሚገልጽ አኳኋን በጎርናና ድምፅ ተናገሩ ።

ወ/ሮ እልፍ — ይከንዱ ፣ ጎንበስ ብለው መሬቱን ከሳሙ በኋላ መጀመሪያ ወደ ነበሩበት ተመለሱ ።

ሁለቱ ሴቶች እጅ—ነሥተውና ተሰለው ሲወጡ ፣ ሁለት ወንዶች ተራቸውን ይጠብቁ ነበር ።

ሴትዬዋ ወደ ሣር—አምባ ሲመለሱ ፣ ሌላ—ሌላ ወሬ ከማውራት በቀር ሳት ብሏቸው እንኳ ከጠንቋዩዋ የሰሙትን ነገር ለሽዋርካብሽ አላሚወቷትም ። እሷም ምን ተባሉ ብላ አልጠየቀች ። ልኳን ታውቃለች ።

* * *

ወ/ሮ ደጅ — ይጥኑም በበኩላቸው ጨፋ—ሮቢትዋ ጠንቋይ ዘንድ ሔደው የሚባሉትን ተብለው ፣ ደስ ብሏቸው ነበር ። ሰው ሁሉ በየተራ

ጠንቋይ ቢጠይቅ፣ አንዱ የሌላው ጠላት፣ ሁሉም የሁሉም ጠላት ይሆን ይሆናል ።

ወይዘሮ አልፍ—ይከንዱ፣ የጨፋ—ርቢትዋን ጠንቋይ ገለጻና የነበራ ችውን እኩይ ምኞት አዋሕደው በምንዳዩ ላይ አነጣጠሩ ። ‘አይበጅ ሽም! ወዲያ መንጭሽሽ ጣዬው’ የሚለው አባባል ፋታ ነፃቸው ። ቀኛዝማችን ‘ይኸን ሰው ተዘሀ ተቢት አሰወጡልኝ ወዲያ ወደሚ ሐድበት ይሐድ’ ብሎ ከመጠየቅና ከሳቸው እምቢታና ቁጣ ጋር ከመፋ ጠጥ ይልቅ፣ ሌላ ሰው ላይ ጠላት ፈልጎ ምንዳዩን እስከ መጨረሻው ማስ ወገዱ የተሻለ ሆኖ ታያቸው ። ምኞታቸው ውሎ ቢያድርም ከሌላ አቅ ጣሜ ከተነጣጠረ ደባ ጋር ተቀናጅቶ፣ ምስጢራዊ ሲራቸው ፈር ያዘ ።

ምዕራፍ ዐሥር

ግር—አምባ ውስጥ ዝምድናው ገና ከቅድመ አያት ያልዘነጩና የወይዘሮ አልፍ ይከንዱ ዋና ተቆርቋሪ መሳይ ምስጢረኛ፣ አረግ ማንያዘዋል ነው ። የሴትየዋን ፍየሎች በድብቅ ከፍየሎቹ ጋር ቀላትሎ ያረባላቸዋል ። ከገዛ ቤታቸው እየሠረቁ የሚያወጡትን ልዩ ልዩ እህል ያስቀምጥላቸዋል ። በቀኛዝማች ዐይንና ግምት ቀና ዘመድ መስሎ ስለሚታይ፣ እሳቸውን ተጠግቶ በሚኖር ቤተኛ ወይም ሎሌ ላይ መሠሪ ነገር አውጠንጥኖ ጥፋት ይሸርባል ተብሎ አይጠረጠር ርም ። በሴትየዋ ግረትና የሥጋ ዝምድናውን በመመልከት ሁለት ጥማድ የሚያውል ጉልማ ተሰጥቶታል ።

ለመሠሪነቱ መሰወሪያ በሆነው አቀራረብና በጉብ—ቂጥ ባሕ ሪው የተነሣ፣ የዋህ፣ ሰው የማይነካ ሰው ይመስላል ። ውለታ መላሽና ዝምድና አጥባቂ መስሎ ለመታየትም፣ በጥቅምት ማርና እሸቱን፣ ጊዜ ጠብቆ ሙክቱን ሲሰጥ፣ ዐልፎ—ዐልፎም በእርሻና ባረሙ፣ በውቂያና ባጥር አጠራው ይረዳል ። ሰውየው ወደ ግጅቱም ሆነ ወደ ሌላ ቦታ ሲሐዱና ሲመጡ ባጋጣሚ ከገኛቸው ሥራዩ ብሎ ያጅ ባል ። ከወ/ሮ አልፍ—ይከንዱ ጉን የቆመው ለገል ጥቅሙና ተጨ ማሪ የእርሻ መሬት ለማግኘት በነበረው ምኞት እንጂ፣ ዝምድናውን ለማጥበቅና የጥቃታቸው ልባዊ ተቆርቋሪ በመሆን አልነበረም ።

አረግ በጣም ተራና ቀላል ጉዳዮችን በመረጃምና በማስረጃም ወ/ሮ አልፍ ይከንዱን የሚረዳ ሲሆን፣ እህል ደብቆ መሸጥን፣ ከፍተ ሎቻቸው መርጠ ላዘዙት ጉዳይ ማዋልን፣ ከማጅቱ ወራና አሎባልታ ለቃቅም ማቀበልን፣ ቢያውቅም ባያውቅም ደብተራ ፈልጎ በተለያዩ የፍየል ቆዳዎች ማጻፍን፣ ሲያከናውን ናሯል ። ቤትየዋ በጥብቅ ከተ ተጎቱት ነገር ሁሉ አንድ ጉዳይ ብቻ ዳገት ይጠጣ ሆኖበታል ። ይኸ ውም እንደ ምንም ብሎ ወ/ሮ ደጅ—ይጥነን አጥቅቶ እርሳቸውን የማስደሰቱ ጉዳይ ነበር ።

ቀኛዝማች፣ ለቅምጣቸው የቱን ያህል እንደሚያስቡላቸውና ሌት የዋንም የሚተናኮስ ሰው ቢያጋጥማቸው እንባበት ገብተው እንደሚ በቀሉ ያውቃል ። ስለዚህም ከቀኛዝማች ጋር መቃቃርም ሆነ መጋ ጨት የሚያስከትለውን ችግር ገና ከሩቁ ያውቀዋል ። በዚህም የተ ነሣ የገዛ ዘመዱን፣

“ላጫቹ ላጨገባቹ መፍደድ ምንድን ነው? ከሰውም እትቁጠራ ይቻላል፤ እምትበላውና ነጠላዎን አንጥፋ፤ እምትለምነው ያንቺን ኅተራ ነው፤ ከልጅ ይሉ ልጅ አልወለደች፤ ከንብረት ይሉ ሥር ያለው ንብረት አላበጀች፤ እኮ ለምኑ ነው? ስም ራት አይሆን! እቲዎ፤ ሙያ በልብ ነው” እያለ ደደልላቸዋል። ብዙ ጊዜ ንግግሩ ምክር መስሎ ቢታያቸውም፤ ዐልፎ — ዐልፎ ግን፤ ፈሪነቱን ያውቁበታል። “በመጨረሻ የቀረበለት ጥያቄ ግን፤ ከዚያ ቀደም ካጋጠሙት ጥያቄዎች ሁሉ የከበደ፤ ድፍረትና ወኔ የሚጠይቅ በመሆኑ ከፋኛ ሠጋ። የቀኑ ሐሳብ ሌሊትም እንቅልፍ ነጣው። ይኸኛው ጥያቄ በሰባብ አሰባብ የማይታለፍ፤ “ደም እሱን ከሰው ቆጥረሽው ነው?” ተብሎ የማይተው የወ/ሮ እልፍ — ይከንዱ ቁርጥ ያለ ውሳኔ ነበር። ምንም ነገር ሳይደብቁ ትንትን አድርገው አዋይተውታል። ፊቱን አኩሮ ጀርባውን የሚሰጥበት ሁኔታ አልነበረም። ጉዳዩ ከተሳካም የሚያስገኘው ጥቅም ቀላል ባለመሆኑ መንፈሱ ተናጠ። በመጨረሻም ሐሳቡ ተጠቃሎ የሴትየዋን ፍላጎት ለመፈጸም ቆርጦ ተነሣ። የፈለገውን አላጣውም። አይገቡ ገብቶ አመጣ።

ምንዳዩን ለማሰገደል ሽፍታ በድብቅ አምጥቶ የማድረግውን ቦታ በአሳቻ ወስዶ ያሳየው አፈሣ ነበር። ሰውዬው ቀን — ቀን ከአፈሣ ጋር ምንዳዩን ሲጠባበቅ ይውልና ማታ ማታ ጨለማ ለብሶ ከአፈሣ ጋር በድብቅ ያድራል።

ወ/ሮ እልፍ ይከንዱ፤ የምንዳዩን መገደል እንደ ችግራቸው ማስ ወገጃ አድርገው ይመለከቱታል። “ካላጠፋሽው አጥፊሽ ነው” ያለቻቸው የጠንቋዩዋ አነጋገር ጥብቅ ትዕዛዝ ሆኖ ይሰማቸዋል። ምን ጊዜም ሲገቡና ሲወጡ፤ ሲበሉና ሲጠጡ የሚያሰላሰሉት የምንዳዩን ሞትና የጣውንታቸውን ከማጀቱ መነቀል ነበር።

“የሰው አገር ሰው ጢሻ ውስጥ አስተኝቼ ካሁን — አሁን ሰው ያየው ይሆን?” እያሉ በመሸበር፤ ካስበርጋሊ ሐሳብ ጋር ንትርክ እንደ ገጠመ ሰው ፈታቸው በየቅፅበቱ ይለዋወጣል። ስሜታቸው ይንገላታል። አካባቢውን አየት — አየት አድርገው ከአፈሣ ጋር እልፍኝ ገብተው ሲያወጉና አዳራሽ ተቀምጠው ሲወያዩ በተስፋ ይሰክራሉ። ነጋ ጠባ ሥራዩ ብለው የሚከታተሉት የምንዳዩን እግር ሲሆን፤ ተጠርቶ እልፍኝ በገባ ቁጥር እንደ ጥላው ይከተሉታል። ከግቢ ወጣ ካለም ያላዩ መስለው እንደዋዛ በጥንቃቄ ያዩታል። አጋ ጣሚው ግን የዘገየ መሰላቸው።

* * *

አፈሣና ወይዘሮ እልፍ — ይከንዱ፤ አዳራሹ ውስጥ አፍ — ላፍ ገጥመው ሲደልቱ በቤቱ ውስጥ ወዲያ — ወዲህ እያሉ የሚሠሩት ሴቶች ተጨማሪ ሥራ ተሰጥተዋቸው ሥራ — ሥራቸውን ብቻ ስለሚያዩ፤ ስለ ምን እንደሚወራ “ንኳ ለመስማት ፋታ አልነበራቸውም። ሆኖም ደባ የጠነሰሰና ከሐቅ የሸሸ ሕሊና በመጀመሪያ ራሱን ስለሚፈራና ስለሚጠረጥር ማንኛውም ነገር ያስበረገገዋል።

“እንዲያው ለመሆኑ ምን ይላል ልጄ? አንገላታችሁኝም አላለህ?”

“ምን ኮነና?! ምኑ ጎሎብት? እጅሽ መች አጠረና?! ጧትና ማታ አገልግሎ ጥስቅ ብሎ ይሐድላታል። ማታ ማታም ገበታው እየተንቀጠቀጠ ይነሣል። እረንሱ ሰዎች! ላንድ ነጥቆ አዳሪ መች አነሰው! የመሞሽር ያክል ነው። ጎሩም ውሎውም እንደ ድኩላ ዱር ለዱር እኮ ነው!”

“ቢሆንም፤ ያነዩ ለገዛ ጉዳዉ ነው፤ አሁን ለኛ ብሎ ነው።”

“እኔኮ ለምን እያሃይ ድረስ ይሐዳል ብዬሽ ነበር። እየሁ እቅርቡ ደፈጥ ብሎ ሲያዳፍንበት ይችል ነበር፤ አዬ ፍርያትሽ!”

“እረግ — እረግ! እሳት ይዞ እጭድ ክምር! ይኸማ አይሆንም። ምንው ነግሬህ! ታስፈጀን! እየሁ በየሁማ ስንዝርም አያራምዱት። የሣር — አምባ ማቲ ተሯራጦ ይያዝላቸው ብለህ ነው? በየት በኩል ያመልጣል። ሆነም ቀረም እዚያው ይሻላል፤ ባይሆን የተንገላታበትን እጨምራለሁ፤ እየሁ — በየሁስ እማይሆን ነው።”

“አንቺ አይሆንም፤ አይሆንም እያልሽ ብታከላከዪኝ ነው። ቀድሞውንም እኔ እበቃዋለሁ ብዬሽ ነበር።”

“እሱንማ ምንው ነግሬህ። አድርገዋለሁ ብትልስ እኔ መች በጀ እልሃለሁ። አይጣሲ እሱን አነጣጥራ እገላለሁ ስትል አንጉል ብጨርፈውና ቢሳት፤ መዘዙ የትየለሌ ነው። እንዲህ አሁን አንገቱን ደፋ ቢያደርግ የምር አይምሰልህ፤ እሱም እኮ ሸፍቶ ነበር። ሰውዬውስ መቼም ወደ የገባበት ነው፤ እንደ ፍጥርጥሩ፤ በለስ ቀንቶት መለስ ብሎ ቢያዳፍንብህስ — አስስ ገበርኩ! አንተን ያክል ወንድም ከማጣቱ፤ ያው ለሷ ቴል ነው እየተባለ — በስማም ወልዴ።”

“እኔን ተኩሶ ይሰታል ብለሽ ነው? የሱንም አተኳኮስ አይቸዋለሁ፤ ተማ ይበልጣል?”

“እረ ተወኝ ወንድሚ! እሱ ለራሱ እሚታከለኝም የለ፤ የፈረስ ጭራ እበጥሳለሁ ይላል፤ አንተ ደሞ ሲሰት አየሁት ልትለኝ ነው?”

እሳቸውን የወደዱት በምት መሰለህ? ደፋር ነው፣ ተኳሽ ነው፣ ብለው እኮ ነው። ለዚያውስ እንተ ምን በወጣህ ልጄ = ይልቅዬ እንዲህ እንዲሁንህ በርታልኝ፣ አይዘህ — አይዘህ እያልክ፣ ምሩኩንም ምሩኩንም ስጥልኝ = መንገድ ይመታችኋል መራኩንም ቢሆን አትጥላው፣ ደምጥን አጥፍቶ በያው ቆልቆል ነውዬ —”

“በዚህስ አሳብ እይግባሽ እቴጌ! ለያውስ ምን ያክል ቆየን ብለሽ ነው።”

“አሄሄሂ! ፍርያቱን ባየሽው፣ ታሁን አሁን ሰው ያያቸው ይሆን እያልኩ።”

“ግ ልብ ያላል ብለሽ ነው፣ ሁሉም ወደየትካፋ ደፋ — ደፋ ቲል ነው እሚውለው = ከፋ ሥራ ያለበት ብቻ ነው እሚገላመጥ፣ ለዚያውስ ውድግው በየት አሳይቶ።”

“ቦታው ደም የለመደ ነው ብዬ ነዋ! እዚያ ቲደርስ ሁሉም ይገነገራል፣ አንተ ገን እምብዛም አትጠጋው = ፈንጠር ብለህ ነው መቀመጥ = ጥይት ከሙሽ የኛ አገር ሰው ምንድን ነው ነገሩ ብሎ መሯሯው አይቀርም = አንተ ታዲያ ከሰው ሁሉ ቀድመህ እዚያ ከታ የህ፣ ተምነዬው ከተፍ አለ መባሉ አይቀርም = መጠርጠርም ቢሆን ጥሩ አይደለም፣ ቢሆን ሆነ ባይሆን ምናባቱ — — —” አሉ ካንገት በላይ።

“እረ ይታባብሱ! — ከነመረከብ ነው እሚጋታት!”

“አይይይ! ካላባየኝግ የለም! አያይግ! አይሰግም!” አሉ አን ጋጠው።

“እንዲያ ቧትና ግታ እሚመላለሰው ሰውዬ፣ አሁን ደርሶ መቅ ረቱ አይገርምም!”

“እንደ ሶሎግ ውሻቸው ይዘውት ይዘራሉ = ና — ሒድ ማጀቱ ታላ ሉትና ታላኩት አይሒድ፣ ዛሬ ግን ያስጠራሁህ ወሬ ሽው ብሎኝ ነው። ነገ መሒዳ አይቀርም = ሰውዬውን ጠንቀቅ በል በለው = እንዲ ያው ለምናልባቹ ከሰው ጋር ተሒደ አጉል ነው — — የሰው ሰው ይገልፍ — —” ብለው ሳደገደሱ።

“እይ እቴጌ! ያንቺ ነገር ደሞ ይገርመኛል = በማያሠጋው ትሠ ጊያለሽ ልበል? በሆነና የመጣው በመጣ! ምንዳዬ ካንድ ሰውዬ ጋ ሞቶ ተገኘ ነውዬ ሌላ ምን ይባል መሰለሽ? አለያም አብርት ያለው ሰውዬ ብቻ ከሞተ፣ ምንዳዬ ሰው ገደለ ነው እሚባለው = ይሽ ደሞ ጥሩ ነው። ካገር ብን ብሎ ይጠፋልሻል! በሆነና እንጀቱ በራሱ።”

“እይ ያንተ ነገር፣ አሁን አሉ ነው ሰው ገለሃል ይሉኛል ብሎ እሚጠፋው፣ እውነትም አታሸውምና = የያዘ ይዘት ነውዬ ቀኛማችንም አይፈራ = ባላጋርቹ እሱን ፍለጋ መጥተው ሌላ ሰው ገድለው ተመለሱ ነው እሚባለው = ይሽን የቂል ፈሊጥህን ተወኝ፣ ይልቅ የስ እንደዚያቹ እንደ ተባባልናት ትሁን።”

“እውነትን ነው” አለ አብሮ አደግ ፍርሃቱ አገርሽቶበት።

“ለማንቻውም ሒድ ብለውት ከተነሣ ብር ብዬ መጥቼ እነግር ሃለሁ።”

“ምን አመጣጣሽ — — — ላሺብኝ!”

“እይ አንተ! እንዲያው ምን ቢያረጉህ ይሻላል፣ ይሽኮ ለማም — ለማም እሚነገር አደል!”

“እውነትን ነው” ብሎ ጠላውን ጨልጦ ሲነሣ፣ ሴትየዋም የም ስጠራቸውን ከረጠትና የበቀላቸውን ተመላላሽ ከንድ ለመሸገት እስከ ውጪኛው በር ሔዱ።

የአረሣ ጎጆ ከቀኛዝማች ግቢ በስተምሥራቅ ወረድ ብላ ትገኛ ለች = ግቢዋ ሰፋ — ብሎ ጌሾ በስተጓርዋ በብዛት ተተክሏል። የነሮ መደጎሚያ ነው። ከአባቱ የወረሰው መሬት ስለማይበቃው የመጋዞ መሬት ያርሳል። የወጣለት ገበሬ ነው።

* * *

የወይዘሮ አልፍ — ይከንዱ ልብ የበቀል ምኞቱን እያበካና እየጋ ገረ፣ በምንዳዬ ሬሣ ቃሬዛ ዙሪያ የደስታ አታሞውን እየመታ፣ ከአ ሬሣ በቀር ማንም በማያውቀው ምስጢራዊ ፍጻሜ እየረከ፣ ቀኑ መሽቶ ይነጋለታል። በምንዳዬ ሞት እርግጠኝነት ይሰማቸውና በለቀስተኞች መካከል እየተመላለሱ “የኔ ጎዳዳ! የኔ ጎዳዳ! የኔ ሰው አከባሪ! የኔ ሰው አከባሪ! የኔ አንገተ ሰባራ! የኔ አንገት ሰባራ! የኔ ከልታማ! የኔ ከል ታማ!” ሲሉ ይታያቸዋል። በተቃራኒው ደግሞ ምኞታቸውን የሥ ጋት ወጥመድ ይይዛትና፣ የታቀደው ሁሉ ፍርክስክሱ ሲወጣ እየታ ያቸው ይሟሽሻሉ። እንዲያውም የተገላቢጠሽ ምንዳዬ ተሳክቶለት ሲፈንድቅ እየታያቸው ልባቸው ይኮማተራል። ቀጥሎም ራሱን በራሱ እያስፈራራና እያደፋፈረ በሚለዋወጥ ሐሳብ ይንገላቱና ሁለመና ቸው ይንዘፈዘፋል። ከዚህ ሁሉ ግብግብ በኋላ በዝምታ ይለገማሉ።

አረሣ እንደ ምንም በርትቶና ተሟሙቶ ምንዳዬን ለማስገደል ከበቃ ከወ/ር አልፍ — ይከንዱ የሚያገኘውን ስጦታና የሚዋልሉትን ውለታ ሲያስብ የምንዳዬ መሞቻ ሰዓት በጣም ትርቅበታለች።

አፈላ ውስጡ በፍርሃት ዝገት ተበልቶ ላይ የተወለወለ ዕቃ ነው። ወረ ማነቦል ይወዳል። ጭብጦ እምታህል ድንጋይ አቀብሎ የቤቱን መሠረት ገነባሁት፤ አንዲት ፈር አውጥቶ ማሳውን እኔ አረ ስኩት! ብሎ የሚያወራ ቀዳዳ በመሆኑ፤ የሚያውቁት ሁሉ 'አባ—ንፋው' ይሉታል። አንዳች ችግር ሲፈጠር ከሩቁ ማጎብኅብና ነገር ሲዳቀቅለት እፊት—ፊት ማፋደስ ልማዱ ነው። አጠር ካለው ኮስታራ ፊቱና ወንዳወንድ መልኩ ጋር ቆፍጣና ይመስላል። ክርክም ያለው ነጭ ጥርሱ፤ ሣቅ ባለ ቁጥር የደስ—ደስ አለው። ቁመትና አካላቱ ልክኛ ነው። ጠቅላላ አቋሙም ሲታይ ዳተኛና ሰነፍ ሰው ይመስላል።

ቀኛዝማች በተደጋጋሚ ቀስፋታነቱን ስለ ተረዱ፤ ካንገት በላይ አክብሮት በቀር ከቁም —ነገር ተራ ስለማይጨምሩት፤ አለሁ አለ ሁና ጠጋ — ጠጋ ባይነቱን አይወዳለትም። በዚህም የተነሣ ከሳቸው እየራቀ የሴትየዋ ታማኝ ምስጢረኛ ለመሆን በቃ። በርግጥም ቅትርት እምታህል ነገር እያከናወነ እርፍ የሚያህል ውለታ ሲያገኝ ኖሯል። ከእንግዲህም በከፍተኛ ጉጉት የሚጠብቀው አንድ ትልቅ ጉዳይ አለ። ይኸውም ከሽፍታው ጋር አድፍጦ፤ ከሆነለት እሱ ራሱ ተኩሶ አለበለዚያም ያኛው በሚፈጽመው ግድያ እኔ ነኝ የገደልኩት ብሎ፤ በሴትየዋ ዘንድ ይበልጥ ለመወደድና ተጨማሪ የምስጢረኛነት ውለታ ለማግኘት ነው።

ምዕራፍ ዐሥራ አንድ

ወይዘሮ ደጅ—ይጥኑ፤ የወተት ዐረፋ የመሰለ የጤፍ ዱቄት፤ ልቁጥ በርበሬና ንጥር ቅቤ፤ የሁለት ሙክት ቋንጣና ዳቦ ቆሎ አዘጋ ጅተው ተነሥተዋል። ለቤታቸው ጥበቃም ሰው ወክለዋል።

ከትንሿ የማጀቴ ከተማ ሰዎች መካከልም 'ምቀኞቹ' በሚሏቸው ፊት ተዘባነው፤ በወዳጆቻቸው ፊት ተፍነክንከው እየሔዱም እየመጡ ላቸውም ተሰናበቱ።

በሙዝ፤ በልዩ ልዩ ዕዕዋት ልምላሜና በትልቅ የሾላ ዛፍ ከተዋ በው አካባቢ የአቦ ጠበል ከግዙፉ ተራራ ግርጌ ይንፎለፎላል።

ወ/ሮ ደጅ—ይጥኑ በጥቁር አለት ላይ ተቀምጠው፤ በኩል መሳዩ ውሃ ታጥበው፤ ትናንሽ ውብ ፈርጥ መሳይ ጠጠሮቹን ረገጠው ጠበሉን የተሰናበቱት ከስለት ጋር ሲሆን፤ መድኃኔ —ዓለምንም ደፍና መቃኑን ተሳልመው፤ ሥነ—ስቅለቱን እያዩ አደራህን ብለው ታል። እንደ ተለመደውም ለተቸነከረ እጅና እግሩ፤ ለተወጋ ጉኑም ተንሰቅስቀዋል። “አቡዬም ሰው ነበሩ አሉ፤ እሱም እንደ—ሰው መከራ ቀምሷልና፤ አዛኝና ሰሚ ነው” ይላሉ፤ ሲሰበክ የሰሙትን እያሰላሰሉ። ገና ማጀቴን ለቀው ሳይወጡ፤ ሐሳባቸው ጓዙን ጠቅሎ መንገድ ገብቷል።

ጎረቤቶቻቸው ወጣ—ገባ ይላሉ። ሰው እንደያቅሙ ሙዝና ትር ንጎውን ኮልኩሎ፤ ጠላውን በገንቦ ተሸክሞ ይመጣል። አንዳንድ አዲስ አበባ ለዘመዱ የሚያደርሱለትን ደብዳቤና አደራ ይዞ ከተፍ ይላል። ሁሉንም በደስታ ያስተናግዳሉ። ሰዎች አንድ ነገር ሸጉጠው በገቡ ቁጥር፤ “እስቲ ምን አረኩላችሁና ነው? ምን ውየላችሁ ነው ይኸ ሁሉ? አቤት እኔ! አቤት እኔ!” ይሉና ይንከተክታሉ።

“አይ ያንቱ ነገር፤ አሁን ይኸ ትልእ ነገር ሆነና ነው እንዲህ ማለትሁ? ላንቱ ብለን እማዶል፤ እኛን ደስ እንዲለን ብለን ነውዱ” ብለው ሲመልሱላቸው፤ ይበልጥ ይደሰቱና ይንከተክታሉ። ያቅበጠ ብጣቸዋል። ወጣ — ገባ፤ ሔድ መለስ ባሉ ቁጥር፤ ቂጣቸው እርስ — በርሱ በጥፊ እየተማታና በቀሚሳቸው ውስጥ እየተናጠ ሲርገፈገፍ የቻለ በእንስራ፤ የሌለው በገንቦ ጠላ እያስያዙ የገቡት ድብቅ ውሽዋ ችቸው፤ ‘ይኸ ነገር እኮ አመለጠ፤ ወይ ነዶ!’ እያሉ ሁሉም የልባቸውን

ሲያደርሱ ይታያቸዋል ። ማታም የመጨረሻዎቹ የቅርብ ጎረቤቶቻቸው ፡ “እንግዲህ ገና ሳይፈገ ነው እምትነሡት ፡ እንሸኝላን እምዬዋ” እያሉ ሐዱ ።

የሰውን ጋብ ማለት እንዳይድንክ አልጋቸው ላይ ፈንደስ ብለ አብራቸው ወደ አዲስ አበባ የምትሔደውን ላቀችን ፡

“እንግዲህ ነቃ — ነቃ በይነ ካካሔድሽም ካረጋገጥሽም ሠልጠን በይ ፡ ይሽን መሬት እየደቁ መሔድ ተወት አርጊው ። እነዚህስ ነክርት ባላገሮች ናቸው እንዳይሉን ። ሰጠንም ፡ ልብሱንም ፡ ምኑንም ምኑንም ስታዩ ዐይንሽ እዚያው ሰከት አይበል ። አፍሽንም ገጠም አርጊው ። ይሽን የመሰለ መልክና ቁመና ይዘሽ ቂል መሰለሽ አትታዩ ። ይኛ መልክና ቁመናሽ ገና እብዙ ደረጃ ታደርሱሻለች ። እንቺ ታዲያ ኮስተር ሰብሰብ ነው ። ለማንም ማሽካካትና መገልፈጥ አይገባም ። ሰው እያዩና እየሰዩ ነው ጥርስን ማሳየት ። ለማንቻውም እኔ እለሁ ። የከተማ ሰዎች በኛ አገር ንግግር ስለሚሄዱ ካፍሽ ቆጠብ ነው ። ወሬ እንዳታበገገ፣ የከተማ ሰው ደሞ ጥዳት ይወዳል ። ትጥብጥብ ፣ ጥድትድት ማለትን የመሰለ የለም ። የሸረ — የሸረውን እዚያው እያየሁ እያየሁ እነግርሻለሁ” እያሉ ስለ ከተማ ሰውና አኗኗር ያዩትንና የሰሙትን ያህል ነገሯት ።

* * *

ላቀች ተገኔ ፡ ቀጠን ብላ መሰለ ያለች ፡ እሷም ራሷ ለምን በጅምር እንደቀረ የማታስታውሰው ሁለት ዙር ንቅሳት ያላት ፡ ፊቷ በመጠኑ ጠበብ ብሎ ረዘም ያለ ሰልካካ የቀይ ዳማ ቆንጆ ስትሆን ፡ ረገርም ጥቁር ጸጉሯን ዘወትር ሹርባ የምትሠራ ዐይነት — አፋር ወጣት ነች ። አጎጠጎጤዋ የትንሽ ልጅ ቡጢ ያህላል ። ሽንቃጣ ቁመናዋና መሙላት የጀመረው ዳሌዋ ከባቷ አወራረድ ቅርፅ ጋር ተቀናጅቶ ሲሞናደል ፡ ከረምረም ብላ ፡ እሷ እንደ ዶሮ ወጥ የባላይ ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ እንደ ሽር ወጥ የበታች እንደሚሆኑ ካሁኑ ዐውቀውታል ። ያ ሁኔታ ግን ፡ ገና ብዙ ጊዜ ይቆያል ብለው ስለሚገምቱና የዝምድናቸውም ቅርበት ሌላ ጥርጣሬ ስለማያሳድርባቸው እጅግም አይሠጉ ። እንዲያውም በትሕትናዋና በአገንታ — ሰባራነቷ እየተጠቀሙ በዝምድና ስም ይገዟታል ። አንዳንድ ቀን ቀኛዝማች ለብ ያላቸው ለትትክ ብለው ስለሚያዩዋት ፡ “አሁን እኮ አጅሬ ሰው እሌለበት ብቻዋን ቢያገኝት ፡ ይቆነድዷታል” ይሉና የማትረባ ቅናት ቢጤ ዳበስ ታደርጋቸዋለች ።

በዐሥራ አራት ዓመቷ የመጀመሪያ ባሏን አግብታ ፡ በሁለተኛው ዓመት ላይ በባልየው ቅናትና ንዝንዝ የተነሣ በዘመዶቿ ብርታት ከተፋታች ወዲህ ፡ በቀጥታና በጎረቤት ሰዎች የኩል ለትዳርና ለውሽግ የጠየቁትን ወንዶች ጥያቄና ማባባያ ተቋቁማ ሁለት ዓመት ያህል ቆየች ። በመጨረሻም ሚስቱ የሞተችበትን የሁለት ሕፃናት አባት ላለማግባት ፡ ከወላጆቿ ኮብልላ ወ/ሮ ደጅ ይጥኑ ዘንድ መጥታ የሙጥኝ ያህል ተቀመጠች ። እሳቸውም “በታምነኝና ሥጋዬ ነች ብላ እኮ ነው ስትት ብላ መምጣቷ” ብለው በደስታ ተቀበሏት ። ድብቅ ወዶጆቻቸውን አንድ ባንድ ታውቃለች ። መቼ እንደሚመችና እንደማይመቻቸው ዐውቃ ፡ “እያሉ የሉም ፡ እንግዳ ሳይኖር ከሰው ጋ ናቸው” እስከ ማለት ትደርሳለች ። “ንሽ! አሁን የማ ባዳ እንዲህ ያደርጋል ፡ ማሰብና መቆርቆሯ ብቻ ይበቃል!” እያሉ ያመሰግናታል ። እሷም ቢሆን እያደር የወደደቻቸው “የሳቸውን ዝምድና የሚፈልግ ፍሬ — ሰው አይጠፋም ፡ እንዲህ ሰብሰብ ብዬ ከተሸመጥኩ ፡ ደህና ባል እላ ጣም” በማለት ነበር ።

ቀኛዝማች ፡ ሞቅ ብሏቸው ዐይናቸው ሲቀነዝር ለገዛ ፍላጎታቸው ይመጃታል ። ሁለመናቸው በረድ ሲል ደግሞ ምነው ደህና ባል በመጣና በዳርናት በማለት ለባለ ውሳኔቸውም ያስቧታል ።

* * *

“ሸረ እኔ ካንቱ ቃልም አልወጣ” አለች ላቀች ። “የምትሉኝን ፡ ብቻ እፈጥማለሁ ። እንዲያው ምንም ቢሆን አዲስአባ ከሔዱት ጓደኞቼ ፡ ከነተዋበይ ፡ ከነአሰለፍ ፡ ከነይመናሹ ፡ አላንስ ፡ እኔ ልጅሁ አላሳፍርሁም ። በዚህስ ቅር እንዳይልሁ” ብላ ሱፍ የመሰለ ክርክር ጥርጊን ፈለቀቀችው ። በውበቷ የቀኑ ሳይመስላቸው ፡ “ትንሽም በድሜ ልጅ መሆኗ ነውዬ ፡ በቁንጅናስ አትበልጠኝም ። እኔ እሷን እክል በነበረበት ጊዜ ፡ “ካይን ያውጣሽ” እባል ነበር ። እንደሙዝ ነበር እምገመጠው ። አሁንም ቢሆን —” ይሉና ሁኔታቸውን ያዩ ታል ። ግን ወዲያው እውነቱን ይረዱታል ።

የተደበለለው ስንቃቸው ፡ የጃራ ወንዝ ያንከባለለው ትልቅ ቋጥኝ አሁሉ ከበሩ ጥግ ተቀምጧል ። ቀኛዝማች ወሽመዋቸው እንደ ተዋደዱ ስምንና እንደ ዛሬዋ ሌሊት ፡ ሌሊቱ ረዝሞ አቅበጥብጧቸው አያውቅም ። እንደሚጠበስ ባርማሽላ እንደ ተገላበጡ እንቅልፍ ባይናቸው ሳይዞር ዶሮ ጮሽ ።

ትናንት ቀኑን ሙሉ እንግዳ ሲቀበሉና ሲያስተናግዱ፣ ለጉራና ለዝና ካንዱ ቤት አንዱ ቤት ሲሉ ሁሉ፣ በአእምሮቸው ውስጥ አንድ ትልቅ ጉዳይ ሲጉላላ ውሏል ። ነገሩ ጭንቀት እየፈጠረባቸው በመሄዱ፣

“እልክብሻለሁ ወይም እኔው እመጣለሁ ካሉኝ በኋላ እንዴት እንዲህ ዝም ይሉኛል? ያልለገው ይሆናሊ እንዲህ ጓዜ ተሰናድቶና ድፍን ማጀትን ደህና ዋሉ ብዬ — — —” ይሉና በረዥሙ ይተነፍሳሉ ። ከወደ ሣር — አምባ ይመጣል ብለው በርግጠኝነት የጠበቁት ሰው የውሃ ሽታ ሆኗል ።

የመነሻቸው ሰዓት እንደ ተቃረበ፣ ቀደም ብለው ተነሥተው ተጣጠቡ ። የረሱት ዕቃ እንደሌለም አረጋገጡ ።

ባለቀይ ጥለት ኩታና ቀሚሳቸውን ለብሰውና ጥቁር ሻሻቸውን አስረው አዲስ ሰማያዊ ሸራ ጫማ አድርገዋል ። ላቀችም ቱር ብላ የታጠቡት ቀሚሷን ለብሳ ጠንበለል መስላለች ። መጫሚያ ባይኖራትም አልቦዋና የሞቀችው እንሶስላ ዐይን ይስባል ። ባለ አራት ዓይነቱ ጥለት ረዥም መቀነቷ ሦስት ዙር ዞር ፊት ለፊት ተወዲያ ወዲህ ሲል ሽንጥና ዳሌዋን ለማሳየት የቀረበ አስተናጋጅ ይመስላል ።

ሸኚዎቹ የሴትዬዋን ጓዝ ተከፋፍለው ከቤት ሲወጡ፣ ላቀች ጥቁሩን ጥላቸውንና የራሷን ጨርቆች በእምብርቢጣዋ ይዛ ከሴትዮዋ ኋላ ተከተለች ።

ወደ አዲስ አበባ በሚሄደው አውቶቡስ ዙሪያ ብዙ ሰው ተሰብስቦ የመንገደኞቹ ዕቃ ይጫናል ። የወ/ሮ ደጅ — ይጥኑም ዕቃ ተጫኑ ። ሸኚዎቻቸውን አንድ ባንድ ስሙው ከተሰናበቱ በኋላ፣ በፊት በር በኩል፣ እበሩ ላይ የተለጠፈውን ብረት ጨብጠው ወደ ውስጥ ሲገቡ፣ ቋጣቸው ከመቼውም ጊዜ ይበልጥ ወደኋላ ተቆልሎና አንድ ሁለተዬ ተርገናግሮ ሸኚዎቹን ሁሉ ተሰናብቷቸው ገባ ።

ተከትላ ገብታ የቆመችውን ላቀችን፣ “እንዲያ ወደ ኋላ ቦታ አለልሽ፣ ሐጂና ተቀመጧ” አሏት ። ጉራቤቶቻቸው ከውጪ “በቸር ያግባሁ፣ በደህና ያግባሁ” እያሉ አንባቸውን በሸማቸው እያባበሱ አንጋጠው ሲያዩዋቸው፣ እሳቸውም በተከፈተው መስኮት በኩል ብቅ ብለው ሲሰናበቱ፣ አንድ መንገደኛ መጥቶ እጉናቸው ተቀመጠ ።

መለስ ብለው አዩት ። ትውውቅ ባይኖራቸውም የሣር — አምባ ሰው መሆኑን ያውቃሉ ።

አውቶቡስ ኮረኮንቻማውን ጥርጊያ እየረመጠጠና ወፍራም የአባራ ጅራቱን እያቦለለ ሲንደረደር፣ ከበስተኋላው የማጀቱ ከተማ ከትልቅ ቋጥኝ ሥር የወደቀች ቆርኪ መሰለች ። መኪናው ኮረኮንቻ ማውን መንገድ ጨርሶ፣ የኑግ ልጥልጥ ከመሰለ ጎዳና ገባ ። ወ/ሮ ደጅ — ይጥኑ “ይህን የሣር — አምባ ሰው ልጠይቀው ይሆን?” እያሉ ሲያቅማሙ መኪናው ካራቆሬ ደረሰ ።